330

Editura pentru Literatură Universală

Valul se loveşte de stîncă şi se întoarce risipindu-se. Este ceea ce oamenii mării denumesc resac. Dar marea este neobosită şi valurile ei mînioase vor lovi de atîtea ori stînca, pînă o vor sfărîma.

Cercetînd cu o minuţie savantă particulele cele mai fragile ale familiei spaniole — copiii — Goytisolo susţine de fapt în acest roman de notaţie nervoasă, cinematografică, o tulburătoare demonstraţie împotriva dictaturii din Spania.

Lei 4,75

7

J. Goytisolo

Resac

Juan Goytisolo

Resac

Colecţia Meridiane

Desenul copertei de *L. Braun*

Juan Goytisolo
LA RESACA
Libreria Española, Paris, 1961

Juan Goytisolo

Resac

În româneşte de
Cristina Isbăşescu
Cuvînt înainte de
Vasile Nicolescu

Editura pentru Literatură Universală
Bucureşti – 1966

Redactor responsabil : OLGA ZAICIK
Tehnoredactor : AURICA IONESCU

Dat la cules 10.02.1966. Bun de tipar 18.05.1966. Apărut 1966. Tiraj 18.140 broşate. Hîrtie tipar înalt B mat de 63 g/m². Format 700×920/32. Coli ed. 8,88. Coli tipar 8,13. A. nr. 8. C. Z. pentru bibliotecile mari 86. C. Z. pentru bibliotecile mici 86—31=R.

Întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918", Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97, Bucureşti, Republica Socialistă România.
Comanda nr. 3153.

UN CÎNTEC SUBTERAN AL SPERANŢEI

Poetul Gabriel Celaya, autorul unor răscolitoare imnuri închinate poporului său, *Lui Sancho Panza, Spania în picioare*, concentra într-unul din popularele şi neuitatele sale *Cîntece iberice* sentimentele care animă creaţia celei mai bune părţi a scriitorilor spanioli contemporani :

Îţi scriu dintr-un port,
de pe-un ţărm sfîşiat,
dintr-un ţinut fără dinţi, fără pleoape şi lacrimi.
Îţi scriu o dată cu morţii pentru cei care-s vii,
pentru cei care suferă, pentru cei care luptă.
Puţină bucurie a mai rămas în Spania noastră,
dar, vezi, noi sperăm.

Un mesaj uman cu mare forţă de iradiere în conştiinţa luptătoare a Spaniei, un mesaj de încredere, de demnitate şi eroism, de îndemn şi speranţă. E ceea ce încearcă, cu întretăieri de respiraţie narativă, cu sincopări de ton, cu aglomerare de detalii, să sugereze şi Juan Goytisolo în romanul său *Resac*.

José María Castellet, prefaţatorul ediţiei franceze a romanului lui Goytisolo *Duelo en el Paraiso (Doliu la „Paradis")* făcînd o analiză a romanului spaniol actual arată că, pînă în ultimii ani, „literatura spaniolă contemporană se caracteriza — între alte fenomene negative — prin penuria de autori de reală importanţă internaţională". Afirmaţia este argumentată prin trecerea în revistă a autorilor genului romanesc din „generaţia modernistă", şi cea a „dictaturii" care, în mod practic, n-au lăsat nimic în materie de roman, apoi pe aceia din generaţia războiului, cuprinzînd scriitorii din perioada de creaţie suprapusă războiului civil şi celorlalte dificultăţi de după el şi care, de asemenea, din punctul de vedere al creaţiilor epice în discuţie, are o importanţă minimă. Stăruind asupra ultimei subdiviziuni, criticul opina că viciul fundamental al majorităţii romancierilor din această generaţie rămîne lipsa unei culturi de bază în privinţa tehnicii, a procedeelor romanului contemporan şi neglijarea marilor teme ale literaturii mondiale de azi.

Plecînd de la această realitate este uşor de înţeles de ce Castellet apreciază generaţia tinerilor romancieri (născuţi aproximativ între 1922 şi 1936) ca „posedînd o cultură şi o grijă pentru meseria lor care nu se găseşte la romancierii din «generaţia războiului»". În caracterizarea rece, succintă, obiectivă a romanului spaniol anterior acestei epoci, este de fapt implicată aprecierea elogioasă a creaţiilor romaneşti ale ultimei generaţii, în fruntea căreia atît critica spaniolă, cît şi cea franceză au aşezat fără ezitare pe *Juan Goytisolo.*

În vîrstă, azi, de numai 35 ani, tînărul romancier s-a făcut cunoscut în patria sa şi peste hotare printr-un număr impresionant de lucrări.

Aerul spontan, necompozit al prozelor sale — cu toată tehnica şi mijloacele de expresie evoluate — duc la concluzia că prozatorul are vocaţia scrisului în sînge, o vocaţie lăuntrică şi naturală.

Goytisolo şi-a făcut studiile la Barcelona şi Madrid, iar din 1957 locuieşte în Franţa, făcînd însă frecvent popasuri în propria sa ţară. A făcut călătorii în Europa Occidentală şi America Latină.

Încă din vremea studenţiei sale, la Madrid, în 1954, cînd avea vîrsta de 23 de ani, Goytisolo a publicat *Juego de manos (Joc de mîini)* tradusă trei ani mai tîrziu în limba franceză de M. E. Coindreau (traducător şi prefaţator şi al altora din romanele lui de mai tîrziu, şi căruia romancierul îi dedică în 1962 *Danses d'été / Dansuri de vară /).*

Consacrarea i-o aduce însă abia al doilea roman al său *Duelo en el Paraiso* apărut în 1955, iar în versiunea franceză *(Deuil au Paradis* în tălmăcirea aceluiaşi Coindreau), în 1959.

Urmează apoi trilogia *La mañana efimera (Dimineaţa trecătoare)* cu volumele: *Fiestas (Sărbători), El Circo (Circul)* şi *La resaca* (prezentat acum cititorilor români sub titlul *Resac*).

În 1960 romancierul publică *Campos de Nijar (Cîmpia Nijar),* în 1961 *La isla (Insula)* (tradusă în acelaşi an în limba franceză cu titlul *Chronique d'une île / Cronica unei insule /)* iar în 1962 patru volume: *La chanca* (apărută recent în limba română), *Fin de fiesta (Sfîrşitul sărbătorii), Danses d'été* şi culegerea de nuvele *Para vivir aqui (Ca să trăieşti aici).*

Există părerea că primele sale patru romane, incluzînd şi volumele I şi II ale trilogiei, ar reprezenta etapa căută-

rilor, a dezorientării sale pe care unii o şi numesc, impropriu, perioada adolescenţei.

Părere indiscutabil fragilă şi inconsistentă izvorîtă dintr-o aprehensiune faţă de începuturile creaţiei sale. În realitate însă — şi în această privinţă există o opinie mult mai solidă şi aproape unanimă după care *Doliu la „Paradis"* — al doilea în cronologia operei şi elaborat la începutul acestei prime etape — e unul dintre cele mai izbutite romane, profund ca viziune şi densitate poetică.

Evident, procesul lărgirii orizontului său sufletesc, acumularea observaţiilor sale de ordin psihologic şi social, nu pot fi puse la îndoială, dar nici delimitările prea tranşante nu sînt întotdeauna, prin ele însele, revelatorii.

La resaca, titlul celui de-al doilea roman al trilogiei, apărut şi în limba franceză cu titlul identic *Le ressac* — înseamnă talaz de apă, val uriaş care se formează prin revenirea violentă a apei atunci cînd se loveşte de un obstacol uriaş — resac.

Semnificativ prin el însuşi, titlul dezvăluie sensuri şi mai bogate după lectura romanului. Se învolburează aici, ca o forţă care tîrăşte totul după ea, amărăciune şi deznădejde, resemnare şi furie, tristeţe nemărginită, dureri înăbuşite, revoltă şi speranţă, năzuinţa profund omenească — sistematic refuzată şi interzisă — spre o viaţă mai bună, spre puritate şi frumos, toate izbindu-se însă violent şi nemilos de obstacolul dur pe care îl reprezintă dictatura franchistă. Resacul sintetizează metaforic vorbind această voinţă, aspră şi eruptivă, e drept în viziunea lui Goytisolo încă tulbure, şi cu note pe alocuri poate sumbre, dar nu mai puţin omenească dacă o raportăm la condiţia de „Vale a plîngerii" pe care o reprezintă, în mic, mahalaua barcelonă.

De un realism crud, zguduitor, acest trist roman al adolescenţei jefuite de conştiinţă şi sentiment se alcătuieşte din mici nuclee eroice, fără legături prea vizibile între ele, din mici şi rapide secvenţe de viaţă luate „pe viu", fără intenţii de compunere şi ordonare a detaliilor. Tehnica e a notaţiei crude, necruţătoare, a acumulării pe porţiuni restrînse a observaţiilor, şi a creării prin aceasta a senzaţiei de şoc, de biciuire a sensibilităţii cititorului cu situaţii iraţionale şi absurde în plan istoric. Borfaşi de rînd, delicvenţi pierduţi iremediabil, cerşetori, prostituate, beţivi, demagogie şi fariseism dirijat, mizerie, cocioabe ameninţate să fie înghiţite de mormane de gunoaie — sînt componentele umane şi de atmosferă ale acestei proze amare. O existenţă larvară, atroce prin caracterul ei de „lucru obişnuit", în care toate miasmele impurităţii plutesc în voie încercuind şi sufocînd conştiinţele. Şi tragismul e cu atît mai adînc cu cît umanitatea încercuită şi sufocată de aceste miasme cuprinde — în carte — mai ales adolescenţi şi copii, o categorie umană aflată la prima mare răscruce a vieţii.

Provenind poate dintr-o înclinaţie temperamentală şi de intuiţie psihologică, de predilecţie specifică, orientarea către această zonă sufletească a adolescenţei e semnificativă şi importantă mai ales prin efectul ei artistic, prin avertismentul moral şi estetic pe care îl presupune. Tînărul prozator revine întotdeauna cu afecţiune şi înţelegere, cu intuiţie sigură de cele mai multe ori către acelaşi univers, cu tulburările, frămîntările şi necazurile lui, cu candoarea şi lipsa de discernămînt între bine şi rău proprii mai ales perioadei marilor prefaceri ale adolescenţei. Chiar în 1962, în *Danses d'été* (Gallimard, 1964) investigaţia psihologică a autorului se exercită urmărind una şi aceeaşi problemă, una şi aceeaşi atmosferă de viaţă din patru unghiuri de ve-

dere deosebite — lucrurile fiind povestite pe lîngă două personaje adulte întîi de un copil şi apoi de o adolescentă.

Victime inconştiente şi nevinovate ale unor condiţii de viaţă monstruoase, ale unor împrejurări determinate de regimul dictatorial franchist, eroii *Resacului*, tinerii mai ales, se zbat dureros împinşi de hazard dintr-un loc într-altul, dintr-o dramă în alta, fără posibilitate de salvare, de întrezărire a unei soluţii salvatoare. Cine sînt în realitate aceşti copii ? Greutatea protestului pe care îl lansează Goytisolo e cu atît mai revelatorie pentru substanţa romanului său. Aceste victime, aceşti copii condamnaţi la „aventură" au o obîrşie şi o biografie certe : toţi sînt fără părinţi. Toţi sînt fiii unor luptători împuşcaţi de franchişti după revoluţie, fii ai unor mame care au murit de groaza uciderii soţilor lor, copii născuţi printre bombardamente, incendii, asasinate, foamete. Condamnarea la „aventură", răzbunarea atroce, iraţională a tiraniei exercitată asupra copiilor — pare a sugera romancierul — e în fond o a doua condamnare la moarte împotriva celor care s-au opus regimului absolutist al lui Franco. Reflex al năzuinţei de a stăvili valul uriaş al revoltei maselor această sentinţă perpetuă se dovedeşte prin confruntarea cu realitatea iluzorie : forţa regeneratoare a poporului, rezistenţa lui morală sînt infinite. Dovadă limpede, lupta crescîndă a maselor populare spaniole însufleţite de idealul înalt de justiţie socială şi libertate al comuniştilor.

Dar să ne întoarcem la realitatea lăuntrică a acestui roman, la problematica lui umană.

Importanţa în ordine psihologică şi socială a cărţii lui Goytisolo reiese în fond din urmărirea nuanţată, evitînd tezismul simplist şi schema facilă a procesului complex pe care îl străbat eroii în condiţiile amintite. Regresiune, pulverizare şi alienare sufletească ? Da şi nu. Romancierul

filmează „bolgia" unei societăţi anacronice în străfundurile căreia se zbat într-o dureroasă inconştienţă cei cărora li s-a refuzat cea mai elementară condiţie umană : copiii, adolescenţii. Cel mai semnificativ din acest punct de vedere este destinul tînărului, fermecătorului „cu ochi de luceferi" Antonio, de o frumuseţe neobişnuită, nutrind o adîncă repulsie faţă de „urîtul" social în care trăieşte, încercînd o evaziune din cadrele lui, din condiţia sa umilă şi înjositoare — şi străbătînd din această cauză cumplite avataruri sufleteşti şi morale — şi care îşi păstrează în realitate o zonă de puritate adolescentină nealterată, o candoare şi o limpezime lăuntrică instinctiv superioare. Urmărind linia agitată a destinului său, autorul realizează în fond un *„traveling"* al vieţii întregii mahalale barceloneze, al vieţii desfăşurate în barăcile insalubre, mizere, cufundate într-un imens gunoier citadin

Iluminînd zigzagurile sufleteşti ale lui Antonio, căderile şi revenirile sale, încărcîndu-l sufleteşte cu *sentimentul* imposibilităţii degradării lui definitive, menţinîndu-i în spirit o zonă salvatoare de lumină şi castitate, Goytisolo relevă în eroul său o fizionomie umană tulburătoare şi pură în dramatismul ei. „Cedările" lui Antonio, exterioare în ultimă instanţă, şi numai aparent sugerînd regresiunea, sînt în fond rezultatul acestui asediu împotriva spiritului, împotriva unei condiţii umane normale pe care îl exercită propaganda mincinoasă oficială în complicitate cu cea religioasă, găunoasă şi absurdă.

De altfel, încadraţi sau nu în bande, toţi copiii mahalalei se zbat în aceeaşi mizerie materială şi sufletească. Cuprinderea lor într-o instituţie instructiv-educativă apare ici-colo doar ca un deziderat utopic la care practic nu ajunge nici unul. Singura influenţă educativă organizată care se exercită asupra lor este — în afară de cea a bise-

ricii — propaganda politică oficială. Dar minciuna fie ea religioasă, fie strict politică nu reuşeşte să-i ademenească nici pe aceia care au fost crescuţi într-un spirit mai conciliant, mai de compromis cu oficialităţile. Fiul lui Saturio, crescut de tatăl său în „izolare" totală faţă de mediu, cu intenţia de a-l „forma" pentru şcoală este ales să ţină cuvîntarea de bun sosit în faţa unui delegat oficial, la o solemnitate migălos pregătită. Dar în momentul culminant copilul intuieşte brusc toată ipocrizia şi falsitatea momentului şi nu mai reuşeşte decît să îngaime tristul adevăr : „— Domnule delegat... Sîntem săraci... Tatăl meu..." Foaia cu discursul îi alunecase dintre degete.

În construcţia romanului său, Goytisolo suprapune acestei categorii o serie de personaje adulte, unele din carne şi oase — cum este Giner — personaje încărcate cu o anume conştiinţă a dezastrului în care se mişcă, cu o anume luciditate şi responsabilitate, categorie prin care se sugerează, din păcate încă confuz şi timid, căile posibile ale salvării. Frămîntările lui Giner relevă în intenţiile autorului căutările înfrigurate ale unei largi categorii umane. Muncitor cu o conştiinţă avansată şi care luptase pentru drepturile tovarăşilor săi — pricină din care stătuse patru ani de zile la închisoare — Giner e preocupat constant de ideea unităţii muncitoreşti : cum se poate, reflectează el cu disperată amărăciune, ca pînă şi albinele strînse laolaltă să facă un roi, iar cei 10 000 de muncitori din această mahala afurisită să stea fiecare închistat în găoacea lui şi să nu se poată organiza ?

După anii de temniţă, întors acasă, îşi găseşte soţia înverşunată împotriva umilinţelor îndurate, nu împotriva celor vinovaţi — pe care nici nu reuşea să-i identifice — ci împotriva lui, reproşîndu-i o imposibilitate : faptul că n-a ştiut să plece capul în faţa autorităţilor. Drama lui

Giner este însă cu atît mai sfîşietoare cu cît propriii săi copii au fost crescuţi în aceeaşi mentalitate. Fără a avea vigoarea şi neavînd clarviziunea unui luptător încercat, el nu reuşeşte să limpezească nici măcar atmosfera din propria-i familie, lăsîndu-se terorizat de ameninţarea permanentă a soţiei că-l va denunţa autorităţilor... În acest context prietenia lui, uşor exaltată, pentru Emilio, care se expatriase în Franţa, e singura compensaţie. Dar nici acesta nu-l salvează : Emilio se întoarce din Franţa, îi mai întăreşte speranţele, îi mai limpezeşte parcă ţelurile, dar încercarea lui de a organiza sindicatul, într-o întîlnire de mici proporţii, eşuează. Se înverşunează împotrivindu-se poliţiştilor care evacuau cu sila un bătrîn — şi este arestat.

Împletind simbolic destinele celor două categorii umane amintite, asociindu-le, situîndu-le pe fondul aceleiaşi drame sociale, romancierul avertizează asupra unui destin comun al Spaniei contemporane : destinul celor striviţi, brutalizaţi dar care instinctiv sau lucid, cu spiritele învolburate de revoltă, se gîndesc să-şi depăşească condiţia de viaţă, să sfarme, ca talazul nervos şi tulbure al mării, zidul întunecat al dictaturii.

Judecată din punctul de vedere al perspectivei pe care o dă scriitorul acestei umanităţi ultragiate, cartea lui Goytisolo rămîne totuşi mai puţin convingătoare. Sondarea obstinată a unor psihologii morbide, obsesia detaliilor, scormonirea cu predilecţie într-o zonă larvar-sufletească a eroilor, pierzînd din vedere sensul general istoric al faptelor, relevă unele accente deviate în dorinţa de răsfrîngere a esenţialului. Viziunea sumbră, pesimistă, lipsa unor tipuri umane purtătoare ale conştiinţei avansate a secolului nostru se resimte chiar în caracterul mai estompat şi schematic al eroilor puşi să exprime mesajul său, credo-ul său social şi politic. Ironic la adresa acelor conştiinţe înapoiate, prin

replica Aragonezului, după care unii văd în socialism „anarhie" şi „totul pe gratis", Goytisolo nu construieşte în contrast cu această mentalitate figuri incoruptibile şi pure, tipuri superioare de luptători. Limitîndu-şi investigaţia la această lume încercuită şi înăbuşită, făcînd radiografia mahalalei barceloneze, surprinzîndu-i tragismul, Goytisolo a pierdut din cîmpul mare al observaţiei zonale infinit mai largi, de acţiune, de eroism, perspectiva limpede a luptei organizate a poporului său.

Semnificativ şi important în primul rînd ca document uman şi social, desenînd în contururi aspre contrastul tragic între opulenţa parazitară a burgheziei spaniole şi suferinţa, foametea, sărăcia oamenilor simpli, romanul reuşeşte totodată să sugereze — în limitele amintite — cu o forţă care e numai a artei autentice, că dincolo de înfrîngeri, dincolo de spectacolul de mizerie şi oglinda neagră a mahalalei barceloneze există sentimentul unei agitaţii lăuntrice şi obscure dar puternice care se exprimă în ideea şi nevoia de solidaritate a muncitorimii. Această *posibilitate de eroism încă neexploatată* cum numeşte undeva Goytisolo *solidaritatea* este una din premisele mari ale victoriei. Şi tînărul romancier o subliniază în paginile acestei cărţi amare dar străbătută de speranţa mută, de foamea de lumină, adevăr şi dreptate.

VASILE NICOLESCU

Pot fi amestecaţi aici vagabondul, cerşetorul de profesie şi răufăcătorul, dar numai în general...

ZIARUL BARCELONEI

Marţi 26 februarie 1957

1

NICI UN CĂMIN FĂRĂ LUMINĂ, NICI UN SPANIOL FĂRĂ PÎINE. Scrisă cu uriaşe litere negre pe zidul gării, lozinca părea să străjuiască, trufaşă, viaţa întregii mahalale. Oriîncotro te-ai fi întors, era de ajuns să ridici puţin ochii pentru ca privirea să se oprească asupra ei. Ceva mai sus, un avion cu reacţie brăzda, în plină viteză, cerul. Traiectoria lui — imensă — tăia spaţiul în două, asemeni unei dungi trase cu creta, şi se topea încet în albastrul nesfîrşit, ca dîra de spumă a unui vapor.

Ameţit de lumină, Antonio lăsă capul în jos şi porni pe prima străduţă spre plajă. Era duminică şi, în piaţa pietruită care se întindea în faţa cocioabelor, sute de oameni fără nici o îndeletnicire se prăjeau la soare, ca nişte şopîrle : grupuri de bărbaţi arşi de soare, numai în cămăşi şi cu şepcile trase pe ochi, care jucau *tute*[1] sau *julepe*[2] ;

---

[1], [2] Jocuri de cărţi.

femei bătrîne şi gîrbovite, care se apărau de razele orbitoare ale soarelui cu viziere grosolane făcute din hîrtie de ziar ; ştrengari sprinteni şi pe jumătate goi, care se fugăreau printre dărîmături, urmărindu-se cu revolvere imaginare pînă la marginea gropii pentru gunoaie.

Barăcile aveau, toate, aproape aceeaşi înălţime şi cele mai multe dintre ele erau văruite. Unele, mai ţanţoşe, ofereau privirii cîte un acoperiş arătos de ţiglă, cîte o uşă de lemn ieftin şi ghivece cu muşcate şi zorele. Cea mai mare parte erau însă construite din resturi, din cărămizi şi pietre de diferite forme şi culori, ba chiar, uneori, din bucăţi de tablă. Profitînd de soare, locuitorii lor stăteau de palavre, moţăiau, lucrau şi mîncau sub cerul liber. În faţa barăcii de lîngă haznale, un plod cu piciorul legat cu sfoară de uşa casei se tîra de-a buşilea prin ţărînă.

Antonio hoinări prin toată piaţa, fără nici o ţintă precisă. Trăncăneala zgomotoasă a difuzoarelor producea o larmă infernală. Programele diferite, retransmise cu intensitate maximă, îşi azvîrleau unul altuia strigăte fără rost, ca într-o înfierbîntată discuţie între surzi, monotonă şi fără sfîrşit. Aerul era îmbîcsit de cele mai felurite mirosuri : miasme de carne stricată şi arome de friptură, care se amestecau cu duhoarea gunoaielor şi a haznalelor şi se diluau în atmosfera călduţă şi aproape pîcloasă.

Băiatul se aşeză pe un morman de moloz, cu spatele la soare. Alături de el, un bătrîn îmbrăcat într-un palton slinos îşi tăia unghiile de la picioare. Doi cerşetori răscoleau gunoiul cu toiegele.

Pe marginea străzii, patru oameni improvizaseră o masă de joc pe un butoi vechi de vin.

— Şi eu spun că le-ai măsluit.

— Minţi !

Antonio îi privi cu atenţie. Un ţigan se ridicase de pe cauciucul de automobil care-i slujea drept scaun şi arăta furios spre flăcăul blond care dăduse cărţile.

— Ăsta m-a luat drept un fraier...

— Ticălosule !

Într-una din barăcile vecine, cineva încercă strunele unei chitare. Vocea înflăcărată a unui spicher anunţă un program de mambouri. O fată cu rochie de dansatoare îşi făcu apariţia în uşa casei şi începu să bată ritmic din palme. Şi, în clipa aceea, cînd vacarmul alcătuit din arpegii de chitară, glasuri, muzică şi strigăte ameninţa să atingă paroxismul, spectacolul suferi o schimbare neaşteptată.

— Şase !

Un băieţandru cu o cămăşuţă de un albastru spălăcit îi zărise în pasaj şi dăduse alarma. Erau trei, lămuri el, doi mai mititei şi unul înalt şi adus de spate, şi veneau ocolind hîrtoapele de pe drum, urmăriţi de vreo doisprezece copii.

Antonio privi în jur, plin de mirare. O femeie strîngea în grabă rufele de pe frînghie, iar cei patru jucători aşezaţi în jurul butoiului întrerupseră partida de cărţi.

— Ei, bă... Păzeşte cărţile.

— Scoate biştarii.

— Şterge-o... *Peseta* e a mea.

Puştiul cu cămăşuţa spălăcită alerga de-a lungul străzii, anunţînd tuturor vestea. Femeia cu rufele ieşi în piaţă şi începu să-şi strige odrasla.

Antonio se ridică în picioare şi privi spre colină. Vizitatorii îşi făceau cu greutate drum printre băltoace, asaltaţi de o puzderie de puşti zdrenţăroşi. Cotind la dreapta, spre centrul mahalalei, refăceau, în mijlocul aşteptării generale, vechiul lor itinerar duminical.

— Cică le şi-mpart.

— Ce?

— Hainele.

Femeile se iţeau curioase în uşile cocioabelor. Unele, mai nerăbdătoare, alergară în întîmpinarea alaiului, urmate de un roi de ţînci. Dar străinii îşi şi făcuseră apariţia în piaţă ; supunîndu-se parcă unei porunci, difuzoarele amuţiră pe dată, fata cu rochie de dansatoare încetă să bată din palme, iar cei patru care jucau şi beau făcură să dispară cărţile şi garafele şi arborară o atitudine resemnată şi demnă.

Cortegiul se opri în faţa cîrciumii şi un băiat care căra un geamantan de piele ceru, printr-un gest inspirat al mîinii, să se facă linişte. Timp de cîteva clipe, străinii schimbară între ei impresii, în şoaptă. În mijlocul cercului de gură-cască, sutanele lor străluceau în soare, negre şi curate.

— Unde stă Saturio? rosti, în sfîrşit, cel mai înalt.

Întrebarea păru să spargă gheaţa şi feţele curioşilor se luminară, ca înviorate de speranţă.

— Pe aici, răspunseră cîteva glasuri în acelaşi timp.

Înainte de a continua, părintele făcu o mică pauză. Cu gesturi cumpătate scoase din buzunar o batistă şi şterse sudoarea care-i scălda faţa.

— Peste cîteva săptămîni, spuse, Preasfînta Noastră Maică Biserica sărbătoreşte cu mare solemnitate ceremonia Sfintelor Paşti. O veche tradiţie creştină, care dăinuieşte din vremea nefericită a Persecuţiilor, cere ca toţi copiii avînd vîrsta de a primi împărtăşania să o primească tocmai în această zi. Duminica viitoare ca şi în anii trecuţi, catiheţii vor începe un ciclu pregătitor. Micuţii care vor asista la acest ciclu vor primi iniţierea necesară pentru a se apropia de Domnul Dumnezeul Nostru cu pregătirea spirituală cerută de un eveniment atît de măreţ. Toate familiile ai căror copii n-au primit încă pe Domnul Dumnezeul Nostru în Sfînta Împărtăşanie sînt invitate, în mod cordial, să participe la această acţiune sacră. Înscrierile se fac în casa lui Saturio, începînd din acest moment. Părintele Bueno va nota numele şi adresa micuţilor şi va răspunde la toate întrebările ce-i vor fi puse.

Preotul coborî glasul, considerînd cuvîntarea încheiată, dar cei care-l ascultaseră rămaseră ţintuiţi locului, ca şi cum ar fi aşteptat să mai urmeze şi o a doua parte. Ochii iscoditori şi neliniştiţi ai bătrînilor, femeilor şi copiilor examinau cu o insistenţă de neînţeles geamantanul de piele al catihetului.

— E ceva nelămurit? întrebă, surprins, părintele.

Cîteva persoane tuşiră, fără a se încumeta să vorbească. În cele din urmă, un copil mărunţel şi negricios se apropie de geamantan şi-l trase pe catihet de mînecă.

— Ce aveţi înăuntru, domnule ?

— Catehisme, răspunse cu voce gravă tînărul.

Cortegiul, cu preoţii, femeile, bătrînii şi copiii care-l alcătuiau, îşi reluă în mod solemn mersul. De la postul său de observaţie din piaţă, Antonio îi văzu cum se îndepărtau încet, îndreptîndu-se spre căsuţa lui Saturio.

Mahalaua îşi recăpătă, puţin cîte puţin, aspectul obişnuit. Cei patru bărbaţi aşezaţi în jurul butoiului de vin scoaseră din nou cărţile şi garafele şi îşi continuară partida, printre certuri şi înjurături. Fata cu rochie de dansatoare reîncepu să bată din palme şi cineva deschise la maximum un aparat de radio.

Antonio se ridică de pe grămada de moloz şi îşi continuă plimbarea, cu mîinile înfundate în buzunare.

Cu toate că-l zărise de la prima aruncătură de ochi — aşezat pe o banchetă, în faţa lui Giner — rămase cîteva clipe nemişcat, fără a se hotărî să intre. În lumina soarelui, cîrciuma Aragonezului se micşorase parcă şi mai mult. Ca şi mahalaua pe care o reprezenta şi o oglindea întru totul, părea un mozaic compus dintr-o infinitate de piese. Dalele şi plăcile de diverse forme şi culori, cărămizile şi pietrele de pavaj smulse din trotuare diferite erau martorele unei existenţe grele, pline de emoţii. Un şir de furturi şi mici învîrteli făcute pe apucate mobilaseră interiorul cu banchete, scăunaşe şi mese. Pe o jumătate de duzină de butoaie, Aragonezul improvizase o tejghea. Tavanul era cîrpit cu bucăţi de pînză gudronată şi cînd ploua se acoperea de umflături.

Cinci Bani dădu la o parte, cu un gest brusc, perdeaua de mărgele din faţa uşii şi se îndreptă spre masa unde îl zărise pe prietenul său. Abia ieşit din tură, de la garaj, Giner îşi juca partida zilnică, îmbrăcat încă în salopeta de culoare al-

bastră. Cinzeacă părea să fi vegheat toată noaptea şi moţăia în faţa unei sticle de *manzanilla*[1]. Aşezaţi în colţul cel mai liniştit al tavernei, cei doi făceau să ţăcăne, fără grabă, pietrele dominoului.

Cinci Bani strînse mîna lui Giner şi se aşeză lîngă fereastră. După o amănunţită deliberare, îşi stabilise în sfîrşit planul de acţiune. Cinzeacă se foi nervos pe banchetă şi-l cercetă cu ochii injectaţi.

— Bună ziua, spuse el.

Cinci Bani nu răspunse. Hotărît să ignoreze existenţa prietenului său, se prefăcea că nici măcar nu-l vede, ca şi cum ar fi fost absorbit de contemplarea unui obiect aflat în spatele acestuia. Cinzeacă se juca cu sticla de *manzanilla*, dornic de a-i atrage atenţia. Fără să-l bage în seamă, Cinci Bani se ridică şi-i ceru Aragonezului ulciorul cu apă.

Cînd se întoarse, surîse cu dispreţ şi-şi frecă mîinile, de parcă ar fi fost în cea mai bună dispoziţie posibilă. Giner îl urmărea plin de nelinişte. Palid, cu cearcăne la ochi, Cinzeacă începu să amestece pietrele dominoului, neîndrăznind să-l privească.

— Cînd ai venit tu, tocmai vorbeam despre Emilio, spuse Giner, punînd capăt tăcerii. Azi dimineaţă am primit o scrisoare de la el.

— Ce scrie ?

Fără a înceta să-l fixeze pe Cinzeacă, Cinci Bani sorbi o înghiţitură din ulcior.

[1] Vin alb de Andaluzia.

— Stai niţel. Şi Giner începu să scotocească prin buzunare, căutînd scrisoarea. Mi se pare că o am la mine.

O găsi în sfîrşit, printre hîrtiile din vestă şi, înainte de a începe să citească, îi întinse o fotografie. În ea, un Emilio necunoscut, radios, se prăjea la soare, aşezat pe gărduleţul unei grădini.

— El e ? exclamă uimit Cinci Bani.

— În carne şi oase, răspunse Giner, zîmbind.

Uitînd pentru moment de Cinzeacă, Cinci Bani examină fotografia, încremenit de mirare.

— Nu se poate...

— Şi asta încă nu-i nimic... Stai să vezi ce zice.

Giner se asigură întîi că nu trage nimeni cu urechea şi apoi începu să citească cu voce scăzută :

— „...De mai bine de şase luni lucrez într-o întreprindere de construcţii... Aproape jumătate din muncitori sînt spanioli... Sindicatul ne apără de minune... Săptămîna trecută am făcut trei zile de grevă..."

Cinci Bani nu-i acorda nici o atenţie. Fascinat de Emilio, cel din fotografie, continua să-l analizeze, temîndu-se de vreo păcăleală.

— Îmi aduc aminte de ziua cînd a plecat ; parcă a fost ieri... spuse el, înghiţind în sec. Cu haine de împrumut, ca noi toţi... Fără o para chioară în buzunar...

Giner continua să citească scrisoarea, cu faţa transfigurată.

— Era un prăpădit, ca și mine... îl întrerupse din nou Cinci Bani. Îl cunosc de cînd era atîtica...

— Emilio s-a îmbogățit mulțumită mie, interveni Cinzeacă pe neașteptate, cu glasul liniștit.

Scăpînd fotografia pe masă, Cinci Bani îl privi plin de uimire.

— Mulțumită ție ?

— Da, afirmă prietenul său, dînd din cap. Mereu îi spuneam : tu, care ești burlac și n-ai familie, ar trebui s-o ștergi. În Franța ai putea trăi ca un domn, pe cînd aici o să fii toată viața un coate-goale. Apucă gîtul sticlei și își turnă un pahar de *manzanilla*. Chiar așa i-am spus, cu cuvintele astea.

— Toți ne aducem aminte cît se poate de bine, îl asigură Cinci Bani.

— Emilio, îi spuneam, îți vorbesc ca unui frate. Un om tînăr și întreprinzător ca tine e dator să-și încerce norocul. În Franța e Republică... Au să-ți dea cu siguranță de lucru.

— Și el te-a ascultat.

— Da, m-a ascultat. Ultima oară cînd am stat de vorbă, jur pe maică-mea, eram chiar la masa asta și mi-a spus : „Cinzeacă, m-ai convins... Aici n-o să pot niciodată să-mi croiesc un drum... O șterg..."

— Presupun că a plecat chiar în aceeași zi... Vocea lui Cinci Bani era aproape gîtuită de furie.

— Da, confirmă Cinzeacă triumfător. M-a rugat să-l conduc la gară și și-a luat un bilet pentru Paris.

— Credeam că i l-ai plătit tu...

Cinzeacă se făcu că nu observă zeflemeaua din cuvintele lui Cinci Bani.

— Eu am fost cel care l-a hotărît să plece, repetă el. Dacă n-o făceam eu, și azi ar fi umblat pe-aicea, mort de foame.

Cinci Bani sorbi iarăși din ulcior. Cunoștea foarte bine slăbiciunea prietenului său pentru scorneli, și știa cum să-i pună frîu.

— Dacă erai atît de sigur că o să se îmbogățească, îl înțepă Cinci Bani, aș vrea să știu de ce nu te-ai dus și tu cu el.

— Pentru că eu nu eram liber ca el, replică Cinzeacă, plin de demnitate. Eu am nevastă și copil.

— Aa, așa... Cinci Bani schimbă intonația vocii : Familia te-a reținut.

— Da, domnule.

— Nevasta și copilul.

— Da, domnule.

Cinci Bani izbucni într-un rîs sec, care răsună ca scrîșnetul unui cauciuc de automobil.

— Asta chiar că-i bună... În viața mea n-am auzit una mai tare, pe cuvînt...

— Nu văd ce e de rîs în asta, protestă Cinzeacă, ofensat.

Rîsul lui Cinci Bani încetă tot atît de brusc cum izbucnise.

— A, nu ?

Cu un mic efort, izbuti să dea glasului intonația care i se părea lui cea mai reușită :

— Crezi că lumea nu vede că fiu-tău umblă în pielea goală, iar nevastă-ta se spetește muncind...

— Ce fac nevasta şi copilul meu mă priveşte numai pe mine.
— ...Morţi de foame, bieţii de ei, în timp ce tatăl lor îşi bea banii prin cîrciumi ordinare.
— Şi tu ţi-i bei pe-ai tăi, replică Cinzeacă. Şi tu îţi obligi nevasta să muncească şi-ţi laşi copiii în voia soartei...
— La mine e cu totul altceva. În casa mea eu sînt stăpînul... Dacă vreau să-mi cheltuiesc banii, îi cheltuiesc.
— Şi eu sînt stăpîn în casa mea, şi-mi cheltuiesc banii după cum am chef.
— Dacă ai cheltui banii tăi, aşa cum spui, n-ar avea nimeni nici o pretenţie. Partea proastă e că-i înhaţi şi pe-ai altora.
Cinzeacă simţi îndată împunsătura.
— Ce vrei să spui ? zise el.
Giner puse scrisoarea în plic cu un aer plictisit.
— Eu cred... începu el.
Dar nici unul din cei doi nu-l luă în seamă.
— Cînd sînt fără un chior în buzunar, nu mă ţin de coada nimănui ca să mă invite, spuse Cinci Bani.
— Eu nu mă ţin de coada nimănui şi nu pun pe nimeni să-mi plătească, replică tovarăşul său. Tu mi-ai dat de băut. Eu nici n-aveam poftă, dacă vrei să ştii.
— Aşa, mai fă acum şi pe martirul... Te pomeneşti că ai tras la măsea fiindcă te-am silit eu...
— Eu stăteam într-un colţ fără să spun o vorbă şi tu te-ai aşezat în faţa mea...
— Las-o baltă... Dacă ai dat în bară o dată, cel puţin ţine-ţi fleanca...

— Toată cîrciuma era goală, i se adresă Cinzeacă lui Giner, pe punctul de a izbucni în plîns, şi a venit tocmai la masa mea, să mă-ntărîte...
— Să te-ntărît sau nu, nu ştiu ; tot ce ştiu e că, pînă să mă trezesc eu, domnul mi-a băut toţi banii, aşa că mandea s-a pomenit azvîrlit în stradă ca un cîine, şi scuturat de ultimul sfanţ.
— El m-a pus să beau... Eu eram după o beţie pe cinste şi fără să-mi dau seama...
— Un profitor, asta eşti !... Un prieten prefăcut.
Cinzeacă lăsă capul în jos, înfrînt. Două lacrimi, strălucitoare ca două picături de ploaie, alunecară pe obrajii lui scofîlciţi.
— Nu sînt un prieten prefăcut şi nici nu profit de pe urma nimănui, spuse el. Sînt sărac, dar am şi eu principiile mele...
Cinci Bani îl privea satisfăcut.
— Un milog, vrei să spui... Un pungaş care profită de neatenţia altora. Se întoarse către Giner, luîndu-l drept martor. Acest domn, cînd şparleşte de pe undeva douăzeci de *duros*, în loc să-i împartă cu prietenii, ca orice bun creştin, se duce să-i bea de unul singur.
— Nu-i adevărat... Te-am căutat toată noaptea... Şi nu te-am găsit...
— Şi nu m-ai găsit... Cinci Bani rîse sarcastic. Parcă n-aş şti că de fiecare dată cînd cîştigă ceva parale, domnul se face nevăzut ca să nu fie nevoit să mă invite.
— Întreabă-l pe Cartagena, dacă nu mă crezi... Spune-i şi tu dacă n-am trecut de peste zece ori pe la bar...

— N-am nevoie să întreb pe nimeni ca să știu că minți.

Cinzeacă începu să se scotocească prin buzunare cu gesturi de bețiv. În cele din urmă, descoperi portofelul și i-l întinse cu o mînă tremurătoare.

— Poftim... Iați-l... Ți-l dăruiesc...

— A, asta nu... exclamă prietenul lui. Bani care cine știe de unde vin ?... În ruptul capului !

Cu un gest patetic, Cinzeacă îi arătă mîna stîngă, cu falangele arătătorului și degetului mare tăiate.

— Sînt bani cinstiți, declară el solemn, între două sughițuri. Mi i-au dat de la Ajutorul Reciproc... Pentru degete... Și își pipăi degetele, de parcă ar fi vrut să se asigure că nu-i crescuseră la loc.

— Și asta numești tu bani cinstiți ? întrebă scîrbit Cinci Bani. Ar trebui să-ți fie rușine, pe cuvîntul meu, să exploatezi Ajutorul Reciproc pentru asemenea prostie.

Cinzeacă izbucni într-un plîns deznădăjduit, cu sughițuri.

— Înainte erau lungi, ca și celelalte... întregi-întreguțe... Cu unghie cu tot...

— Cu unghie cu tot... Tare aș vrea să știu la ce naiba ți-ar folosi unghiile... Astea-s pentru filfizonii care nu muncesc și care toată ziua n-au altă treabă decît să se dichisească... Da' niște bieți prăpădiți, lihniți de foame, ca tine și ca mine... Ori cu unghii, ori fără unghii, tot un drac e, ascultă ce-ți spun eu...

Cinci Bani își plimbă privirea jur împrejur, așteptînd aprobarea auditoriului. Apoi mai bău o

înghițitură din ulciorul care se afla tot pe masă.

— Chiar dacă am umbla prin lume cu capetele tăiate, și tot n-am suferi mai mult.

Cinzeacă nu răspunse. Cu fruntea plecată, își contempla cioturile degetelor, amărît și pocăit.

Băutorii de la tejghea reînnodară, încetul cu încetul, conversația întreruptă. După cîteva clipe, Giner își luă rămas bun și ieși. La masă rămaseră cei doi, față în față, avînd alături ispititoarea sticlă de *manzanilla.*

Trecu un minut, apoi încă unul și încă unul ; în tăcere, fără ca nici unul din ei să spună o vorbă. În cele din urmă, privirile li se încrucișară timid. Cinci Bani se uita, cu gîtlejul uscat, la sticla de *manzanilla.* Și o scînteiere de bucurie lumină ochii prietenului său.

— Poți să bei, dacă vrei, murmură cu voce blîndă Cinzeacă.

Cinci Bani nu refuză. Văzu expresia de îndrăgostit cu care-l privea Cinzeacă și, luînd sticla pe care acesta i-o oferea, își dădu seama că îl iertase pe de-a-ntregul.

— Termin-o tu, măi frățioare, îi spuse Cinzeacă. Ieri am luat leafa și azi e sărbătoare... Dacă vrei, ne îmbătăm la loc.

Dincolo de cîrciuma Aragonezului, fîşia de pămînt care-i găzduia pe locuitorii cartierului se îngusta din ce în ce mai mult, strînsă ca într-un cleşte de parapetul care mărginea calea ferată şi de plaja stîncoasă unde se vărsau haznalele.

După o scurtă vizită la baraca lui Saturio, Antonio ajunse la ruinele vechiului depozit. Amatorii de sport construiseră aici, cu ani în urmă, un teren pe care copiii îşi disputau, în fiecare săptămînă, cîte o partidă de fotbal. Fără a se hotărî încă să se înapoieze acasă, băiatul o porni, la întîmplare, printre grupurile de spectatori. Deodată, fulgerat de o presimţire, întoarse capul. Nevasta vînzătorului de icoane străbătuse şi ea mahalaua şi îl urmărea din nou, ca o somnambulă, la o distanţă prevăzătoare.

Odată, cu cel puţin două luni în urmă, Antonio se ciocnise de ea cînd ieşea de la şcoală. Femeia nu păruse să-i fi auzit scuzele, şi îl privise cu o expresie ciudată. De vîrstă mijlocie, avea faţa ascuţită şi părul cenuşiu. Ochii, mari şi întunecaţi,

făceau impresia că vor să străpungă totul cu privirea.

Din ziua aceea, Antonio o întîlnea de fiecare dată cînd ieşea pe stradă. Oriîncotro s-ar fi îndreptat, femeia se ţinea după el ca o umbră. Cu o zi înainte îl urmărise pînă la capătul stăvilarului şi, vreme de-o clipă, Antonio crezuse că o să-l acosteze. Dar femeia se oprise la o depărtare de vreo douăzeci de metri şi îl lăsase să plece fără să fi scos un cuvînt.

Antonio o privi cu ciudă. Arbitrul fluierase lovitură de pedeapsă împotriva echipei locale şi, profitînd de agitaţia iscată, băiatul se făcu nevăzut pe una din străzile laterale. Dincolo de teren, cocioabele începeau să se rărească şi peisajul îşi schimba aspectul. Înconjurate de grădiniţe pretenţioase apărate de mărăciniş, sîrmă ghimpată şi garduri cu spini, ultimele barăci se înşirau de-a lungul plajei ca nişte căsuţe de păpuşi aşezate pe o tablă de şah colorată.

Configuraţia terenului favoriza fuga. Timp de cîteva minute, Antonio alergă în direcţia mării, pe nişte străduţe întortocheate, care la ora aceea erau aproape pustii ; cînd ajunse la limita de unde începea nisipul, se opri. Inima îi bătea cu putere din pricina goanei şi fruntea i se acoperise de sudoare. Deşi convins că femeia îi pierduse urma, întoarse totuşi capul să privească înapoi. Ceva mai liniştit, merse vreo douăzeci de metri pe nisip. Suspendat la zenit, soarele dogorea din ce în ce mai tare şi Antonio se aşeză la umbră, sprijinit de o ladă de tablă.

Puţin mai departe, un băiat smead, cu înfăţişare de ţigan, citea o revistă ilustrată, ghemuit în faţa barăcii lui. Băiatul era îmbrăcat cu oarecare grijă : avea pantaloni bleumarin şi o bluză albă, tricotată ; cînd întoarse pagina şi ridică ochii, trupul i se încordă ca cel al unui animal care adulmecă primejdia. O bandă de golani între cincisprezece şi şaisprezece ani îşi făcuse tocmai apariţia la capătul plajei şi se îndrepta spre terenul de fotbal, cu un aer obraznic şi provocator. Cu toate că îi despărţeau cam cincizeci de metri, băiatul rămase neclintit la locul său. Cei din grup nu se arătau nici ei prea grăbiţi să scurteze distanţa : ocolind gunoaiele deşertate aici de tomberoane, înaintau încet printre pietre, cu feţele congestionate de soare.

În fruntea lor, un vlăjgan blond, cu o şapcă neagră, mergea cu mîinile înfundate în buzunare şi cu un chiştoc stins în colţul gurii. Antonio îi privi mirat clapele buzunarelor, croite în formă de bardă, şi fruntea, însemnată de o cicatrice şerpuită. Îmbrăcat sărăcăcios, ca şi tovarăşii lui, purta o cămăşuţă scurtă, care cîndva fusese probabil albastră, şi pantaloni pescăreşti, decoloraţi şi cîrpiţi.

Cînd ajunse la o depărtare de vreo doisprezece metri, se întoarse şi le făcu celorlalţi semn să aştepte. Fără să manifeste nici o nelinişte, băiatul cel smead continua să-şi citească revista. Şeful îl cercetă un timp, cu mîinile în şolduri, şi îşi drese de cîteva ori glasul ca să-i atragă atenţia.

— La naiba, zise el, aţi văzut cine e aici ? Legănîndu-se uşor parcurse şi spaţiul care-i mai despărţea. S-ar zice că e vechiul nostru prieten Jarque, băieţi...

— În orice caz, seamănă cu el ca două picături de apă, adăugă un băieţandru ras în cap. Este, fraţilor ?

Ca la comandă, gaşca se strînse roată în jurul lui. Ghemuit la pămînt, Jarque nici nu se clintea.

— Seamănă grozav, declară şeful. Ochii... Părul... Nasul... Fruntea... Bucăţică ruptă.

— Poate că e el, sugeră ţiganul, abia putînd să-şi stăpînească rîsul.

— Nu. Nu se poa', se prefăcu că se indignează şeful. Un prieten adevărat ca Jarque ne-ar fi dat bună ziua.

— Oricum, insistă ţiganul, n-avem ce pierde dacă-l întrebăm.

Şi, dat fiind că şeful nu dăduse nici o altă dispoziţie, îngenunche şi făcu o plecăciune adîncă :

— Înălţimea-voastră ar avea bunătatea să-mi spună cum se numeşte ?

Urmă o pauză în timpul căreia toţi aşteptau în tăcere reacţia lui Jarque.

— Înălţimea-voastră e surdă, spuse băiatul ras în cap, văzînd că nu primea nici un răspuns.

— Înălţimea-voastră e surdă, oarbă şi mută, conchise şeful.

Continua să-l contemple, cu mîinile în şolduri şi, pe neaşteptate, se descheie la pantaloni. Apoi, cu şliţul desfăcut, se îndreptă încet spre casa lui Jarque şi, în văzul tuturor, începu să urineze pe zid.

Antonio îşi puse palma streaşină la ochi, pentru a vedea mai bine. Cu toate că în prima clipă pumnii lui Jarque se încleştaseră, ascultînd parcă de

o poruncă interioară, ochii lui nu se ridicară de pe revistă.

Băieţii din gaşcă urmăreau cu aviditate scena. Ca la păsările de pradă care simt mirosul sîngelui, apropierea luptei făcuse să li se transfigureze chipurile.

— Botează-l şi pe el, Metralla.

— Stropeşte-i hainele.

— Udă-l să mai crească.

Însoţit de privirea admirativă a tuturor, şeful se îndreptă spre Jarque, cu mîinile în buzunare şi cu şliţul descheiat. Conştienţi de importanţa momentului, tovarăşii lui amuţiră. Numai Jarque se prefăcea că mai parcurge încă paginile revistei, dar tremurul mîinilor îl trăda.

— N-ar vrea Înălţimea-voastră să-mi scuture stropii şi să mă încheie la loc ? întrebă zîmbitor Metralla.

Jarque nu răspunse. Şiroind de sudoare, faţa lui strălucea în soare ca un geam proaspăt spălat.

— Dacă Înălţimea-voastră nu vrea, continuă Metralla, înseamnă că Înălţimea-voastră nu are tot ce-i trebuie şi este, pe deasupra, codoş, fecior de tîrfă şi scapet.

Iute ca fulgerul, îi smulse revista din mînă, o rupse în două şi o azvîrli jos. Jarque se ridică în picioare, cu faţa roşie ca focul.

— Termină o dată cu provocările, exclamă el, sau dacă nu, pe sufletul maică-mi ... şi glasul i se înecă în gîtlej.

Metralla se întoarse către tovarăşii săi :

— Aţi văzut, băieţi ?... Acuma ne şi ameninţă.

— Sînt singur şi fără nici o armă, spuse Jarque. Dacă eşti aşa de viteaz, pe cît vrei să pari, spune-le să se care.

— Nimeni n-o să se atingă de tine dacă nu vreau eu, răspunse Metralla.

Scoţînd o mînă din buzunar, îi întinse un cuţit îndoit. Văzîndu-l, prietenii aplaudară :

— Arde-i una să te ţină minte.

— Desenează-i obrajii cu cuţitul.

— Crestează-i mutra.

Jarque se uită în jur, încolţit. Pe plaja pustie, aerul era aproape pîclos. Soarele smulgea sclipiri din bucăţile de tablă şi luciri sticloase din grămezile de moloz. Abia înfiripat, strigătul îndepărtat al spectatorilor de la fotbal fu secerat brusc de o pală de vînt.

— Ce mai aştepţi ?

Şeful îi întinse cuţitul cu un aer batjocoritor. Drept răspuns, Jarque îi arse un pumn zdravăn. Directa îl ajunse pe adversar drept în piept şi acesta fu silit să se dea cîţiva paşi înapoi.

— Aha, va să zică aşa stau lucrurile...

Metralla puse cuţitul la loc în buzunar şi aruncă şapca la pămînt :

— Cum vrei... Dacă nu-ţi place şişul, atunci la trîntă.

Urmaţi de restul bandei, se îndreptară spre plajă. Cu inima bătînd să-i spargă pieptul, Antonio se luă după ei. Grupul se opri pe porţiunea de nisip de lîngă ţărm ; Antonio rămase în spatele lor, la o distanţă respectabilă.

Îndată ce locul fu ales, adversarii începură să se studieze cu atenţie, înainte de a trece la atac. În-

conjuraţi de un cerc de spectatori, încinşi de căldura soarelui şi întărîtaţi la culme, păreau că pîndesc un semnal pentru a începe lupta.

Deodată, sfărîmînd vraja care-i ţinuse nemişcaţi, schimbară cu repeziciune o serie de lovituri, în mijlocul urletelor băieţilor din şleahtă, care-l asmuţeau în felul acesta pe tovarăşul lor.

Cîtăva vreme, lupta rămase echilibrată. Jarque sărea sprinten dintr-o parte în alta, iar Metralla se tot învîrtea în jurul lui fără a se putea desfăşura pe de-a-ntregul. În cele din urmă, şeful reuşi să-l apuce de umăr şi, încleştaţi strîns, se rostogoliră amîndoi pe nisip.

Din acel moment, lupta se hotărî în favoarea lui Metralla. După o încăierare rapidă în care, pe rînd, fiecare din cei doi păru că este pe punctul de a fi învins, Metralla reuşi să se aşeze călare pe trupul duşmanului său. Jarque încercă zadarnic să se smulgă, prin opinteli violente. Metralla îl ţinea bine prins între genunchi, şi-l lăsa să se zbată ca să-l istovească mai repede. Apoi, încleştîndu-l cu genunchii astfel încît să nu se mai poată mişca, începu să-l lovească cu o înverşunare sălbatică.

Antonio urmărea traiectoria braţelor lui cu un amestec de fascinaţie şi groază. Metralla îşi înşfăcase adversarul de gît şi îl izbea cu capul de stînci. Faţa schimonosită şi plină de răni a acestuia nu părea să-i inspire nici un fel de milă. Eforturile lui Jarque de a se elibera erau din ce în ce mai slabe şi mai rare. La un moment dat, Metralla luă o piatră şi îl pocni de cîteva ori cu ea peste faţă.

Antonio închise ochii şi apoi îi deschise din nou. Jarque avea sprînceana strivită şi gura însîngerată. Urcat pe abdomenul lui, Metralla îl privea, cu faţa şiroind de sudoare. Băieţii din bandă urlau, cerînd şi mai mult. Pentru a le face pe plac, Metralla tîrî pînă la ţărm trupul inert al lui Jarque şi-i cufundă capul în apă.

În clipa aceea, isteria tovarăşilor lui ajunse la paroxism. Ca dezlănţuiţi de un resort, se aplecară asupra celui căzut şi începură să-l zdrobească cu lovituri de pumni şi de picioare.

— Aşa... pînă i-or ieşi maţele...

— Nu-l lăsa, Metralla...

Cînd inima lui Antonio ajunsese pe punctul de a exploda, cineva zări la orizont pălăriile cu trei colţuri ale unor jandarmi.

— Atenţie... Sticleţii...

Lăsînd între stînci trupul victimei, banda o luă la goană înspre zona forturilor, ale cărei ridicături de pămînt înlesneau de minune fuga. Metralla alerga în urma lor, scuturîndu-şi nisipul de pe pantaloni.

După cîteva clipe de îndoială, Antonio se sculă şi el. Şeful îşi uitase şapca pe nisip, şi băiatul traversă plaja să o ridice, sub razele necruţătoare ale soarelui. Ţinîndu-şi răsuflarea, se repezi în urma fugarilor, străbătînd o reţea încîlcită de poteci străjuite de spini şi sîrmă ghimpată. Pentru prima oară în viaţă nu se simţea sigur pe el şi mergea fără să ştie încotro îl vor duce paşii.

Strîngînd şapca între degete, lăsă în urmă ultimele grădini şi barăci. Aproape fără să-şi dea seama, se trezi sub podul căii ferate. Fugarii se

opriseră aici ca să-şi tragă sufletul şi, la sosirea lui, îl cercetară cu vădită neîncredere.

— Ce dracu vrei? întrebă un băiat blond, înfigîndu-se în faţa lui, cu braţele încrucişate.

Şi, cu toate că îşi pregătise dinainte discursul, Antonio nu ştiu ce să răspundă. Obiect al ostilităţii tuturor celor de faţă, simţi, dintr-o dată, că n-are putere să mai rostească nici un cuvînt.

— Era pe plajă cînd am sosit noi, îl învinui unul.

— Eu l-am văzut alergînd în urma noastră.

— E unul dintr-ăia crescuţi în puf. A venit pînă aici ca să ne spioneze.

Feţele le scăpărau, pline de ură. Băiatul cel blond scuipă într-o parte şi îl apucă brutal de rever.

— Hai, întinde-o, că de nu...

Duduitul trenului care trecea în momentul acela pe deasupra lor îl împiedică să-şi termine fraza.

Cînd se făcu din nou linişte, Metralla se postă între cei doi.

— Aşteaptă puţin, zise el, luîndu-şi şapca.

Timp de cîteva clipe, care-i părură lui Antonio fără sfîrşit, îl examină cu atenţia pe care un ţigan ar acorda-o cumpărării unui cal. Apoi, cu o mînă puternică, îi ridică bărbia şi îl obligă să-l privească în faţă.

— Nu-ţi fie frică, puştiule, îi spuse.

Şi în mijlocul uimirii generale, îl luă cu prietenie pe după umeri, iar apoi, ca şi cum acest gest l-ar fi făcut de fapt pe Antonio să înţeleagă tot ceea ce voia să-i spună, adăugă doar atît :

— Aici eşti între prieteni... Dacă vrei, poţi să fii tovarăşul nostru.

Plecînd de la cîrciuma Aragonezului, scoase încă o dată scrisoarea din buzunar şi reciti, cu glas scăzut, unele pasaje. De mai bine de şase ani, Giner ţinea la Emilio ca la propriul său fiu. Îl cunoscuse cu puţin înainte de a-i fi expirat condamnarea, în momentul cînd băiatul venise în Catalonia, alungat de şomaj. Copilăria lui Emilio, ca şi cea a lui Giner, se scursese într-un sătuc pierdut din Andaluzia. Tatăl lui cîştiga pîinea familiei în fundul unei mine şi într-o zi pieri într-un accident de muncă. Cu douăzeci de ani mai mare decît Emilio, Giner se silise să îndeplinească faţă de acesta îndatoririle unui părinte. În timpul Republicii [1] contribuise activ la constituirea sindicatelor şi se temea că experienţa lui, dobîndită cu preţul atîtor sacrificii, s-ar fi putut risipi zadarnic.

---

[1] Este vorba de a doua Repubilcă Spaniolă (1931—1939). Vezi nota de la pag. 210.

Cu răbdare, se străduise să trezească în Emilio conştiinţa politică. „Ne-au furat tot, pînă şi cuvintele, îi spusese într-o zi. Sîntem mai săraci decît robii.“

Uneori, lăsînd la o parte revendicările şi critica, se apuca să depene amintiri din război şi din prizonierat. Munca zilnică, foamea, groaza, bătăile. În cele din urmă ajunsese să nu se mai poată lipsi de Emilio. Cînd ieşea de la garaj, se ducea să-l caute la cîrciuma Aragonezului şi-i povestea, la un păhărel de *manzanilla,* toate necazurile.

Cînd băiatul plecă, Giner rămase dintr-o dată foarte singur. Nevasta şi copiii se purtau cu el ca nişte străini. Nu făceau altceva decît să ponegrească, neîncetat şi fără nici un temei, tot ceea ce dădea un sens vieţii lui. Pe de altă parte, Emilio părea să-l fi uitat. Poştaşul trecea totdeauna prin faţa casei fără a se opri din drum. Emilio nu putea fi altfel decît ceilalţi. Giner pierduse orice speranţă.

Scrisoarea, adusă de către un necunoscut şi lăsată pe numele lui la garaj, îl copleşise de bucurie. „Iartă-mă că nu ţi-am scris mai demult, îi spunea Emilio, dar pînă acum n-am găsit nici o persoană de încredere prin care să-ţi pot transmite aceste rînduri...“

Giner o citi, pe rînd, tuturor tovarăşilor lui de lucru. Plin de mîndrie, le arăta fotografia prietenului său — aşezat pe gărduleţul grădinii — şi surîdea în faţa uimirii, admiraţiei şi invidiei pe care le citea în ochii lor. „În Franţa, muncitorul nu trăieşte izolat, ca aici. În Franţa există sindicatul.“

Cînd se termină tura de noapte, întreg garajul ştia scrisoarea pe dinafară. Prea agitat pentru a putea dormi, Giner ieşi să dea o raită prin cartier.

Era duminică şi, la tot pasul, se ciocnea de cunoscuţi. „Ştiţi vestea ?“ îi întreba. Şi, fără a le lăsa timp să răspundă, le întindea fotografia lui Emilio şi le citea, cu glasul tremurător, fragmente din scrisoare.

Intră în cîrciuma Aragonezului, dar imediat ieşi din nou în stradă. Cu fotografia în mînă se îndreptă spre port, fără vreo ţintă precisă. La ora aceea, Barceloneta [1] era înţesată de lume şi multe familii din Cartierul Nou se prăjeau la soare în jurul chioşcurilor. Emoţionat încă din pricina scrisorii, acostă cîţiva prieteni. Dar în cele din urmă jocul începu să-l plictisească şi, obosit, se opri în piaţă.

Cu toate că aprilie abia începuse, vara se şi făcea simţită. Tarabele cu gogoşi, răcoritoare şi alune americane erau pline pînă la refuz. Căluşeii, instalaţi în piaţă din timpuri imemoriale, reînviaseră, după o letargie de luni de zile, şi acum se învîrteau din nou încărcaţi de copii, cu căluţii lor cu ochi rotunzi, cu bărcile care suie şi coboară, cu lebedele naive şi decolorate.

Giner îşi şterse cu batista fruntea leoarcă de sudoare.

Costa locuia la cîţiva paşi de aici, pe o străduţă strîmtă, veşnic plină de rufe puse la uscat.

---

[1] Cartier maritim al oraşului Barcelona.

Cînd sosi, prietenul său nu trăsese încă obloanele magazinului. În picioare lîngă tejghea, își etala mărfurile în fața unei bătrîne.

— Așteaptă-mă un minut, îi spuse.

Giner se așeză lîngă vitrină. De fiecare dată cînd se simțea obosit sau trist, prezența lui Costa — gras ca un Buda, între pozele sale cu sfinți, cu Pruncul Isus și cu Fecioara Maria — îi liniștea nervii, asemeni unui balsam.

În timp ce Costa își servea clienta, Giner, cufundat în penumbra răcoroasă a magazinului, îl studie cu de-amănuntul. Costa avea fața rumenă, ca de copil, și mîini grăsulii și îngrijite. Magazinul, moștenit de la o soră a bunicii, mergea bine și — după cîte spunea lumea — îi îngăduia o participare substanțială la bancă.

Femeia alese în cele din urmă un Prunc mititel și durduliu, cu o cunună orbitoare de zulufi bălai și un nimb poleit cu aur. Costa îi smulse de la gît eticheta cu prețul și-l împachetă într-o coală de celofan, ca pe o cutie cu acadele.

— Face patruzeci și opt și cincizeci, spuse el.

Bătrîna plăti și dispăru cu pachetul. Tacticos, fără grabă, Costa veni în întîmpinarea lui Giner, frecîndu-și mîinile.

— Tocmai mă gîndeam la tine. În dosul sticlelor groase ale ochelarilor, ochii lui păreau niște bile albastre. Soacră-mea mi-a trimis o sticlă de sirop tonic. Dacă vrei, putem bea cîte un păhărel împreună.

În ciuda repulsiei sale față de băuturile dulci, Giner nu refuză. Cînd îl copleșea singurătatea și simțea nevoia de a-și împărtăși cuiva gîndurile,

Costa era — de cele mai multe ori — singura ființă dispusă să-l asculte.

— L-am chemat și pe Evaristo, adăugă Costa, în timp ce lăsa obloanele.

Așeză cu grijă halatul, frumos împăturit, pe raftul de sus al dulapului și, înainte de a încuia ușa cu cheia, scoase din buzunar un pacheţel.

— Vrei caramele cu lapte ?

Giner refuză cu un surîs amabil. Costa ridicase zăvorul de la odaia din fund și, străbătînd un coridor lung, îl conduse către ușă. Afară, rufele întinse între balcoane șiroiau. Costa locuia în casa din colț și cei doi o porniră încet într-acolo.

Evaristo îi aștepta, așezat pe palierul scării. În pofida căldurii, era îmbrăcat cu paltonul lui vechi, încărcat de medalii, iar pe cap avea o gambetă uzată.

— Le-am lustruit mai bine de trei ore, spuse el după ce dădură mîna, arătînd cu mîndrie spre medalii.

Lăsase pe trepte sacul cu cutiile pline de mucuri de țigări și, după ce se ridică de jos, îl luă din nou la spinare.

— Urcați, urcați, eu vin mai încet, spuse el, lovindu-și încetișor picioarele cu palma. Sînt bătrîne și au trudit mult, săracele, dar încă nu m-au lăsat de tot...

Sufrageria lui Costa avea pereții vopsiți în alb. Mobilierul se reducea la o masă, un bufet și patru scaune. Atîrnată pe perete, fotografia uriașă a unui copil în costum de marinar prezida întreaga adunare.

Costa dispăru prin uşa de la bucătărie şi se întoarse cu siropul tonic şi cu paharele. Văzînd sticla, Evaristo îşi frecă mîinile încîntat. Costa îl servi, plin de satisfacţie. Siropul exala un parfum puternic şi Costa începu să soarbă cu înghiţituri mici. Străduindu-se să-şi ascundă dezgustul, Giner îşi goli paharul dintr-o răsuflare.

— Ce mai e nou, moşule ? întrebă el zîmbind.

Înainte de a răspunde, bătrînul îşi scoase pălăria boţită, care parcă fusese luată de la o sperietoare de ciori.

— Nimic. Adică, se corectă el, nimic important.

Cu degetele lui grăsulii, Costa mîngîia călugăriţa desenată pe eticheta sticlei.

— Alaltăieri au fost la Evaristo nişte funcţionari de la Tribunal, explică el, dregîndu-şi vocea.

— De la Tribunal ? Pentru ce ?

Sprîncenele lui Giner se ridicară brusc.

— Proprietarul vrea să mă scoată din casă, spuse liniştit Evaristo.

— Cine e ? Cum îl cheamă ?

— Nu-mi aduc aminte. Bătrînul îşi trecu mîna peste frunte. Cred că se ocupă cu vînzarea de zarzavaturi...

— Cunosc eu un avocat la Palatul de Justiţie, zise Giner. S-a ocupat de procesul meu timp de patru ani şi am rămas prieteni buni. Dacă vrei, putem merge să vorbim cu el.

Bătrînul îşi răsucea nervos între degete borul pălăriei.

— N-are rost să te deranjezi atîta, spuse el. Legile nu pot îngădui ca bătrînul Evaristo să fie azvîrlit în stradă.

— Eu cred că nu trebuie să te încrezi prea mult în ele, interveni Costa. Dumneata eşti bun ca pîinea caldă şi socoteşti că toată lumea e la fel, dar, cînd te aştepţi mai puţin, poţi să dai peste cine ştie ce belea.

— Costa are dreptate, tăicuţule. În vremurile astea, lumea nu prea umblă cu mănuşi.

— Evaristo îşi plăteşte chiria în fiecare lună, replică bătrînul. Evaristo nu e un coate-goale.

— Chiar dacă ai plăti dublu... Cu papagalul pe care îl au tipii de soiul ăsta, cine ştie cum te mai înfundă...

Bătrînul clătină din cap cu încăpăţînare. Sub şuviţele încîlcite, faţa îi era brăzdată de o reţea deasă de zbîrcituri, iar ochii, blînzi şi albaştri ca ai unui copil, străluceau, gata să se umple de lacrimi.

— Evaristo e un veteran care a luptat în cinci războaie, reluă el. La şaisprezece ani era în Filipine, ca voluntar... Pe urmă în Rif, la Melilla, la Ifni... Peste tot ţinea pasul, în urma drapelului... întrebaţi despre Evaristo în Africa... Cel mai bun din regiment, o să vi se răspundă... N-ar fi fost în stare să facă rău nimănui...

Giner se pregătea să intervină, dar Costa îi făcu semn să tacă.

— Evaristo are toată dreptatea, spuse el, făcîndu-i cu ochiul lui Giner. Unui erou de război ca el nu i se poate întîmpla nimic. În orice caz, adăugă, cred că ar fi bine să-l consulţi pe avocatul acela, măcar aşa, de curiozitate.

Satisfăcut, ca şi cum i-ar fi luat de pe inimă o povară grea, bătrînul îşi scoase paltonul şi le arătă medaliile.

— În Alhucemas, Evaristo era bucătarul regimentului... Două mii de gamele de năut în fiecare zi... La sfîrşit i-au dat o decoraţie...

— E foarte frumoasă, îl asigură Costa, făcîndu-se că o examinează cu atenţie.

— Crucile de deasupra, continuă bătrînul, le-am cîştigat în Maroc... Pe cele de dedesubt i le-au dat lui Evaristo cînd s-a întors la vatră.

— Dar ce bine le-ai păstrat!

— Le-am frecat chiar azi cu un praf de curăţat care a ieşit acuma... Cînd e soare, parc-ar fi de aur.

O uşă trîntită cu zgomot întrerupse brusc conversaţia. Soţia lui Costa intrase în casă şi traversă sufrageria fără să-i salute.

Timp de aproape un minut, nici unul din cei trei nu scoase o vorbă. Giner cerceta, absorbit, fotografia băiatului cu costum de marinar. Costa supraveghea, cu coada ochiului, uşa pe unde ieşise nevasta lui. În picioare, în mijlocul camerei, Evaristo îşi mîngîia medaliile. Amintindu-şi dintr-o dată de motivul care-l adusese aici, Giner îşi pipăi buzunarele.

— Aţi aflat vestea? întrebă el.

Şi, bucuros că poate întrerupe tăcerea stingheritoare, scoase scrisoarea primită de la Emilio şi începu s-o citească cu glas tare.

Prin fereastra prăfuită, copilul îl privea cum bea.

— El e? întrebă, de jos, fratele lui.

Ramón îşi turti nasul de geam.

— Nu ştiu, minţi el. Nu sînt sigur.

Tatăl său, aşezat într-o rînă la capătul tejghelei, alături de Cinzeacă, se străduia să isprăvească sticla de *manzanilla*.

— Lasă-mă şi pe mine. Lasă-mă şi pe mine, se milogi Paco.

— Încă o secundă. Numai o secundă.

În cele din urmă, Cinci Bani trase sticla de la gură şi o arătă plin de mîndrie prietenului său.

— Tii, exclamă copilul, uimit. A golit-o.

— Lasă-mă şi pe mine să văd...

Dintr-un salt, Ramón fu jos şi îşi împreună la rîndul său mîinile, făcînd un fel de treaptă.

— Hai, grăbeşte-te.

Paco îşi acoperi fruntea cu braţul, apărîndu-se de soarele orbitor.

— La naiba, spuse el.

Ramón îl ţinu aproape un minut. Apoi, relaxînd brusc mîinile, îl obligă să sară.

— E pilit. Pilit zdravăn de tot, spuse Paco, înfundîndu-şi mîinile în buzunare. De unde o fi şparlit gologanii ?

Ramón nu-i răspunse. Îşi şi făcuse socoteala, în gînd, cum să tragă din această situaţie cel mai mare profit cu putinţă.

— Aşteaptă-mă aici, porunci el.

— Unde te duci ?

— Vreau să-i spun două vorbe.

Dădu la o parte perdeaua de mărgele din faţa uşii şi se îndreptă spre locul unde tatăl lui bea împreună cu Cinzeacă.

— Salutare, tată, spuse el cu un surîs larg.

Scăpînd sticla din mînă, Cinci Bani se întoarse surprins.

— Ce faci aici ?

— Nimic, răspunse Ramón cu o voce mieroasă. Treceam prin faţa cîrciumii şi am intrat.

Tatăl său îl privea cu ochii injectaţi de sînge.

— Atunci poţi s-o ştergi pe unde ai venit.

În loc să se supună, Ramón încrucişă braţele.

— E ora mesei. Mama te aşteaptă.

— Spune-i să nu mă aştepte.

— Am să-i spun unde eşti, replică liniştit băiatul.

Faţa lui Cinci Bani se înroşi şi mai tare decît pînă atunci.

— Derbedeule... bîigui el. Turnătorule...

— La revedere. M-am dus, zise Ramón.

— Ei... Stai puţin.

Înşfăcîndu-l pe băiat de un braţ, îl sili să facă stînga-mprejur.

— Ce dracu vrei ? reuşi apoi să articuleze, cu o evidentă sforţare.

— Două *pesetas*.

— Două *pesetas ?*

Cinci Bani făcu o mutră disperată. Lăsînd să cadă mîna cu care-l apucase pe băiat, clătină din cap într-o parte şi într-alta, rănit pînă în adîncul sufletului.

— Ai văzut ? se întoarse el către Cinzeacă, arătînd spre Ramón şi aşteptînd dezaprobarea celui dintîi. Exploatat de propriul meu copil...

Cinzeacă îşi şterse ochii cu batista.

— Lasă-l... Nu ştie ce face...

— Copilul meu... suspină Cinci Bani. Propriul meu copil...

Cu o mînă tremurătoare, puse două monede în palma pe care i-o întindea copilul.

— Du-te... Mişcă... Nici nu vreau să te mai văd...

Ramón le băgă în buzunar, dar rămase ţintuit locului.

— Ce mai aştepţi ? strigă, scos din sărite, Cinci Bani.

Copilul arătă spre capul tuns chilug al fratelui său, care, în momentul acela, îşi făcuse apariţia printre mărgelele din faţa uşii.

— Şi el te-a văzut, spuse Ramón.

— Ce face ?

— Dacă nu-i dai două *pesetas*, se duce şi te spune mamei.

Cinci Bani începu să înjure. Ridicînd braţele spre cer, declară că nu mai există pe lume nici respect, nici morală, nici principii. În cele din urmă,

obosit să tot predice în pustiu, îi azvîrli în obraz o monedă de două *pesetas*.

Ramón se aplecă să o ridice şi ieşi în stradă. Fratele său îl aştepta pe trotuar, înconjurat de un roi de muşte, cu ochii plini de admiraţie şi invidie.

— L-ai lucrat pe cinste ! Cît ţi-a dat ?

Băiatul nu răspunse. Trăgîndu-şi şapca peste ochi, o luă la fugă spre casă. La ora aceea, aerul era îmbibat de miros de friptură şi multe familii mîncau afară, în faţa barăcilor. Din pricina foamei, Ramón simţea junghiuri ascuţite în stomac. Paco alerga după el, gîfîind, şi încerca zadarnic să-l ajungă din urmă.

— Ei, aşteaptă...

În faţa căsuţei lui Saturio, un şir gălăgios de femei tăia strada de-a curmezişul. Făcîndu-şi loc cu coatele, băiatul reuşi să-şi deschidă drum. Casa lor era la cîţiva metri de acolo ; cînd ajunse în faţa uşii, se opri.

Paco sărea desculţ printre pietrele ascuţite, trăgîndu-şi într-una pantalonii. Pe măsură ce distanţa se micşora, îşi încetinea fuga. Faţa lui, plină de zbîrcituri timpurii, era congestionată din pricina efortului. Oprindu-se drept în mijlocul unei băltoace, întinse mîna, deschisă ca o stea de mare.

— Scoate două lovele.

— Una.

— Două.

— Una şi fii mulţumit.

După cîteva clipe de şovăială, mîna se închise în jurul monedei.

— În regulă ? întrebă Ramón.

— În regulă.

Înghiontindu-se pentru a trece întîi, cei doi copii intrară în baracă. Antonio citea, ca de obicei, un roman de aventuri şi nici nu ridică privirea cînd se opriră lîngă el. Îngenuncheată pe o rogojină, mama freca duşumelele în bucătărie. În oală fierbea eterna supă cu coji de pîine. Pe un suport de lemn zăcea o tavă cu cartofi.

— Cine vrea să mă ajute la servit ? întrebă femeia, ştergîndu-şi cu mîneca sudoarea de pe frunte.

Nimeni nu se osteni să răspundă. Antonio întoarse pagina cărţii. Paco se aşeză pe jos, ghemuit. Înăbuşindu-şi un căscat, Ramón se duse în dormitorul miniatural pe care-l împărţea cu toţi fraţii săi.

Săptămîna trecută, Paco tapetase pereţii cu fotografii de fotbalişti. Trîntindu-se cu faţa în sus pe patul de scînduri, Ramón se apucă să le studieze. Stomacul îl durea de atîta nemîncare. Ca să-şi mai amăgească foamea, începu să molfăie din nou guma de mestecat pe care şi-o lipise după ureche.

— *Gustoasa...*

— *Delicioasa...*

— *Excelenta...*

— *SUPĂ DE PUI.*

În unicul colţ liber al camerei, Javier şi Pili, cu bărbiţele de pînză ruptă atîrnate la gît, sorbeau plini de nesaţ vorbăria de la radio. Între o frază şi alta, spicherii scoteau suspine de încîntare. Copiii îşi apropiaseră urechile de difuzor. Feţele le erau imobile, extaziate.

— *Stomacuri debile...*

— *Nervi obosiţi...*

— *CONTEX vă stimulează pofta de mîncare.*

Ramón începu să se răsucească în pat. Gura-i se umpluse de salivă şi guma de mestecat îi păru, dintr-o dată, respingătoare.

— *Salamul...*

— *Jambonul...*

— *Mezelurile...*

— *Trebuie să fie însoţite de ASTURIANA.*

Ridicîndu-se din pat, închise aparatul de radio. În clipa următoare, copiii, treziţi parcă din buimăceala lor, începură să plîngă în hohote.

— Ne e foame...

— Vrem de mîncare...

— Ne e foame...

— Acuşi, acuşi... suspină mama din bucătărie. Şi, în mijlocul larmei asurzitoare a copiilor, puse pe masă o oală de ciorbă.

— Ştiţi careva unde e tata ? întrebă ea după ce toţi se aşezară.

Ramón şi Paco schimbară între ei o privire rapidă.

— Nu. Habar n-avem.

Femeia scoase un oftat de resemnare.

— Pregătisem compotul special pentru el... În sfîrşit, dacă n-a venit pînă acuma, n-are rost să-l mai aşteptăm...

Către seară, întreg cartierul defilase pe la casa lui Saturio şi părintele Bueno declară înscrierile încheiate. În tot acest timp, Saturio stătuse în spatele lui, mîndru, cu braţele încrucişate pe piept, conştient de importanţa pe care o dobîndise în ochii vecinilor. Cînd totul se isprăvi, soţia lui servi preotului şi catiheţilor cafea şi prăjituri. Iar după aceea, Saturio, însoţit de copii, îi escortă pînă la celălalt capăt al mahalalei.

Ca şi în alte duminici, era îmbrăcat în costumul de antrenament şi la întoarcere făcu drumul alergînd, în pas gimnastic. Mariano şi Carlitos îşi etalau ţanţoşi bluzele lor noi de marinar şi îl imitară încîntaţi. În fiecare zi, cînd ieşea de la lucru, Saturio îi ducea pe plajă şi îi obliga să repete, metodic, exerciţiile. Fratele său boxa în fiecare sîmbătă la *Price ;* el însuşi fusese, cu zece ani în urmă, campion. Întorcînd capul, pentru a se face mai bine auzit, începu să comande ritmul.

— Un, doi... Un, doi...

Cu toracele înainte, cu capul sus, copiii mergeau, atenţi la comandă. Soarele coborîse îndărătul crestei munţilor, iar vîntul de răsărit adia, răcoros şi liniştit. Saturio străbătu terenul de fotbal, acum pustiu. În apropierea ruinelor vechiului depozit, execută o nouă serie de flexiuni. Aşteptă cu răbdare să le înveţe şi copiii, iar apoi, cu sentimentul datoriei împlinite, se îndreptară spre casă.

— Manolo a trimis vorbă că vine pe-aici, îi anunţă Fuensanta cînd sosiră.

Auzind vestea, Mariano şi Carlitos săriră în sus de bucurie. Cu o seară înainte, unchiul lor îl făcuse *knock-out* pe subcampionul provinciei Asturias şi fotografia lui apăruse pe prima pagină din *Lumea sportivă.*

— A spus că trebuie să aducă nişte lăzi în cartier şi, în timp ce şoferul le distribuie, el o să treacă pe la noi.

Saturio tăie fotografia din ziar şi o lipi în album. Soţia sa colecţiona mici amintiri din cariera lui pugilistică. Jumătatea a doua era dedicată fratelui lui Saturio, şi zeci de fotografii ale celor doi acopereau paginile îngălbenite.

— Sper că o să-şi aducă aminte de noi, observă Fuensanta, arătînd şirul sticlelor de Coca-Cola goale. Azi-dimineaţă am băut-o pe cea din urmă.

Saturio despături ziarul fără să scoată o vorbă şi parcurse încă o dată cronica meciului. *„Imobilizîndu-l de la început între corzi, Manolo Navarro aplică adversarului său o pedeapsă aspră."* Sunetul unui claxon îi întrerupse lectura la jumătate. Copiii alergară în stradă, îmbrîncindu-se.

— El e, îi cunosc claxonul, spuse Saturio, ieşind la fereastră.

Camionul pentru distribuirea lăzilor se oprise la marginea plajei şi Manolo sări din cabină, ţinînd în braţe o ladă mare plină cu sticle. Mariano şi Carlitos i se agăţară, ţipînd, de picioare, şi se repeziră cu frenezie să-l îmbrăţişeze.

— Unchiule... Unchiule... Unchiule...

Manolo binevoi să le dea cîte o sărutare şi-i duse tîrîş pînă la uşă. Locuitorii barăcilor vecine ieşiseră să vadă ce se întîmplă. Împăturind din nou ziarul, Saturio apăru în prag să-l primească.

Manolo era îmbrăcat în uniforma vînzătorilor de Coca-Cola şi, intrînd în casă, puse lada jos. Cu un gest brusc, îşi scoase chipiul turtit. Sprîncenele îi erau acoperite cu două fîşii înguste de plasture, iar lobul urechii era însemnat cu o cicatrice mică.

— Salutare, stăpîne, zise el cu un zîmbet prietenos.

Fuensanta îl puse să se aşeze pe un taburet şi-i servi o ceaşcă de cafea. Fetiţa plîngea în coşuleţul ei şi Manolo o luă în braţe s-o mîngîie. Mariano şi Carlitos îi priveau uniforma, minunîndu-se.

Fără să-şi ia ochii de la el, Saturio se aşeză în celălalt capăt al mesei.

— Cum a fost ?

Fratele lui o făcea să rîdă pe fetiţă, trecîndu-i degetul mare peste buze, şi lăsă să treacă un timp înainte de a răspunde.

— Păi, cum ai citit în ziare : uşor.

Lăsîndu-se pe spate cu taburet cu tot, pînă cînd rămase în echilibru, își răsuci tacticos o țigară și scăpără bricheta.

— La început, flăcăul era foarte bătăios. Nici n-am început bine și, poc, îmi crapă sprînceana. O crestătură mică, un fleac... Dar, cum apucase să mă prindă o dată, tipul începu să se creadă. Și știi cum e : cînd cineva începe să se creadă, e pierdut. Eu cam prinsesem șpilul și, la atacul al doilea, cînd a vrut să-și repete lovitura, i-am ars una de l-am înnebunit.

— Am citit în *Lumea* că sîmbătă te bați cu García.

— Aseară, după ce l-am lăsat lat pe deșteptul ăla, Esteve mi-a promis meciul de fond.

— Să fii atent... García e brutal.

— Îl știu. Acum o lună am văzut cum l-a făcut *knock-out* pe González.

— Dacă-l învingi, intri în finală.

— Esteve zice că dacă mă mai ține bafta asta, ies campion înainte de sfîrșitul anului.

Fuensanta se duse să aducă lada cu Coca-Cola și dădu cîte o sticlă lui Saturio și copiilor.

— Ar trebui să te antrenezi mai mult, spuse Saturio, trăgînd dopul cu dinții.

— Am și început. Patronul a venit data trecută la *Price* să mă vadă și de atunci am dupămesele libere...

— Eu, cînd am cîștigat titlul de campion, stăteam toată ziua la antrenament.

— Ca să-ți spun drept, nici eu n-am de ce să mă plîng. La întreprindere toată lumea se poartă bine cu mine. Și patronul și ceilalți mă lasă să fac ce vreau... Șmecherul ăla zice că le servesc de propagandă. Nu mai departe decît ieri, mi-au dăruit un halat de mătase avînd scris pe spate, cu litere mari : COCA-COLA.

Fuensanta luă fetița în brațe și o puse din nou în coșuleț. Ghemuiți pe dușumea, cu genunchii la gură, Mariano și Carlitos îl ascultau pe unchiul lor, fascinați.

— Și Mercedes ? întrebă Saturio, după o pauză.

— S-a dus la cinema cu maică-sa.

— Mi-a spus Adela că faceți nunta curînd-curînd.

— Nu știu. Manolo fuma cu un aer distrat. Depinde de gologani. Dacă Esteve nu se lasă greu și o să scot ceva biștari, poate ne luăm la vară.

— Eu cred că în cele din urmă și mie o să-mi meargă mai binișor, începu să povestească Saturio. Azi-dimineață au fost pe aici preoții de la Colegiul San Marcos. Pregătesc Prima Împărtășanie a copiilor și le-am spus că pot face înscrierile la mine.

— Mama le-a dat prăjituri și cafea, se băgă în vorbă Carlitos.

— Știi că totdeauna am socotit situația mea ca pe ceva provizoriu... În privința lucrului, mă descurc ; dar partea grea, măi frate, e să găsesc casă. Peste tot îți cere două mii de *duros* filodormă. Saturio termină de băut sticla de Coca-Cola. Ei bine, duminica trecută am vorbit cu părintele Bueno și mi-a promis că o să se ocupe el de treaba asta.

— Părintele Bueno are proptele serioase, spuse și Fuensanta. Manuelei, fata lui Vicente, i-a găsit de curînd un apartament prima-ntîi.

— Numai din pricina copiilor țin așa de mult să mă mut... În mahalaua asta sînt oameni de tot soiul și, ce vrei, mă apucă groaza cînd mă gîndesc că băieții mei umblă toată ziulica printre ei. În schimb, în cartierul de blocuri unde aș vrea să stau, preoții au cîteva școli.

— Credeam că e o școală dintr-astea și în cartierul vostru.

— Da. Dar e o școală gratuită și, ca să-ți spun drept, nu mi-ar plăcea cîtuși de puțin ca Mariano și Carlitos să pună piciorul în ea. Dumnezeu știe cît mă chinuiesc să-i cresc altfel decît pe ceilalți copii din mahala. N-aș vrea să ajungă niște golani fără căpătîi. Mă străduiesc din puteri să fac din ei niște domni adevărați.

— Luna trecută le-am cumpărat la fiecare cîte două bluze marinărești și cîte un costumaș, zise Fuensanta.

— Ca măsură de precauție, le-am interzis să vorbească și să se amestece cu ceilalți... Pe stradă nu pot primi decît exemple proaste. Și eu vreau să aibă educația și învățătura de care nici tu nici eu n-am putut avea parte... Să-și poată croi un drum în viață. Să ajungă oameni de treabă...

— Carlitos pleacă duminică în excursie cu Frontul Tineretului.

— Mi-au dăruit o cămașă albastră și o bască, povesti băiatul.

— Hai, du-te să le-aduci și arată-ni-le, îl stîrni Fuensanta.

— În ziua de San José am vorbit cu delegatul, continuă Saturio, după ce copilul ieșise. La vară îi duce într-o excursie în Pirinei. Cincisprezece zile

pe munte, să-și întărească sănătatea. Și cum Carlitos are vîrsta reglementară, l-am înscris.

— La anul am să mă duc și eu, îi anunță Mariano.

— Aici, în cartier, n-au nici un loc de joacă în aer liber și, la vîrsta asta, e așa de necesar... În fiecare zi, cînd ies de la magazin, îi duc pe plajă să facă sport.

Carlitos se înființă îmbrăcat cu cămașa și basca. Văzîndu-l, Manolo izbucni în rîs. Copilul îl trase de mînecă.

— Unchiule... Uită-te cum fac flexiuni...

Bombîndu-și pieptul, așa cum îl învățase tatăl său, Carlitos execută cîteva serii.

— Bravo. Grozav, spuse Manolo, bătîndu-l pe spate.

— Uită-te cum fac instrucție, continuă copilul. Drepți... La stîn-ga ! Stînga-mpree-jur ! Marș...

— Nemaipomenit. Grozav !...

— Jumătate la dreapta. Marș !... Jumătate la stînga...

— Cum ți se pare ? întrebă Saturio.

— E grozav !... Tarzan în carne și oase.

— Eu stau în mîini mai bine decît el, declară Mariano, invidios.

— Minți.

Micuțul se înfipse, neclintit, în fața unchiului său. Fratele lui îl dădu la o parte cu cotul.

— Tată... Uite la Carlitos...

— Încă n-am terminat...

— E rîndul meu.

— Gata. Acuma lasă-l pe fratele tău.

— E un maimuțoi... Nu face decît să mă imite.

— Lasă-l să încerce să stea în mîini.
— Habar n-are.
— Dă-te la o parte şi taci.

În cele din urmă Carlitos trebui să se supună. Cu o expresie triumfătoare, Mariano îşi sprijini mînuţele de braţul musculos al lui Saturio şi îşi strînse picioruşele durdulii pînă cînd rămase suspendat. Încet, centimetru cu centimetru, începu să se ridice în aer.

— Bravo. Foarte bine, aplaudă, satisfăcut, unchiul său.

Cu privirea pierdută undeva în tavan, copilul rămase cîteva secunde nemişcat, blond şi rumen ca un îngeraş.

— Nu ştie să ţină picioarele nemişcate, sări Carlitos.

— Nu te-a întrebat nimeni cum te cheamă.
— E un maimuţoi.
— Ţi-am spus să-ţi ţii gura.

Tovarăşul lui Manolo dusese lăzile de Coca-Cola la cîrciuma Aragonezului şi acum, întors la camion, claxona plin de nerăbdare.

— Îndată, îndată, strigă Manolo, ridicîndu-se în picioare.

Urmaţi de Fuensanta şi de copii, ieşiră în piaţă. Un grup de băieţi în frunte cu Ramón şi Omul-Pisică se cocoţaseră pe treapta camionului şi, văzîndu-i că se apropie, săriră prudenţi jos.

— Daţi-ne o Coca-Cola, domnule...

Saturio îi dădu la o parte cu un gest autoritar.

— Ştergeţi-o de aici... Fuga.

Băieţii se dădură la o parte, făcînd mutre. Manolo îşi sărută şi îşi îmbrăţişă nepoţii. Tovarăşul său puse motorul în mişcare.

— La revedere. Să treci şi data viitoare, spuse Saturio.

Camionul se îndepărtă, înconjurat de un nor de praf. Familia rămase ţintuită locului, pînă cînd îl pierdu cu totul din vedere. Apoi, însoţită de rîsul zeflemist al copiilor, se întoarse încet spre casă.

5—3153

2

Venise pe cărăruia străjuită de agave şi nopali, şi descoperirea Refugiului, la nici treizeci de metri depărtare de calea ferată, constitui pentru el o adevărată surpriză. Construit în timpul războiului în vederea unei eventuale debarcări, Refugiul era acum înconjurat de un brîu de pămînt, adus aici de revărsările rîului şi de izbirea valurilor, şi avea înfăţişarea unui crater. O reclamă uriaşă de ţigări *Lucky*, aşezată drept în creştet, îl ascundea tuturor privirilor. Mica fortăreaţă se înclinase într-o parte şi faţada dinspre nord era afundată în nisip. Intrarea părea, din contră, suspendată în văzduh şi, ca să se caţăre pînă la ea, membrii bandei născociseră o rampă.

— Înainte de venirea noastră, explică Metralla, locuia aici o şatră de ţigani. Ei au făcut vatra.

Urmaţi de ceilalţi băieţi, se îndreptară spre intrare. Fortul avea o uşă de lemn care se închidea cu lacăt. Interiorul era mai mare decît ai fi bănuit la prima vedere şi duhnea a umezeală şi a murdar. Lumina pătrundea, asemeni unei răbufniri

de praf, prin crăpătura întortocheată a ambrazurii. De tavan atîrna o lanternă de metal, furată cu siguranță de la vreun feroviar. Podeaua era ușor înclinată și acoperită cu un maldăr de pături în neorînduială.

— Întotdeauna lăsăm pe cineva aici, de pază, continuă Metralla. Dac-ai să lucrezi cu noi, n-ai să scapi nici tu fără ceva nopți de planton.

În cîteva cuvinte, îl puse la curent cu viața, aventurile și faptele nemaipomenite ale fiecăruia dintre membrii bandei. Drácula era de meserie vărar și se ocupa de vilele din cartierul de sus. Pepe Țiganul se specializase în șterpelitul portofelelor. Alberto era pungaș de mare clasă. Gonzalo și Cristóbal cereau de pomană și goleau cutia milelor din biserici. Neorealistul nu lua niciodată parte la lovituri, dar el era cel care le punea la cale pe toate. Metralla îi încredințase paza prăzilor și, cînd era nevoie, îi ținea chiar el locul. Banda nu obișnuia să opereze în grup. În fiecare dimineață membrii ei se împrăștiau prin oraș și se întorceau la Refugiu seara, aducînd tot ce cîștigaseră.

— Nici unul dintre noi nu dosește nimic. Sau dacă o face, ne-o plătește...

Cearta cu Jarque, povesti el, se datora tocmai acestui fapt. Multă vreme Jarque îi fusese ca un frate : Metralla împărțea cu el pîinea și patul ; înfruntau toate primejdiile împreună. Dar, într-o bună zi, începuse să lucreze pe cont propriu. În loc să împartă prada cu ceilalți, așa cum rămăsese stabilit, o punea deoparte ca să se înfrupte din ea de unul singur.

— Ce nemernic... Una ca asta nu se face. Cînd trăiești în comun, tot cîștigul trebuie împărțit frățește.

Așezat pe jos, ca unul dintr-ai bandei, Antonio îl asculta cu emoție. Isprăvile grupului începeau să fie cunoscute în cartier, unde locuiau cea mai mare parte din familiile băieților, îngrămădite — ca și familia lui Antonio — în cocioabe și în barăci nenorocite. La un moment dat, Metralla își întoarse buzunarele pe dos și scoase o bucată de ziar înnegrită, pe care i-o întinse.

— Luna trecută, cînd am prădat un magazin de fierărie din San Andrés, s-a scris despre noi în *Cazul*.

„*Făptașii* — scria în notă — *erau organizați într-o bandă de «pungași» fără scrupule, această drojdie a societății, alimentată în cea mai mare parte de adolescenți, care cade în orice moment, ca o plagă, asupra comercianților din oraș, făcîndu-i victime ale jafurilor ei și supunîndu-i unor capricioase tributuri.*“

Înainte de a o înapoia, Antonio o mai citi o dată. În fiecare săptămînă, așezat pe blocurile de piatră de pe marginea digului, devora *Cazul* de la un capăt la altul. Cronicile amănunțite ale crimelor, atentatelor și jafurilor îi înflăcărau imaginația. Rîvnea, în taină, să facă și el fapte asemănătoare. Tipi ca Sabater sau *Catîrul* erau oameni, nu glumă. Tot cartierul vorbea despre ei cu mare respect și comenta în chip elogios loviturile lor îndrăznețe.

La Refugiu se simțea ca acasă : îndată ce trecu prima clipă de neîncredere, pungașii începură să

i se adreseze ca unui prieten. Cu o zi în urmă, după întîlnirea lor de sub pod, Metralla în persoană îl condusese pînă la baracă. „De azi înainte ai să fii unul dintr-ai noştri." Plin de recunoştinţă şi de mîndrie, Antonio nu aştepta decît prilejul de a i-o dovedi.

— Dar eu nu am experienţa voastră, zise, cuprins dintr-o dată de scrupule, cînd Metralla îşi termină discursul.

— Ei şi ! N-avea nici o grijă. Asta se capătă la iuţeală. Cu niţel spirit de observaţie...

— Cînd am început, interveni rîzînd Gonzalo, umblam mai fercheş decît tine.

— Acuma goleşte cutia milelor mai abitir ca oricare altul, zise Pepe Ţiganul.

— Tu gineşte ce facem noi. O să vezi. Nu e greu.

— Important e să ai sînge rece.

— Practica nu e mare scofală, adăugă Gonzalo.

Neorealistul îi studia pe toţi în tăcere, pe deasupra ochelarilor.

— De ce nu ieşiţi să daţi o raită, să-i arătaţi ? propuse el.

— Da. Ar fi o idee, se întoarse Metralla către ceilalţi. Ce ziceţi ?

— De acord, răspunse Ţiganul. Încotro mergem ?

— Am putea merge la dugheana bătrînei, la Sarriá.

— Nu. E prea departe.

— Sau la piaţă. În spatele Paralelei.

— Nu, vorbi Drácula pentru întîia dată. Am fost eu ieri.

— Să luăm un tramvai, ce naiba... Unde-om găsi ceva care să ne placă, acolo coborîm.

Propunerea întruni aprobările tuturor. Cît ai clipi din ochi, băieţii îşi puseră hainele cu care ieşeau la plimbare. Mai dichisit decît ceilalţi, Cristóbal se privi în oglindă şi îşi muie faţa în apă.

— Aici toţi avem grijă de faţadă, îi spuse Ţiganul lui Antonio, făcîndu-i cu ochiul.

O scînteiere şăgalnică pe faţa lui încreţită îi trezi lui Antonio bănuielile. Tovarăşii lui păreau că-l privesc abia stăpînindu-şi rîsul, ca şi cum cineva i-ar fi atîrnat un maimuţoi la spate.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Antonio, înroşindu-se.

— Nimic. (Metralla rîdea şi el.) Nu te-ai prins ?

— La ce să mă prind ?

— Ţi-a furat portofelul.

Antonio duse mîna la buzunar. Uluit, constată că portofelul dispăruse.

— Eu ţi l-am şutit, zise Ţiganul, după o pauză. N-ai simţit nimic în timp ce mă tot foiam în jurul tău ?

— Nu, murmură Antonio, fîstîcit.

— E simplu... Uite. Ţiganul puse portofelul la loc. Lasă-l aşa cum îl ţii de obicei şi uită-te la Cristóbal, ca înainte... Aşa... Simţi ceva ?... Dar acuma ?... Nici acuma ?... Nu ?... Pe cuvînt ?... Păi iar ţi l-am şterpelit, măi frate...

Portofelul era, într-adevăr, la el în mînă. Uimit, Antonio izbucni în rîs. Veseli, ceilalţi făcură la fel.

— Asta e numai începutul, spuse Metralla. Acuma ai să vezi ce n-ai visat.

Ridicîndu-se sprinten de pe rogojină, dădu semnalul de plecare. Unul după altul, pungașii ieșiră din Refugiu. Ca și la venire, Neorealistul rămase la ușă, de pază.

— Baftă, și pe curînd, le ură el.

Antonio îi făcu semn cu mîna. Trecînd printre nopalii și agavele care acopereau malul murdar al rîului, ajunseră la zona grădinilor, cultivate cu zgîrcenie de locuitorii barăcilor. Vegetația era săracă și rară, iar pămîntul, nisipos și sterp. Truda încăpățînată a celor care-l lucrau abia reușea să-i smulgă un grîu tot atît de firav și rahitic pe cît erau și copiii din cartier.

Dincolo de pod, Metralla o luă pe un drum paralel cu calea ferată. Camioanele și căruțele deșertau aici toate resturile din oraș. Regiunea se transformase într-un uriaș depozit de gunoaie, și zeci de cîini hămesiți scurmau prin murdării. Alături de carul cu două roți al unor țigani, un foc care fusese parcă aprins direct de razele soarelui fumega molcom.

Traversară pasajul. Tramvaiul oprea cu două colțuri mai încolo, pe o stradă înnegrită de fumul fabricilor. Urmînd exemplul Țiganului, Antonio se agăță pe scară. Alături de hainele murdare și fețele întunecate ale oamenilor care veneau de la lucru, membrii bandei, gălăgioși și îmbrăcați ca de duminică, ofereau un spectacol curios. Cu șapca pe-o ureche, cu țigara aprinsă și cu aerul său provocator și obraznic, Metralla atrăgea toate privirile. Conștient de aceasta, se proțăpise în mijlocul platformei, cu poza afectată a unui actor de teatru.

— Ați văzut, băieți ? spuse el, arătînd un grup de fete care stăteau mai în față.

— Halal vitrină, plescăi din limbă Cristóbal. Găsești tot ce-ți trebuie.

— Blondina îmi face poftă.

— Care ? Aia înaltă sau ailaltă ?

— Aia înaltă. E o fetișcană lux.

— Eu aș alege-o pe aia în galben.

— Aia în galben are mai multe bătături decît un regiment întreg.

— Hei, frumoaso... Ia vino-ncoace.

— Apropie-te, fetițo, că-ți arăt ceva frumos...

— Ăsteia i-aș trage o înjurătură pe cinste...

— Eu i-aș spune niște vorbulițe mai mișto decît o muzică de fanfară.

Cînd se apropie încasatorul cu biletele, Metralla își înfundă mîinile în buzunare și îi întoarse ostentativ spatele.

— Domnilor...

Nici unul nu se socoti vizat. Urmînd întocmai exemplul șefului, ceilalți membri din gașcă se prefăceau că cercetează priveliștea.

— Biletele, vă rog.

Nici acum nu căpătă răspuns. Fără să-l ia în seamă, băieții conversau liniștiți, cu privirile atente la tot ce se întîmpla pe stradă. Enervat, omul se așeză în fața lui Metralla.

— V-am rugat să-mi arătați biletele.

— Cu mine vorbiți ?

— Da. Cu dumneata.

— Ce doriți ?

— Biletul dumneavoastră și al celorlalți.

— Aaa... da...

Metralla dădu din cap în semn că a înţeles şi, întorcîndu-se brusc spre Cristóbal, îl smuci de mînecă.

— Ei, mă... Plăteşte.

— Eu ?

— Da, tu.

— De ce ?

— Întreabă-l pe el.

Cristóbal se uită în direcţia pe care o indica degetul prietenului său.

— Eu am plătit şi ieri. Azi e rîndul tău.

— Al meu ?

— Da ; al tău.

— Porcule !

Metralla îşi vîrî o mînă între coapse, pipăindu-şi şliţul de la pantaloni.

— Ieri am plătit eu drumul, repetă el.

— Minciună.

— Minciună, zici ?

— Da, minciună.

Amîndoi ridicaseră tonul. Pasagerii se întoarseră să-i privească, curioşi să vadă ce va mai urma.

— Repetă ce-ai spus.

— Repetă tu întîi.

Tramvaiul tocmai lua curba şi frîna. Metralla profită de ocazie ca să-şi îmbrîncească tovarăşul şi, ca la un semnal, toţi săriră în stradă.

— La stînga, repede.

Sub privirile curioase ale celor din jur, intrară într-o străduţă laterală. Tramvaiul se oprise la o distanţă de cincizeci de metri şi, în timp ce alergau, auziră glasul controlorului care îi soma să se oprească.

Traversară o stradă, apoi alta. Cînd ajunseră la cea de a treia, schimbară direcţia şi, puţin cîte puţin, încetiniră ritmul fugii.

— La început am crezut că vă certaţi cu adevărat, spuse Antonio, gîfîind.

— Aşi... E un tertip de-al nostru, ca să nu plătim. Cînd vine controlorul, ne punem la discuţie şi facem un tărăboi ce nu s-a pomenit.

Treceau printr-un cartier sărac, plin de mercerii şi de bodegi. Era ora cînd se ia cafeaua şi strada era pe jumătate goală.

Încîntaţi de isprava lor, pungaşii mergeau pe mijlocul străzii, legănîndu-se. Oamenii se dădeau prevăzători în lături, ca să-i lase să treacă, iar în spatele lor maşinile claxonau cu furie.

— Ce naiba ! să aştepte, spunea Metralla.

Trecînd prin faţa unei parfumerii, Alberto îl apucă pe Antonio de braţ şi îl împinse înăuntru.

— Tu să te uiţi ce fac eu, îi şopti la ureche.

Interiorul prăvăliei era mic şi curat. Din spatele tejghelei, o femeie îi cerceta bănuitoare.

— Ce doriţi ?

Cu glas timid, băiatul ceru o marcă anumită de lame de ras. Şi, în timp ce cu o mînă i-o arăta femeii, cu mîna cealaltă înşfăcă o sticluţă cu colonie.

Antonio ridică ochii, cu răsuflarea tăiată : patroana nu observase nimic. Cu o mutră acră, îi întinse lui Alberto cutia.

— Asta e ?

— Nu, cred că nu, zise băiatul după ce o examină atent. Cea pe care o foloseşte tata are îmbrăcămintea aurită.

Cerîndu-şi politicoşi scuze, ieşiră. Tovarăşii lor îi aşteptau la colţ şi Alberto le arătă prada, triumfător.

— Dacă aveam chef, puteam să-i şterpelesc pînă şi juponul...

Mai hoinăriră încă multă vreme prin cartier. De fiecare dată cînd ocheau cîte o fată, Metralla se ducea în întîmpinarea ei, tăindu-i drumul. Ţiganul îşi scotea basmaua de la gît şi, ca un toreador în faţa taurului, o îndemna să atace.

Antonio lua şi el parte la joc, mîndru de sine însuşi. Pentru prima oară în viaţă nu se mai simţea copil — sărac — din — mahalaua — cu — barăci. Încetase, ca prin farmec, să mai fie fiul lui Cinci Bani, cel — care — se — îmbată — în — cîrciuma — Aragonezului. În mijlocul băieţilor din bandă se visa puternic şi temut. Ca un pungaş. Ca un om a cărui fotografie ar fi putut apărea în *Cazul.*

Dar seara începuse să se lase şi prietenii săi hotărîră să se întoarcă la Refugiu.

— Foarte bine, Voinicul Voinicilor, îi spuse Metralla, rîzînd la vederea expresiei lui dezamăgite. Pentru azi îţi ajunge.

Antonio îi urmă, supus, pînă la staţia de tramvai. Un soare voios, ca de duminică, părea să sărbătorească, deasupra acoperişurilor, emoţia primei lui zile de ucenicie.

În zilele următoare, Giner continuă să citească tuturor cunoscuţilor scrisoarea primită. La garaj, tovarăşii de lucru o ştiau pe dinafară şi o recitau în faţa lui, prăpădindu-se de rîs. Prea ocupat cu difuzarea ei, Giner nici nu-i lua în seamă. Cuvintele lui Emilio îl făcuseră să înţeleagă, mai bine decît orice discurs, izolarea în care se zbăteau cu toţii.

Mii de oameni, veniţi ca şi el dinspre sud, trăiau la marginea oraşului, în condiţii îngrozitoare. Lipsiţi de unitate, de apărare, de reprezentanţi, trudeau, se chinuiau şi mureau fără alt orizont decît cei patru pereţi ai cocioabelor şi barăcilor lor.

Trebuia să se acţioneze, şi încă rapid. O sută de albine în scorbura unui copac alcătuiesc un roi. Zece mii de muncitori aciuaţi pe o plajă nenorocită nu formează, însă, nimic : sînt zece mii de muncitori, atîta tot, închistat fiecare în găoacea lui, singuratici şi dezbinaţi.

Trei seri la rînd Giner se duse să se îmbete la cîrciuma Aragonezului. Era oare posibil să reuneşti

toate aceste părticele, luîndu-le cu migală una cîte una, pentru a constitui în cele din urmă un tot ? O, Doamne, dacă Emilio ar fi aici ca să-l ajute ! La ieşirea de la lucru şi-ar putea împărtăşi unul altuia toate gîndurile. Dar Emilio era departe, în Franţa. Şi, rămas numai cu sine însuşi, Giner se simţea istovit şi lipsit de puteri.

Aşezat într-un colţ, în faţa unei sticle, Giner monologa cu voce scăzută. Vinul făcea ca toate să i se pară simple. Încetul cu încetul, mintea i se umplea de imagini care se succedau fără nici o ordine sau înţeles, ca cele dintr-o lanternă magică. Aidoma unor albine mărunte, oamenii care-şi vindeau forţa braţelor alcătuiau o comunitate, un roi auriu şi imens care se învîrtea, se învîrtea necontenit în creierul său, ca într-un vîrtej ameţitor. Şi cu cît bea mai mult, particulele — albinele — începeau să dobîndească forme omeneşti : erau copiii şi soţia lui, Emilio şi tovarăşii de lucru, cartierul întreg cu femeile şi bărbaţii din el, cu schilozii, bătrînii şi copiii care-l populau.

Giner rămînea în cîrciumă pînă la ora închiderii şi, la întoarcere, vedeniile îl însoţeau tot drumul. Cerul făcea şi el parte din această comunitate : în fiecare stea recunoştea chipul unui tovarăş.

În cea de a treia noapte se întinse pe plajă, cu faţa înspre mare. Cerul era acoperit şi era umezeală. Cu capul sprijinit pe nisip, se simţi dintr-o dată cuprins de o nelinişte îngrozitoare... Era oare cu putinţă să lupte ? Putea să realizeze ceva, de una singură, o particulă infimă ?

De-a lungul coastei trecea un vapor luminat feeric, legănîndu-se în sunetele unei muzici minunate. Pitulat în umbră, făcînd parcă un singur trup cu noaptea, cartierul dormea, tăcut şi întunecat. Giner le privi îndelung pe amîndouă, şi un nod i se aşeză în gîtlej. „Doamne, Dumnezeule“, gemu el. O sfîşietoare senzaţie de neputinţă îl arse ca o sfichiuire de bici. „Cîinii, ah, cîinii“... Cîteva clipe lovi nisipul cu pumnii. Vaporul se pierdea în noapte, învăluit într-un nimb auriu şi Giner, întins pe jos cît era de lung, îl blestemă cu ochii plini de lacrimi.

În dimineaţa următoare lăsă acasă scrisoarea de la Emilio. În zilele din urmă tovarăşii săi se obişnuiseră să-l vadă agitat şi înfierbîntat, şi rămaseră surprinşi găsindu-l, de rîndul acesta, tăcut şi cufundat cu totul în lucru.

— Ce te-a pişcat, maistre ? îl întrebă gresorul.

Giner nu-i răspunse. Îşi văzu de treabă, conştiincios, fără să deschidă nici măcar o dată gura. Cînd termină, în loc să se îndrepte spre cîrciumă ca de obicei, îşi continuă drumul spre casă.

Vizibilă de la mare distanţă, cocioaba avea lumina aprinsă. Trinidad lăsase deschisă uşa de la intrare şi Giner se duse în dormitor să se schimbe. Patul conjugal ocupa întreaga încăpere, aşa încît uşa trebuia să se deschidă în afară. Aşezat pe cuvertură, ascultă, aproape cu uşurare, bodogăneala nevestei sale, care se auzea din bucătărie. De cîtăva vreme, Trinidad se făcuse îngrijorător de urîcioasă. Băiatul cel mare fusese brusc cuprins de pasiunea luptelor cu tauri şi se încăpăţîna să îndeplinească funcţia de ajutor într-o echipă de toreadori. Trinidad luase lucrurile în tragic şi îşi petrecea toată ziua suspinînd.

6—3153

— Lasă-l în pace, femeie ; o să-i treacă lui, îi spusese el ca s-o liniştească.

Dar vorbele lui nu avură alt efect decît să-i dezlănţuie furia ; cu obişnuita ei rea-credinţă, Trinidad adăugase toana lui Alfonso la lista smintelilor moştenite de la tatăl lui :

— O să-i treacă, o să-i treacă... Crezi că nu m-am învăţat minte după toate cîte s-au întîmplat... Patru ani am trudit zi şi noapte, ca acuma să iasă tot ca tine, un smintit...

Giner se duse în cămăruţa care le slujea drept sufragerie. Experienţa îl învăţase să respecte toanele nevestei. Aşezîndu-se pe unicul fotoliu de care dispuneau, deschise aparatul de radio.

— *...vizita FLOTEI AMERICANE în oraşul nos...*

Cu un gest brusc, gîtui fraza la jumătate. O repulsie mai puternică decît el îl înverşuna împotriva acelui glas, a acelei muzici. Schimbînd lungimea de undă, începu să caute cu răbdare în stînga scalei. Uşa era întredeschisă şi o împinse încetişor, străduindu-se să nu facă zgomot.

Un bîzîit surd acoperea complet postul. Cu urechea lipită de aparat, încercă în zadar să desprindă ceva din vălmăşagul acela. Deodată, uşa se deschise din nou şi soţia lui năvăli în cameră cu faţa congestionată.

— Aş putea să ştiu şi eu ce asculţi ? întrebă, cu glasul tremurînd de furie.

— Nimic, femeie, nimic...

— Nimic, nimic... Mereu acelaşi lucru. Îmi făgăduiseşi să te potoleşti odată...

— Căutam un post, la întîmplare...

— Nu pricepi că te poate auzi careva ? Vrei să te denunţe iar ?

— Fereastra e închisă bine, femeie.

— Doamne, Dumnezeule, ce pacoste... După toate cîte le-am pătimit pentru ideile tale blestemate... Ar trebui să-ţi crape obrazul de ruşine...

— N-ai dreptate, femeie... N-ai dreptate...

— Aşa, mai şi tăgăduieşte pe deasupra. Crezi că nu văd la ce-ţi umblă gîndul... Crezi că nu ştiu că ai primit scrisoare de la Emilio...

— Nu văd ce e aşa de nemaipomenit în asta, spuse Giner. Emilio e cel mai bun prieten al meu.

— Toată mahalaua ştie în ce ape vă scăldaţi amîndoi.

— Îţi jur că habar n-am despre ce vorbeşti.

— Atunci stai să-ţi spun eu.

Făcu o pauză, vrînd parcă să-şi tragă răsuflarea...

— Scrisoarea e dincolo. Dacă vrei pot să ţi-o arăt.

— Mulţumesc, zise ea, schimonosindu-se. Foarte mulţumesc...

— Nu e nimic secret în ea... Emilio îmi scrie despre munca lui şi zice că acolo se cîştigă bine.

— Dacă se cîştigă aşa de bine, du-te după el... Barem ai face ceva folositor...

— Femeie... Ştii prea bine că dacă n-am plecat cu el, n-a fost din vina mea.

— N-a fost din vina ta... Aş vrea să ştiu şi eu, atunci, cine te-a pus să îmbraci cămaşa vărgată ?

— Am pierdut războiul... Dacă l-am fi cîştigat, toate ar fi fost altfel...

— Îţi repetasem pînă la disperare: politica nu poate să ne aducă decît necazuri.

— Am făcut-o gîndindu-mă la tine, mărturisi Giner, în şoaptă. Dar îşi dădu seama îndată de greşeala comisă: Trinidad izbucni într-un rîs strident care răsună ciudat în încăpere.

— Păi ai şi izbutit, da, ai izbutit de minune... Proţăpită în mijlocul odăii, arătă, cu un gest acuzator, înspre mobilele descleiate.

— Uite-n ce hal trăim: mai rău ca porcii... Dacă în loc să-ţi bagi nasul unde nu-ţi fierbe oala te-ai fi îngrijit de tine, aşa cum a făcut fratele meu, acum ai avea maşină ca el şi copiii noştri ar fi nişte domnişori... Dar ascultă-mă bine: dacă-ţi închipui că ai să te întorci iar la năravurile tale, te înşeli... Sînt sătulă să mă tot chinuiesc din cauza ta. Dacă începi iar, te denunţ la poliţie...

Giner încetă să-i mai acorde vreo atenţie. Auzea din nou, înăuntrul lui, bocănitul tîrnăcoapelor, scîrţîitul vagonetelor, exploziile perforatoarelor care sfredeleau cripta gigantică din pîntecul muntelui. Era cu neputinţă să te odihneşti în barăcile acelea uriaşe. Spaimele prin care trecuseră sute şi sute de deţinuţi închişi aici de-a lungul anilor, şi care se încuibaseră în fiecare colţişor, încolţeau acum de pretutindeni şi-i chinuiau pe oamenii îngrămădiţi pe rogojini, luînd chipul unor coşmaruri cumplite. În fiecare noapte cineva începea să strige prin somn şi toţi se deşteptau cu fruntea scăldată de sudoare...

Deţinutul două mii trei sute cincisprezece: prezent. Şirul lung al înfometaţilor cu gamela în mînă, lista fără sfîrşit... În lagăr se muncea zi şi noapte.

Bubuitul exploziilor se repeta cu precizie de ceasornic. Zgomotul perforatorului, ca bîzîitul unui bărzăun, ajungea pînă la baracă, întretăiat ritmic de bocănitul cizmelor paznicilor.

Patru ani, lungi ca patru veacuri, fără să primească nici o scrisoare de la ai săi. Într-o zi — nici nu mai credea că ar fi cu putinţă — hotărîrea de punere în libertate provizorie. Cînd ajunse acasă, Trinidad avea chipul îmbătrînit, o expresie dură, o crispare amară a buzelor. Şi, din privirea ei uscată de lacrimi, înnegrită parcă de fumul vetrei, Giner înţelese că nu-l va ierta niciodată.

„Nu... Domnul voia să facă pe salvatorul omenirii. Să-l fi văzut atunci, ţanţoş, de parc-ar fi vrut să ia în piept universul întreg... Şi toate astea ca să ajungă să spargă piatră, în timp ce nevasta şi copiii crăpau de foame în stradă..."

Cînd îşi dădu din nou seama unde se află, soţia lui ieşise din odaie şi freca iarăşi vasele în bucătărie. Giner se uită în jur, zăpăcit, de parcă s-ar fi trezit chiar atunci dintr-un vis urît. Nepăsător faţă de discuţia care avusese loc, aparatul de radio continua să vorbească în surdină. În clipa cînd intrase, Trinidad schimbase postul şi Giner auzi acum murmurul unui glas dulce, suav...

— ...*O mare manifestaţie închinată Maicii Domnului a avut loc astăzi, în jurul icoanei venerate a Sfintei Fecioare din Fátima, ca pregătire spirituală a Săptămînii suburbiilor...*

Uşa era larg deschisă şi Giner ieşi, clătinîndu-se, la aer.

Ucenicia i se prelungi timp de o săptămînă. Unul după altul, noii săi tovarăşi executară în cinstea lui diferite probe de îndemînare şi dibăcie, în „specialitatea" respectivă. Fiecare pe rînd părea să-i întreacă pe ceilalţi în îndrăzneală şi, încetul cu încetul, Antonio fu pus la curent cu obiceiurile şi procedeele lor.

Drácula îl învăţă să mînuiască arsenalul său de chei şi şperacle ; cu ajutorul unei vergele forţă fereastra unui garaj aflat în apropiere de Tibidabo [1] şi Antonio se întoarse la Refugiu încărcat cu mai bine de douăzeci de kilograme de plumb. Gonzalo goli cutia milelor de la „Binecuvîntatele suflete ale Purgatoriului" şi şterpeli geanta unei doamne care se pregătea, în genunchi, de spovedanie. Cristóbal îl duse pe chei unde ancorase escadra americană şi

[1] Înălţime în lanţul muntos ce împrejmuieşte cîmpia oraşului Barcelona. 532 m.

reuşi să se facă invitat de marinarii cărora le oferea prezervative.

Ţiganul îl luă ca „mîna a doua" la operaţiile sale din tramvai. Cu o seară înainte, Metralla îi explicase cum să lucreze : în timp ce pungaşul uşura victima, un al treilea trebuia să-i distragă acesteia atenţia, pentru a facilita munca. Antonio îşi îndeplini rolul cu abilitate şi, cu toate că în portofel nu erau bani, operaţia se desfăşură perfect.

Cea mai mare parte a timpului şi-o petrecea, fireşte, cu Metralla. În prima noapte cînd dormi în fort, şeful îi oferi jumătate din pătura lui. De atunci, Antonio nu mai putea trăi fără el. Metralla ieşea în fiecare zi după prădăciuni şi îl lua cu el, în chip de escortă. „Vino cu mine, puştiule." Antonio se supunea fără să întrebe nimic. Metralla mergea înainte, cu mîinile înfundate în buzunare. „O să mergem în cutare sau cutare loc, îi spunea... Un şmecher îmi datorează nişte biştari."

Cînd erau singuri, arareori scoteau cîte o vorbă. Ceea ce dorea Metralla — şi tot timpul dorea cîte ceva — se exprima mai degrabă prin gesturi şi mimică. Printr-un acord tacit, Antonio devenise un soi de aghiotant, care se dedica exclusiv acestui serviciu.

— Fă-te că-mi dai un foc, îi spunea.

Băiatul scotea pachetul de *Chesterfield*, îi punea ţigara în gură, îi întindea bricheta aprinsă. În scurtă vreme, Metralla nici nu mai avu nevoie să-i vorbească. Luînd-o înaintea poruncilor lui, Antonio cumpăra reviste, îi oferea pieptenul, îi căuta sandalele. „Mulţumesc, puştiule", îi spusese Metralla prima oară. Apoi politeţea fusese lăsată la

o parte şi şeful se mulţumea să-l bată prieteneşte pe umăr.

Colindau împreună tavernele şi barurile din Barceloneta, unde Metralla avea o puzderie de prieteni. Aşezaţi în jurul măsuţelor de marmură, lucrători, marinari şi pescari stăteau la taifas, beau şi jucau cărţi. Garafele se succedau fără întrerupere pe la mese şi, la închidere, toată lumea era pe jumătate ameţită.

Într-o noapte se îmbătă şi Antonio. Exemplul tatălui său îl dezgusta şi, pînă atunci, nu se încumetase niciodată să bea. Constată însă, plin de încîntare, că în loc să-l facă să vomite şi să plîngă după cum se temea, *manzanilla* îl făcea să se simtă vesel şi fericit, frate al tuturor, şi parcă membru al unei imense familii.

— Nu ştiu cum să-ţi spun... Aveam impresia că totul ar fi fost cu putinţă... Dacă Preşedintele Statelor Unite ar fi intrat şi m-ar fi îmbrăţişat, cred că nu m-aş fi mirat de loc...

— Ne-am apucat să bem în aşa hal, că maimai să lăsăm prăvălia goală...

— Cel mai ciudat e că nu mi-a trecut nici măcar o dată prin minte că aş fi beat... Dimpotrivă. Mi se părea că abia acum m-am trezit cu adevărat şi că timpul aleargă mai grăbit...

— Puştiul avea o porţie cît toate zilele... Dar a făcut faţă ca un bărbat.

— N-am nici cea mai mică idee despre cum m-am întors.

— Pe jos, şi cam pe două cărări.

— Pe jos, ştiu... Dar nu pot să-mi aduc aminte drumul.

Erau întinşi amîndoi pe un mindir, la intrare. Era aproape de amiază şi ceilalţi nu se întorseseră încă de la „lucru". Aşezat în faţa uşii, Neorealistul îmbrăca coperţile unui roman de aventuri.

— Coral o să vină să gătească, zise pe neaşteptate. Mi-a spus să treci s-o iei.

Afară, marea se făcuse cenuşie. O lumină albă, strălucitoare, părea să se scurgă din nori, lăsînd din loc în loc pete, ca pe un perete spălat de curînd. Porniră pe drumul opus căii ferate, îndreptîndu-se spre dărîmăturile vechiului depozit. Zeci de cerşetori îşi improvizau aici bucătăriile, iar cîţiva oameni îşi jucau banii la cărţi.

— Asta din stînga e un fraier, spuse Metralla. Toţi s-au înhăitat împotriva lui şi o să-l jupoaie pînă şi de cămaşă.

În vecinătatea haznalelor se întîlniră cu o pereche de turişti. Fără să lase ţigara din gură, Metralla se apropie să ceară de pomană. De fiecare dată cînd întîlneau cîte unul în plin cîmp, pungaşii îl înconjurau cu sprîncenele încruntate. Privindu-l drept în faţă, îi invocau cu glas aspru mila :

— Un bănuţ, domnule...

Viclenia dădea rareori greş. Metralla vîrî moneda în buzunar şi îşi scoase ceremonios şapca.

— Vă mulţumesc.

De partea cealaltă a haznalelor se înşirau vreo cinci-şase cocioabe şubrede. Construite aşa cum dăduse Dumnezeu, cu materiale şterpelite de prin diverse locuri, aveau faţade cîrpite în chip ciudat cu bucăţi de gudron şi de tablă, şi numai printr-o minune se menţineau în echilibru.

Ducîndu-şi degetele la gură, Metralla scoase un şuierat pătrunzător. În aceeaşi clipă, la fereastra uneia dintre barăci apăru capul unei fetişcane.

— Veniţi încoa', le strigă ea. Sînt singură.

Camera era o chichineaţă care avea drept mobilă o sobă, o banchetă şi o laviţă. Cu un ac de păr între dinţi, Coral se pieptăna în faţa oglinzii.

— Staţi jos. Termin îndată.

Antonio îşi zise că trebuie să fie de cel mult şaisprezece ani. Micuţă, subţire, avea părul ondulat şi lung, buzele aspre, pîrlite parcă de vînt, şi ochii întunecaţi, mici şi strălucitori, umbriţi de un dublu ciucure de gene cîrlionţate şi negre. Încălţată cu espadrile colorate, purta o fustă de stambă în carouri şi o bluză albastră, cu decolteu adînc. Pielea mată, aproape măslinie, îţi îngăduia să ghiceşti liniile albastre ale vinelor.

— Pot să ştiu şi eu cine e băiatul ăsta ? întrebă, privindu-l din oglindă.

Metralla se tolăni mai bine pe banchetă şi trase adînc din ţigară.

— E Antonio, un camarad...

— Cel nou ?

— Da. Lucrează cu noi de vreo cîteva zile.

— Ieri l-am întîlnit pe Neorealist şi mi-a povestit... Da' nu mi-a spus că e aşa de chipeş.

— Înainte stătea în mahala, la vreo sută de metri de aici.

— E prima oară că dau ochii cu el.

— Pe taică-su trebuie să-l cunoşti... E Cinci Bani, beţivul...

— Nu. Nici pe el nu-l ştiu. Coral îşi scoase acul dintre dinţi şi îl prinse în păr. Dumnezeule mare, ce mai ochi... Chiar acuma se uita într-ai mei.

Întorcîndu-se brusc către el, îl cercetă cu un aer critic. Fără să se poată stăpîni, Antonio simţi cum i se suie sîngele în obraji.

— Nu te-nroşi aşa, ce naiba... Doar n-am de gînd să te mănînc.

Îl apucă de bărbie cu cea mai mare dezinvoltură. Unghiile ei, lungi, ascuţite, erau vopsite în roşu, ca cele ale unei păpuşi.

— Pe cuvînt că da : are ochi de artist... Nu ţi-a mai spus nimeni pînă acuma ?

Antonio se uită desperat la Metralla, cerîndu-i parcă ajutorul.

— Lasă-l în pace, mormăi prietenul său, nu vezi că s-a fîstîcit ?

— Şi ce dacă ? Fata se strîmbă şi începu să rîdă. Am cunoscut eu puşti şi mai neştiutori ca el... O să vezi... îi trece la iuţeală.

Aşezîndu-se pe un colţ al laviţei, ridică braţele ca să se întindă şi scoase un căscat ascuţit.

— Ieri am fost să lucrez la chioşcuri, murmură apoi.

Metralla tresări.

— Ieri ? Cînd ?

— Pe seară... Era o căldură ca vara... Veniseră deja vreo cîţiva francuzi.

— Cum ţi-a mers ?

— Am şters-o cu un babalîc gras. Unul plin de bani.

— Unde ?

— La Montjuich... avea maşină.

— Te-a plătit bine ?

— Cinci bătrîne.
— Trebuia să-i fi cerut mai mult.
— I-am cerut... Da' n-avea la el. Mi-a arătat şi portofel şi tot.
— I-o fi avut ascunşi în altă parte.
— Nu. Cred că mi-a spus adevărat. Noaptea asta ne întîlnim iar.
— Cere-i dublu.
— O să-i cer triplu.
Metralla îşi drese glasul. Sprîncenele îi umbreau privirea, dîndu-i o înfăţişare de felină.
— Unde v-aţi dat întîlnire ?
— În piaţetă.
— Fii cu băgare de seamă. Acolo au înhăţat-o sticleţii anul trecut pe Rosarito.
— Am aranjat tot. Şeful e omul meu.
— Mostachos ?
— Da. Alaltăieri iar am fost la el pe gratis.
— Tipul ăsta trebuie să fi aflat ceva despre noi doi. De fiecare dată cînd îl întîlnesc, se uită la mine ca la dracu'...
— Fii pe pace... N-o să-ţi facă niciodată nimic.
— Ştiu. De-asta-mi şi arde de rîs.
Urmă o clipă de tăcere şi Coral scotoci sub pernă.
— Ţine... Am şterpelit pentru tine nişte ţigări.
Metralla prinse din zbor cutia de *Chesterfield*.
— Mulţumesc, zise căscînd. Chiar aveam nevoie.
Sirenele de la Vulcan urlară din nou şi, fără să fi scos un cuvînt, toţi trei se ridicară în picioare.
— Staţi puţin. Să închid, spuse fata.

Trecură podeţul. O amăgire de soare colora norii într-un galben lăptos. Pescăruşii se prăvăleau în picaj din înaltul cerului şi ştergeau marea cu aripile.
Dintr-o dată, Antonio simţi ca o mîncărime în ceafă şi întoarse capul : după ce-l lăsase cîteva zile în pace, nevasta iconarului îl urmărea din nou de la distanţă şi cînd privirile li se întîlniră îşi lăsă cu stîngăcie ochii în pămînt.
Băiatul se prefăcu absorbit de conversaţia prietenilor săi. Ocolind molozul lăsat aici de tomberoane, îşi continuă drumul spre Refugiu, în timp ce cerul se făcea tot mai albastru şi ultimii nori se risipeau, măturaţi de vînt.

Se adunară în faţa clădirii Frontului Tineretului, în mijlocul unui necontenit du-te-vino al celor care se îndreptau sau veneau dinspre mahala şi se opreau să stea la soare în piaţă.

O puzderie de copii curaţi şi îmbrăcaţi ca de duminică se strînseseră roată în jurul căluşeilor. Vînzătorii de la chioşcuri pîndeau în stradă sosirea turiştilor, şi tarabele cu răcoritoare, alune şi gogoşi aveau un dever aproape ca vara.

Erau peste cincizeci: galbeni, zdrenţăroşi şi murdari, cu espadrile scîlciate în picioare, cu capetele acoperite de un ciuf încîlcit. Unii erau îmbrăcaţi ca nişte sperietori de ciori, cu veste şi pantaloni căpătaţi de pe la taţi sau fraţi ; alţii aveau doar nişte chiloţi ca vai de lume şi cîte o cămaşă plină de petice. Stăteau aici cam de vreun ceas, se înghionteau, ţipau şi sporovăiau.

— Ei. S-o şteargă !

— Du-te de unde-ai venit.

— La coadă !

Omul-Pisică şi Ramón sosiseră printre primii. Băiatul lui Cinzeacă era cu un an mai mare decît cel al lui Cinci Bani ; cu toate acestea, era mai slab şi mai prizărit decît Ramón. Îmbrăcat în zdrenţe, îşi arăta cu mîndrie coastele ascuţite care-i străpungeau pielea.

— Ei, puştiule... Fă-te-ncoa cu un chiştoc.

— L-am terminat pe ultimul.

— Băi Raúl... Dă-mi tu unu !

— Ai răbdare, frate... Dacă te vede părintele...

— Să mă vadă, şi ce... Nu e interzis.

Vorbea cu emfază, aşa cum s-ar adresa un veteran unui grup de boboci. De trei ani tot repeta Prima Împărtăşanie. În cartier existau cîteva şcoli catihetice, organizate de ordine diferite, şi toate ofereau copiilor în dar cîte un rînd de haine noi. Cinzeacă îl obliga să se înscrie în fiecare an şi Omul-Pisică cunoştea acum perfect felul în care trebuie să te porţi cu preoţii.

— E a treia oară că mă înscriu la Împărtăşanie, puştiulică...

— A treia ? se minună copilul.

— A treia, află... Anul trecut am fost la *Esculapios* [1], acum doi ani, la *Maristas* [2].

— La mine e a doua oară, spuse Ramón.

— Şi la mine la fel, zise un băieţel cu cicatrice. Hainele mi s-au rupt după o săptămînă.

— Ăştia au mai mulţi gologani, afirmă, ca bun cunoscător, Omul-Pisică. Frate-miu a fost înscris

[1], [2] Membri ai unor congregaţii catolice spaniole.

la ei primăvara trecută... Cică au un colegiu prea mişto.

— Da. E o şcoală babană.

Cineva îi întinse o ţigară boţită. Omul-Pisică o aprinse cu un chibrit.

— Ce-o să ne înveţe ? întrebă cel nou.

— Mai nimica... Vreo juma' de duzină de rugăciuni. O să vedeţi.

— Fratele meu zice că te pune să cînţi.

— Să cînţi ce ? *Luisa Fernanda ?*

— Nu. Ca la biserică.

— Ei, şi ! Asta se învaţă în patru zile...

Omul-Pisică surîdea, plin de dispreţ. Ramón scuipă în lături şi începu să-şi molfăie din nou guma de mestecat.

— Aş fi curios să ştiu ce-o să ne dea de mîncare, zise el.

— Ţi-e foame ?

— Ba bine că nu. Nici nu te văd...

— Ai răbdare. Nu poate să mai întîrzie mult.

— Aş mînca şi un elefant viu.

Un grup de tineri bine îmbrăcaţi, avînd în frunte un preot cu sutană neagră, îşi croia drum prin aglomeraţia din piaţă. Se produse îndată o harababură fără seamăn. Cei care erau la sfîrşitul cozii vrură să treacă în faţă şi începu un schimb de strigăte, îmbrînceli şi insulte.

— Ce dracu, nu vă-nghesuiţi aşa.

— Mai bine nu te-nghesui tu, presă ambulantă.

— Raúl iar s-a vîrît în faţă.

— Eram înaintea ta, şarlatanule.

— Nu-i adevărat !...

— Linişte, linişte... murmură scandalizat părintele.

Urcat pe treapta cea mai de sus a scării, îşi şterse fruntea acoperită de sudoare. Era un om voinic, de vîrstă mijlocie, cu ochi rotunzi ca nasturii şi cu nişte ochelari enormi ca de automobilist.

— Păstraţi rîndul, imploră el. Unul după altul. Fără să vă împingeţi...

În interiorul clădirii mirosea a închis şi era semiîntuneric. Copiii se strînseră într-o sală în care se aflau o estradă, o tablă, o masă de scris şi patruzeci de scaune. Pe măsură ce intrau, un catihet le întindea cîte un formular plin de întrebări.

— Acum lăsaţi-l. O să-l citiţi cînd ajungeţi acasă.

— Eu nu ştiu să citesc, zise cu voce plîngăreaţă Omul-Pisică, luînd formularul.

— Cei care nu ştiu să citească o să-l dea părinţilor.

— Nici tata nu ştie, răspunse copilul.

— Bine. În cazul acesta... Tînărul se întrerupse, neştiind ce să mai spună. În cazul acesta... Inspiraţia îi lipsi din nou şi încheie grăbit. Circulaţi... Hai... Circulaţi...

Omul-Pisică se aşeză triumfător pe scaun. În faţa mesei lăcuite a preotului, copiii alcătuiau un bloc compact. Pe estradă se aflau un crucifix de lemn şi portretele lui Franco şi José Antonio. Dedesubtul lor, cineva scrisese o lozincă : OMUL NU SE HRĂNEŞTE NUMAI CU PÎINE. REGIMUL NOSTRU NU E MATERIALIST.

7—3153

După ce termină discursul, părintele le făcu semn să se așeze. Prin ferestrele întredeschise, briza aducea pînă la ei tot felul de arome de la bucătăriile bufetelor și mirosul uleios al gogoșilor...

Tacticos, părintele se îndreptă spre tablă și trase cu creta un cerc înconjurat de puncte.

— Cercul este Dumnezeu, începu el cu voce blîndă. Punctul este omul...

În seara aceea Metralla veni la Refugiu cu un pachet ciudat. Plecase cum se crăpase de ziuă, fără să fi suflat o vorbă și toată ziua nu dăduse nici un semn de viață.

— Ți-am adus un cadou, puștiulică, spuse el, așezîndu-se pe velință, alături de băiat.

— Un cadou ?

Privirea lui Antonio pendulă între pachet și ochii întunecați, de o viclenie animală, ai prietenului său.

— Da. O surpriză.

Pachetul era învelit în hîrtie de ambalaj și legat cu un capăt de panglică decolorată.

— Ce e ?

Drept unic răspuns, Metralla își umezi mustața cu limba.

— Ghici.

Ceilalți băieți se apropiaseră să se uite. Bănuitor, Antonio începu să dezlege panglica.

— Nu-ți fie frică, ce naiba... Că doar nu e bombă.

Ambalajul era aranjat cu grijă. Înăuntru se aflau un costum de gata verde deschis, o cămașă cu guler rotund și o cravată cafenie.

— Ei drăcie, exclamă Drácula. De unde l-ai zulit ?

Metralla își dădu capul pe spate. Omușorul i se reliefă pe beregată.

— Nu l-am zulit. Mi l-a împrumutat un prieten.

— Am putea ști și noi cine ? întrebă Gonzalo.

— Profesorul.

— Profesorul ? Cînd l-ai văzut ?

Trîntit pe spate pe rogojină, Metralla scotea rotocoale de fum.

— Azi-dimineață.

— Credeam că e la zdup, zise Cristóbal.

— Nu, a ieșit.

— Cînd ?

— Luna trecută.

— Acuma ce face ? Tot vînzări ?

— Nu. Zice că nu-i iese nici din ce să trăiască. Metralla făcu o pauză. Azi-dimineață am fost la el acasă, să stăm de vorbă.

— Unde-a tras ?

— Tot în chichineața aia. La capătul mahalalei.

— Și costumul ? vru să afle Antonio. Ce dracu să fac cu el ?

— Așteaptă, îngerașule, nu mă întrerupe... Cum vă spuneam, am trecut pe acolo... Tipul era-n pat, cu nevastă-sa. Ceva mai slab, cu bila rasă... „N-ai vreun puști ceva mai spălățel ?" mă întreabă. „La ce-ți trebuie ?" „Pentru o afacere pe care tocmai am pus mîna... Îmi trebuie un băiat frumușel, fin...

Cum s-ar spune, unul subțire". Cum tipul nu-mi dădea amănunte, nu i-am răspuns nici eu. „Un puști cu mutră nevinovată, ia gîndește-te. Și cu ceva papagal, dacă se poate... Dacă mi-l găsești, facem afacerea împreună."

„Am unul mai gingaș ca un crin, i-am zis eu. Are niște ochi de-ar putea să ducă de nas juma' din omenire". „Tii ! asta-i ce-mi trebuie." Și cum mandea nu mai scuipa o vorbă, șmecherul se dădu bătut...

Metralla căută în buzunarul pantalonului și scoase un teanc de cartonașe tipărite.

— Luați. Citiți-le.

Cartonașele aveau la început cîte o inscripție :

CRUCIADA CORDIMARIANĂ

„DUMNEZEU VREA SĂ SE RĂSPÎNDEASCĂ PRETUTINDENI CREDINȚA ÎN SUFLETUL MEU NEÎNTINAT" (Fecioara Maria din Fátima).

Ghemuindu-se pe velință, alături de prietenul său, Antonio citi :

Multstimate domn,

Întrucît cruciada Cordimariană, binecuvîntată și condusă de Episcopatul Spaniol, a pregătit un album numit Cartea de Aur a Consacrării și care va fi oferit peste cîteva luni Sfinției-Sale Papa Pius al XII-lea — album care va conține numele familiilor ce s-au închinat sufletului Mariei — am onoarea a vă invita, atît pe dumneavoastră cît și distinsa dumneavoastră familie, la această Consacrare, care

constituie, în același timp, un omagiu recunoscător către Preasfînta Fecioară și o delicată ofrandă adusă Sanctității-Sale, care poartă tocmai numele de Papă al Sufletului Mariei.

Una din cărțile care alcătuiesc albumul este dedicată aristocrației spaniole, precum și marilor personalități, figurilor naționale și persoanelor marcante prin funcția sau poziția lor.

Sperăm că partea cea mai valoroasă a societății spaniole, care răspunde totdeauna cu atîta entuziasm chemărilor Preasfîntului nostru Papă, va dori să colaboreze la acest simbolic dar, ce va aduce fără îndoială mîngîiere inimii îndurerate a Sfinției-Sale.

Pentru cazul cînd doriți să înfăptuiți această Consacrare în familie și să colaborați la acest omagiu, vă trimitem alăturat un formular pe care-l puteți completa în voie, cu rugămintea de a ni-l trimite gata completat pînă la data de 20 iunie.

Dat fiind că albumul trebuie să fie vrednic de Preasfinția-Sa Papa, v-am fi cît se poate de recunoscători dacă, la primirea prezentei, ați putea să faceți o mică donație în vederea realizării amintitului album.

Al dumneavoastră preasupus...“

— Ai priceput ? întrebă Metralla cînd termină de citit.

— Nu. Nu știu unde vrei să ajungi.

— Ascultă. Metralla se ridică în picioare, căutînd privirile celorlalți. Uite cum stă chestia. Niște tipi au organizat o sforărie ca să stoarcă bani de la bogătași. Cică toate ziarele vorbesc despre asta... Profesorul a pus laba, nu știu cum, pe un teanc respectabil de cartonașe dintr-astea și vrea să trimită pe cineva cu ele prin case, ca din partea popilor.

— Și vrei să mă duc eu ? întrebă Antonio, neputînd să-și creadă urechilor.

Setea de a înfăptui ceva eroic în ochii celor din bandă nu-i dădea pace. Metralla îi acorda o atenție mai mare decît oricui altcuiva, și băiatul visa o ocazie în care să-i poată dovedi că-i merită încrederea. Dar pînă acum șeful nu arătase nici o grabă. Lăsînd celorlalți riscurile, se mulțumea să-l țină pe lîngă el, dedicîndu-l pe de-a întregul serviciului său personal.

— Un copilaș ca tine precis că o să-i ducă de nas.

— În orice caz, rîse Cristóbal, o s-o facă mai bine decît Drácula.

— Ce n-am priceput încă, spuse băiatul, e ce rost are costumul în toată povestea asta.

— Foarte simplu, replică Metralla. Tipul care-o să ducă invitațiile nu poate să umble îmbrăcat ca un cerșetor. Ce, crezi că-s de ajuns doi luceferi și o mutră de îngeraș așa cum ai tu ? Cînd o să te duci, trebuie să fii ferchezuit ca lumea, din cap pînă-n picioare, ca scos din cutie.

Antonio cercetă costumul cu necaz. Privirea i se opri, în cele din urmă, pe gulerul scrobit al cămășii.

— O să arăt ca un maimuțoi, murmură el.

— Așa și trebuie.

— Jacheta e aiurită... Parcă e de muiere.

— Principalul e să-ţi vină bine... Hai, încear-că-le.

Îmboldit de toţi, Antonio fu nevoit să se exe-cute. Începu să-şi dezbrace, ruşinat, hainele sale vechi şi să le pună pe cele noi.

— Lasă-mă să-ţi fac eu nodul la cravată, spuse Alberto, îngenunchind în faţa lui.

Băiatul se supuse, resemnat. Toţi făcuseră cerc în jurul lui şi-l studiau cu mare atenţie.

— Ceva mai la dreapta, Alberto.

— Nu. Aşa e bine.

— Strînge mai tare.

— Aşa... Valabil.

Metralla îl apucă de mînă şi îl sili să se apropie de lumină.

— Clasa una, declară el, după un examen amă-nunţit. Cu faţada asta tromboneşti pe oricine.

Expresia feţei sale, mai mult decît cuvintele pe care le rostise, avu darul de a-i reda băiatului în-crederea. Pînă atunci se temuse întotdeauna ca nu cumva să pară prea frumos. La şcoală, la joacă, pe stradă, tovarăşii lui îi spuneau în bătaie de joc Ochiosul. Metralla, dimpotrivă, îl privea de-seori cu o admiraţie nemărturisită. Căută pe furiş o oglindă în care să se poată vedea, dar nu găsi nici una.

— Cînd începem ? întrebă el, cu o bruscă bună dispoziţie.

— Aşteaptă, răspunse rîzînd prietenul său, ai răbdare.

Trecerea trenului pe linia ferată din apropiere făcu să vibreze timp de cîteva clipe pereţii solizi ai Refugiului.

— Profesorul ne aşteaptă la şapte, continuă Me-tralla. Aşa că stai jos. Avem timp să mai răsucim şi cîte-o ţigară.

Cînd se apropia ora unsprezece, cîrciuma Aragonezului începea să se golească. Cei mai mulţi dintre clienţi se retrăgeau pe la casele lor să se culce, iar beţivii îşi continuau de obicei peregrinarea pe la baruri. Aragonezului nu-i mai rămînea altceva de făcut decît să lase obloanele şi să stingă lumina. În partea din spate a localului construise încă o încăpere care-i servea în acelaşi timp drept bucătărie şi drept depozit şi, de cîteva luni, ca să nu mai fie nevoit să plătească hotelul, rămînea să doarmă acolo.

În seara aceasta, în mod cu totul neobişnuit, nici unul dintre clienţii aşezaţi în faţa tejghelei sau pe la mese nu manifesta cîtuşi de puţin dorinţa de a pleca. Aragonezul îşi dăduse seama de asta cînd se făcuse ora închiderii. Atmosfera era diferită de cea din alte zile şi discuţiile anunţau să se prelungească pînă tîrziu.

Cu coatele sprijinite pe tejghea, îi privi pe cei trei care stăteau aşezaţi în jurul butoiului. Intraseră în cîrciumă acum vreo două ore, cu un tămbălău atît de mare de parcă se pregăteau să radă tot de pe faţa pămîntului, dar, îndată ce se puseseră pe băut, se potoliseră treptat, întristîndu-se din ce în ce mai tare. Unul dintre ei, cu o şapcă de zidar pe cap, îi atrăgea atenţia în chip deosebit. Era un om mărunţel, oacheş, slab, cu o şuviţă de păr negru căzută peste sprîncene. Nu se bărbierise, pesemne, de cîteva zile şi mustăţile îi crescuseră atît de mari încît păreau false.

Din cînd în cînd, privirile i se opreau asupra clienţilor obişnuiţi : Cinci Bani şi prietenul său stăteau de vorbă lîngă uşă ; la altă masă, doi de la Salvamar jucau cărţi. Dar, în clipa următoare, se întorcea din nou, fără să vrea, spre omuleţul cu şapcă. Fiecare din gesturile şi mişcările lui îi erau familiare. Aragonezul avea convingerea că-l mai întîlnise undeva, însă nu-şi putea da seama unde anume.

Unicul bec din local atîrna de tavan ca un Yo-yo. Lumina îi era meschină, ştearsă. Văzut de departe, părea un păianjen închis într-o găoace de sticlă. Îşi făgădui, în sinea lui, să-l înlocuiască prin tuburi de neon. Apoi, privirea îi căzu asupra ulciorului cu apă.

Spre deosebire de alţi patroni din cartier, Aragonezul îngăduia ca lumea să stea în local fără să consume nimic. Cîrciuma se transformase astfel într-un adăpost pentru vagabonzi şi cerşetori, dar lui puţin îi păsa. Cei care nu-şi puteau oferi un păhărel de vin beau apă din ulcior. „Casa mea nu e local de exploatare, obişnuia să spună. Aici, cine nu poate plăti, nu plăteşte.“

Unul dintre cerşetorii din fund încerca cu încăpăţînare să mai stoarcă un strop de apă din ulciorul gol. Cu un oftat, Aragonezul se duse în odaia din spate să-l umple. Cînd se întoarse, Evaristo îşi făcuse apariţia în uşa din faţă, cu sacul, pălăria şi paltonul său încărcat de medalii.

— Bună seara la toată lumea, spuse el.

Cum nu mai dăduse de multă vreme nici un semn de viaţă, Aragonezul se rezemă de tejghea ca să-l privească mai bine. Bătrînul pusese jos sacul cu vechituri şi acum îşi îndrepta şalele, gemînd istovit.

— Ce mai veste-poveste, moşule ? zise în cele din urmă Aragonezul, întinzîndu-i o tinichea plină cu mucuri de ţigări.

— Ia, mai nimic : ca de obicei... Faţa obosită a lui Evaristo se lumină, recunoscătoare parcă. Cu necazurile...

De sub borul ridicat al pălăriei îi ieşeau smocuri de păr încîlcite. Înconjuraţi de un păienjeniş de zbîrcituri, ochii îi păreau de porţelan.

— E oleacă de vreme de cînd n-ai mai dat pe aici, spuse Aragonezul, oferindu-i pachetul cu ţigări.

Evaristo luă delicat o ţigară. Gesturile lui erau nefiresc de uşoare, ca şi cum totul în jur ar fi fost de sticlă şi la cea mai mică atingere s-ar fi putut sparge în mii de bucăţi.

— Da. Aşa e, recunoscu el, în timp ce-şi trecea limba peste foiţa de ţigară. În ultimul timp n-am prea mai dat prin cartier... Minele de-aici sînt prea secătuite. Acum lucrez pe Şoseaua Neagră...

Aproape de locul unde a acostat escadra americană.

— Şi acolo ? se interesă Aragonezul. Te descurci mai bine ?

— Ehe... Oamenii de pe-acolo aruncă toate celea la gunoi, şi poţi să dai peste tot felul de chilipiruri. Partea proastă e că a aflat toată lumea şi, cînd descarcă, se încing păruieli în toată legea... Nu mai departe decît ieri, un băiat voinic, aşa ca tine, mi-a ars un ghiont de m-a trîntit jos...

— De ce nu treci pe aici seara, la întoarcere ? Umplu un pahar de anason şi i-l întinse. Ştii doar că eşti ca la dumneata acasă.

— Mulţumesc. Mulţumesc din suflet. Ochii lui Evaristo se luminară de recunoştinţă. Întotdeauna ai fost bun cu mine... Dar cînd isprăvesc lucrul sînt aşa de istovit, că de-abia mă mai ţin pe picioare... nu mai am altă dorinţă decît să mă culc şi să dorm. Oftă. Poate fiindcă pe zi ce trece mă fac mai nefolositor şi mai bătrîn...

— Nici pomeneală, moşule. Arăţi mai bine ca oricînd.

— Şi, în afară de asta, continuă Evaristo fără a da semne că ar fi auzit, mă pregătesc pentru defilarea Asociaţiei.

— Defilare ? Ce defilare ?

— Toţi foştii combatanţi din Cuba şi din Filipine am format o Asociaţie. Sîntem şaisprezece în total. Anul trecut eram nouăsprezece, dar astă iarnă au murit trei. Bătrînul sorbi o înghiţitură de anason. Ei, şi cum îţi spuneam, Asociaţia a fost invitată în mod oficial să ia parte la defilarea din Joia Verde...

Evaristo începu să scotocească prin buzunare. De fiecare dată cînd băga mîna într-unul din ele, o scotea după cîteva clipe încărcată cu cele mai felurite obiecte : bile, chei, vîrfuri de creion, bulgări de naftalină, chei pentru deschisul cutiilor de conserve. În cele din urmă, obosit de atîta căutare zadarnică, renunţă, dînd din umeri.

— Joi am primit o scrisoare în care spunea că o să defilăm în urma prapurului Fecioarei Maria din Merced... Toţi trebuie să purtăm bereta carlistă[1]. Se corectă : Bereta carlistă şi medaliile.

— Da, da, i se păru Aragonezului că-şi aminteşte. Ai fost şi anul trecut.

— Da, am fost ; dar acum e cu totul altceva. Anul ăsta Evaristo a fost invitat în mod oficial...

Cinci Bani şi Cinzeacă continuau să stea de vorbă lîngă uşă. Deodată, ca şi cum abia atunci ar fi observat prezenţa bătrînului, se opriră din ceartă şi veniră să se rezeme cu coatele de tejghea, alături de el.

— Am auzit că vor să te azvîrle-n stradă, moşule, zise Cinci Bani, înăbuşind un sughiţ.

— Pe aici se vorbeşte că mai deunăzi a venit un avocat să te dea afară, adăugă şi tovarăşul lui.

Sprijinindu-se de tejghea pentru a-şi menţine echilibrul, îl urmăreau plini de viclenie. Faţa lui Evaristo se încreţi ca cea a unui copil speriat.

— Nu ; nu e sigur, spuse el.

[1] Beretă specifică, de culoare roşie, pe care o purtau partizanii lui Carlos María Isidro de Burbon, pretendent la tronul Spaniei după moartea regelui Ferdinand al VII-lea (mort în 1833).

— Mie mi-au vândut-o ca pe ceva sigur.

— Sînt zvonuri, reluă bătrînul. Evaristo îşi plăteşte totdeauna chiria. Nu se poate să-l azvîrle în stradă aşa, oricum.

— Zici că nu se poate ? exclamă Cinci Bani. Pînă şi pe episcop l-ar azvîrli, dacă ar avea ei poftă.

— Evaristo e veteran din cinci războaie... Nimeni nu vrea să-i facă vreun rău.

— Se mai găsesc unii care să vrea, afirmă Cinzeacă, agresiv. Am văzut eu mulţi bătrîni, şi încă mai bătrîni ca dumneata, care au fost aruncaţi pe drumuri.

— Da' mai tacă-ţi gura o dată, interveni Aragonezul. Eşti pilit. Nu spui decît prostii.

— Nu sînt prostii, replică Cinzeacă. E adevărul adevărat.

— Da, îi ţinu isonul Cinci Bani, cu glasul răguşit. Adevărul adevărat.

— Fac ceva pe adevărul vostru, se răsti Aragonezul. Pentru astă seară vă ajunge cît aţi tras la măsea. Hai, mai faceţi pe grozavii şi prin alte părţi.

Cei doi beţivi îl priviră de sus, cu toată trufia demnităţii ofensate.

— Foarte bine, zise Cinci Bani. Dacă nu-ţi place de noi, n-o să aşteptăm să ne-o spui a doua oară.

— Şi ascultă-mă bine, îi strigă tovarăşul său lui Evaristo. În ziua cînd nici prin cap n-o să-ţi treacă, o să te trezeşti în stradă.

Dădură la o parte şirurile de mărgele din uşă şi dispărură, de parcă i-ar fi înghiţit noaptea.

— Nu-i lua în seamă, moşule, spuse Aragonezul.

Nu sînt oameni răi. Dar sînt beţi şi dau drumul la tot ce le trece prin devlă.

— Evaristo n-a făcut niciodată rău nimănui, îngînă bătrînul cu capul plecat.

— Sigur că nu. Aragonezul se silea să zîmbească. Dacă-ţi plăteşti chiria, casa e a ta. Nimeni nu poate să te dea afară.

Bătrînul păru că se mai înseninează. Aplecîndu-se cu greutate, luă de jos sacul cu vechituri şi răsturnă mucurile de ţigări date de Aragonez într-o cutie goală de conserve.

— Bine. Mă duc, zise după aceea.

— Aşa de repede ?

— Mîine trebuie să mă scol devreme.

Nemişcat îndărătul tejghelei, îl privi cum pleacă. Timp de cîteva clipe, privirea îi rămase aţintită asupra fîşiei dreptunghiulare de întuneric care se zărea printre mărgelele zornăitoare din uşă. Umezindu-şi buzele, umplu cu vin carafa pe care i-o întindea unul din cerşetori.

Atmosfera din local părea să se fi îngreuiat. La masa din fund, un pescar mîngîia strunele unei chitare. Beţi morţi, cerşetorii strigau şi vorbeau între ei. Un flăcău cu bascul pe-o ureche intră să bea ceva, însoţit de fiul lui Cinci Bani. Caporalul şi doi poliţişti stătură doar atît cît să bea o bere. Cei trei necunoscuţi nu mai scoteau o vorbă. Aşezaţi în jurul butoiului care le slujea şi drept masă, se priveau complet abătuţi.

Cînd chitaristul începu melodia lui Gardel, Aragonezul observă că ciuleau urechile. Vinul le dăduse

o rigiditate aproape solemnă şi stăteau ţepeni ca nişte manechine.

Dintr-o dată, ca puşi în mişcare de un resort, începură să cînte.

Sîntem
Fugarii hăituiţi,
Pe-acest meleag sosiţi
După un aspru drum.

Inima Aragonezului porni să bată cu putere. Deci asta era... Cum de nu-şi dăduse seama pînă acum ?... Omuleţul care meşterea chipuri din ciuturile de lemn, cu douăzeci de ani mai tînăr, îndărătul reţelei de sîrmă ghimpată...

Amintirea tuturor celor întîmplate i se perindă prin minte aidoma unui film. Luptele de pe Ebru. Retragerea pînă la frontieră. Alger. Plajele pline de lume. Baionetele senegalezilor. Refugiaţii care cîntau :

Cu greu
Frontiera am trecut
Cu tot ce am avut ;
Pribegi sîntem acum.

Cei trei oameni ridicară capetele, surprinşi. Vocea Aragonezului le părea, fără îndoială, o iluzie a simţurilor, rodul unei halucinaţii de beţivi.

Aragonezul se apropie încet de masa lor. Erau mii, sute de mii, răspîndiţi prin toată ţara, lipsiţi de aer ca sub un clopot de cristal, solitari, fără ţel şi călăuză, ignorînd puterea lor secretă... Era de

ajuns un gest, o privire, ritmul unui cîntec, pentru ca aceşti solitari să înceteze să mai fie solitari, pentru ca să se descopere unii pe alţii, să înceapă să comunice între ei... Poate că nu era totul pierdut. Nemişcat de atîta amar de vreme, trupul mai palpita încă...

Cei trei îl recunoscuseră drept unul de-ai lor şi Aragonezul se aşeză pe banchetă alături de ei.

— Din ce baracă ? se mulţumi să întrebe.

— Dintr-a Şaptea. În spatele turnului de pază.

— Eu eram dintr-a Treia, cu bobocii.

— Da, spuse omuleţul cu şapca. Acolo îl cîntaţi în felul ăsta.

Asta a fost tot. Învăluiţi într-o tăcere grea, goliră două garafe, trei, patru, înfrăţiţi întru vin şi amintiri, privindu-se în ochi din ce în ce mai turburi, incapabili de a rosti un cuvînt.

Cînd plecară, se lumina de ziuă.

3

Începuse Săptămîna Suburbiilor. Ziarele de dimineață publicau vestea pe prima pagină, cu titluri uriașe. MARE EVENIMENT SOCIAL, scriau toate.

Privirea i se opri, distrată, pe discursul subliniat al unuia dintre oratori, episcopul de Siluli: *„Se vorbește mult despre risipa făcută de cei bogați* — citi ea — *dar avem îndoieli serioase în privința faptului că această risipă ar putea măcar să egaleze consumul nesăbuit de tutun și alcool — ca să nu mai pomenim de vinul obișnuit — la care se dedau așa numitele clase mai puțin favorizate"*.

Așezat pe scaunul din față, Costa continua să înfulece micul dejun. Dacă socoteala ei nu dăduse greș, acum era la a șaptea felie de pîine prăjită. Cu ziarul în mînă, femeia îl cercetă pe furiș. De cîteva luni încoace soțul ei se îngrășase fără încetare. Mîinile lui erau din ce în ce mai albe și mai puhave, pîntecele i se rotunjise ca gușa unei păsări, iar de obraji începeau să-i atîrne pungi cu grăsime.

Gesturile şi mişcările lui aveau darul de a o aduce la exasperare. Cînd mînca, plescăia din limbă în chip dezagreabil, iar zgomotul lingurii cu care mesteca în iaurt o înnebunea.

„Într-o bună zi n-o să mă mai pot stăpîni şi o să-i tai şi lui beregata", îşi zise.

Duminica după-masa, Costa se ducea în Piaţa Catalonia să dea de mîncare porumbeilor. Cu jacheta lui de velur şi cu şapca în carouri, urca Via Layetana pe jos, ca să facă economie. Într-o zi îl urmărise de departe. Bărbatul ei îşi punea pe buze boabe de mei. Apoi, înconjurat de un stol de păsări, se lăsa, cu ochii închişi, în voia dezmierdărilor, a uguirilor şi a gunguritului lor.

Întoarsă acasă, deschise colivia canarului şi-i tăie gîtul cu foarfecele. Nici atunci şi nici mai tîrziu nu putu să-şi explice de ce a făcut una cu asta. Pasărea n-o enervase niciodată în mod deosebit. Inima începuse să-i bată cu putere şi, cînd îşi dădu seama de ceea ce se întîmplă, totul se terminase.

Pe viitor va trebui să se supravegheze mai mult. Uneori, în timp ce soţul ei dormea, se surprinsese privindu-i fix gîtul. Carnea era aici moale şi fină. Ar fi fost de ajuns să apese puţin cuţitul pentru ca tăişul să pătrundă fără nici o rezistenţă. Săptămîna trecută, profitînd de vizita Estelei, îi împărtăşise şi ei această obsesie.

— În străfundul fiinţei mele nu simt pentru el decît repulsie şi dispreţ... Patru ani am trăit alături de el, trecînd drept nevasta lui, dar fără să fi fost de fapt decît cu numele. Domnul nu găsise mijlocul să...

— Nu te mai gîndi la toate astea. Şi lasă-l în pace.

— A trebuit să-i explice doctorul. Eu mă dusesem să mă consult crezînd că sînt sterilă...

— Da' uită o dată, femeie.

— Un lucru ca ăsta nu se poate uita, zisese ea.

Făcînd un efort de voinţă, se ridică în picioare. În faţa lui Costa, nervii ei erau în fiecare clipă pe punctul de a declanşa o furtună. Fără să-i dea vreo explicaţie — nu-i dădea niciodată — deschise uşa apartamentului şi ieşi în stradă.

Cocoţat în vîrful unei scări, un om instala un şir de difuzoare pe stîlpii de electrică. Pe clădirea Frontului Tineretului o placardă uriaşă anunţa Săptămîna Suburbiilor. Dedesubtul ei, o şleahtă de zdrenţăroşi ţipau şi se înghionteau.

Nevasta iconarului o porni prin mahala, pe străduţele pe care trăgeau de obicei toţi cei veniţi din Murcia. Itinerarul ei era în fiecare zi acelaşi şi îl repeta cu o încăpăţînare aproape maniacă. Orice variaţie — cît de mică să fi fost — îi părea de rău augur. Ocolind băltoacele din drum, coti la dreapta, în direcţia plăjii.

Săptămîna din urmă colindase cartierul de la un capăt la altul, într-o stare vecină cu nebunia. Băiatul dispăruse într-o clipă ; seara nu se mai întorcea să doarmă la părinţii lui. O dată îl aşteptase ceasuri în şir, aşezată pe jos, fără să închidă ochii. Făcută ghem, visase toată noaptea că trăia cu el ; pînă în zori, cînd o deşteptase frigul.

În dimineaţa următoare îl zări în apropierea haznalelor, în tovărăşia unui băieţandru blond şi a unei fetişcane vopsite. Îi urmări de departe, cu pru-

dență, străduindu-se să treacă neobservată. Cei trei se opriră în fața unui mic fort. Cîțiva băieți se prăjeau la soare pe nisip și, în timp ce țigăncușa gătea, Antonio și tovarășul său se trîntiră pe o pătură să tragă un pui de somn.

Din ziua aceea, femeia dădea mereu tîrcoale fortului, în speranța de a-l reîntîlni. Băiatul își dăduse seama de asediul ei și de multe ori întorcea capul și o privea. Ea luase, în repetate rînduri, hotărîrea de a-i vorbi. Dar, de fiecare dată cînd îi întîlnea privirea, o tulburare de neînțeles făcea ca vorbele să i se oprească în gît.

Pornind pe drumul paralel cu calea ferată, traversă cîmpul plin de moloz. În cea de a doua zi de pîndă, își stabilise postul de observație îndărătul unui gard de mărăcini. Întinsă pe jos, privi multă vreme fortul. Hornul, improvizat dintr-o bucată de tinichea, fumega. Un băiețandru cu ochelari ieși să golească o găleată de gunoi. Dar imediat intră din nou în fort și multă vreme nu se mai arătă nimeni.

Femeia o porni înapoi, cu gîtlejul uscat. Ochii o usturau de atîta privit, iar limba parcă îi era de cîrpă. Deodată îi veni o idee care i se înfipse în minte ca un cui. Fără să-și dea seama, începu să respire mai grăbit și iuți, dintr-o dată, pașii.

Nevasta brutarului își pierduse și ea copilul. Cel pe care îl avea acum nu era al ei și lumea spunea că îl cumpărase. Agitată, încercă să-și amintească istorisirile vecinelor. Multe familii nevoiașe, încărcate de copii, renunțau la cîte unul din ei în schimbul cîtorva *pesetas*. Pe ascuns, faptul se repeta zilnic și furniza un material bogat gazetelor.

Cînd sosi la Barcelona, sirenele fabricilor începură să urle. Bărbatul ei era încă în magazin ; în loc să urce direct în casă, intră pentru o clipă să-l vadă și îi anunță, pe un ton sec, hotărîrea ei de a-și retrage economiile de la Bancă.

În fața cocioabei fusese instalat un difuzor care, de mai bine de o oră, trăncănea, trăncănea fără încetare. Vîrîtă sub pături, Coral încercă să-și astupe urechile cu vată. Dar vocea răsuna din ce în ce mai tare, de parcă ar fi răcnit cineva chiar în odaie...

În cele din urmă, obosită să se tot vînzolească în pat, se sculă. O auzea pe bunică-sa foindu-se în cămăruța de alături și, înăbușindu-și un căscat, deschise larg fereastra.

— Tu ești, Coral ?

Fata îi răspunse printr-un mormăit. Bunica nu mai ridica glasul ca pe vremuri și, ca s-o înțelegi, trebuia să-ți încordezi bine auzul. Pe zi ce trecea, Coral o găsea tot mai îmbătrînită și mai gîrbovită. Degetele i se cocîrjaseră ca niște gheare și, cînd vedea banii, înșfăca banconotele cu lăcomie.

— Cît ți-au dat ?

Începu, ca de obicei, să se plîngă cu jumătate de glas de Metralla, de cărpănoșenia bărbaților, de scumpetea vieții...

— N-ai de gînd să taci o dată din gură ? îi strigă fata. M-am săturat pînă-n gît să te tot aud repetînd aceeași placă.

Bunica se trase înapoi, bolborosind. Îndărătul sobei avea o ascunzătoare în care-și îngrămădea economiile. Încetul cu încetul se obișnuise să depindă de Coral și uneori dispărea de acasă zile întregi, ca să n-o stînjenească.

— Bine. Mă duc...

Întinsă pe pat, o privi cum pleacă. Deodată, fără să-și dea seama de ce, o revăzu așa cum era cu doi ani în urmă, mai tînără și mai vînjoasă, aplecată deasupra ei și strigînd cît o ținea gura...

Coral era, pe vremea aceea, o fetișcană subțirică și răsărită. Bunica îi dăruise o rochie strălucitoare și fata se împăuna cu ea prin mahala, cu pletele împodobite cu flori. De fiecare dată cînd auzea muzica, picioarele începeau singure să danseze, ca trase de sfori nevăzute. Gătită cu tot felul de atîrnători, alerga în urma țiganilor, a flașnetelor, a chitariștilor. Ochii îi luceau prin oglinzi, negri ca doi cărbuni, și cînd rîdea, gura i se deschidea ca o felie de pepene.

Într-o zi, cînd intră în casă, găsi un bărbat pe care nu-l mai văzuse niciodată. Bunica îi spuse, plîngînd, că e tatăl ei. Tipul era un țigan de vreo patruzeci de ani, înalt și bine făcut, cu părul numai inele și cu favoriți care ajungeau cam pînă la jumătatea fălcii. Venise la Barcelona să vîndă niște catîri și se instalase pentru un timp la ele.

Fata se obișnui repede cu el. Țiganul stătea toată ziua în pat, fuma, bea sau, cel mai adesea, nu făcea absolut nimic. Cînd se lăsa seara se băr-

bierea și pleca, și nu se întorcea acasă decît foarte tîrziu.

Cîteodată, Coral îl auzea poticnindu-se de cîte o mobilă și vîrîndu-se îmbrăcat sub pături. Dormeau amîndoi alături, în același pat, și fata nu îndrăznea nici să răsufle, de teamă să nu-l stingherească.

Într-o noapte — amintirea era atît de nelămurită încît de multe ori credea că visase — tatăl ei îi mîngîiase, la întoarcere, trupul. „Stai liniștită", îi suflase la ureche. Ea îl ascultase, pe jumătate adormită, fără să-și dea prea bine seama ce se întîmplă.

A doua zi, în timp ce făcea curat prin cameră, bunica începu să strige ca o desperată. „Banditule! Să-i faci una ca asta fiică-ti! Uită-te la cearceafuri! Trîntorule! Blestematule!..." Coral fugi din baracă, speriată. Timp de cîteva ceasuri hoinări prin mahala fără a se încumeta să se întoarcă. Mormane de nori se îngrămădeau pe cer, marea începuse să se facă albă, lividă, și păsări înnebunite rădeau nisipul din zbor, ca niște coase.

Cînd se hotărîse — își aducea bine aminte — se făcuse noapte de-a binelea. Țiganul plecase, luîndu-și toate catrafusele, și bătrîna îi explică, hohotind, că e pierdută pentru totdeauna; că propriul ei tată a dezonorat-o...

— Și ce recunoscătoare îi e acuma, mormăi fata printre dinți.

Profitînd de tăcerea difuzorului, trase un cufăr mare de sub pat. Pe ascuns, să nu afle bătrîna, Coral își vîrîse aici colecția de păpuși. Ani întregi oftase în zadar după ele. (Singura pe care o avea,

o găsise răscolind cu bățul prin gunoi. Era o păpușă mare de cîrpă, slinoasă și cheală, cu trăsăturile feței șterse și cu fusta zdrențuită. Se apucase, plină de răbdare, s-o dreagă. Cu o pensulă și o cutie de acuarele, îi vopsise în roz fața, picioarele și brațele. În obraji îi pusese două pete de roșu. Apoi îi desenase un surîs și îi acoperise capul chel cu un turban.)

De cîteva luni, ca să se răzbune, Coral își cumpăra în fiecare săptămînă cîte una nouă. Așezată în genunchi, cu spatele la geam, începu să înșire cutiile pe pat. Înfășurate în eșarfe de voal și tafta, îmbrăcate în rochii aeriene de tul, păpușile deschideau și închideau ochii de porțelan. Pălăriile erau croite cu cea mai mare grijă, așa încît să scoată în evidență finețea delicată a cosițelor aurii și mătăsoase. Perechea de dansatori atrăgea atenția în mod deosebit: ea era îmbrăcată în atlaz, cu o diademă poleită și o fustă făcută din fîșii colorate care-ți luau ochii; el purta un *sombrero* cordobez și un costumaș în carouri, iar în mînă avea un baston subțire de trestie. Coral îi cumpărase într-o zi de la un mare magazin și, de atunci, nu se mai sătura privindu-i.

Se așeză pe jos, ghemuită, numai în furou, cu privirea ațintită asupra colecției de păpuși pe care le păstra cu strășnicie în cutiile lor. Nu-și dădea seama cît timp stătuse așa. Cînd își veni în fire, ușa dinspre stradă era dată de perete și o umbră uriașă se așezase în lumină, în spatele ei.

— Bună, fetițo, se auzi vocea caporalului.

Fata se întoarse, speriată. În prima clipă crezu că omul a venit să-i ia păpușile. Dar surîsul viclean

pe care-l ştia atît de bine şi cunoscuta strălucire din priviri o liniştiră pe dată. Netezindu-şi părul cu mîna, zîmbi şi ea cu cochetărie.

— M-ai speriat, spuse.

Caporalul închise uşa în urma lui. Cu un suspin, sprijini carabina de pămînt. Mîna lui pătrată, păroasă, începu să descătărămeze curelușa de la tricorn.

— Cine, eu ? Cum era s-o sperii eu pe pisicuţa mea ?

Mantaua întredeschisă lăsa să se vadă tunica bine călcată, cartuşierele, placa de identitate, centironul şi curelele. Dedesubtul mustăţilor, buzele îi tremurau, încordate şi umede.

— Nu ştiu... Credeam că e un hoţ. Coral rîse, arătîndu-şi dinţii. Cineva care vrea să-mi facă vreun rău...

Omul o pîndea cu ochi vicleni ; pieptul i se umfla asemeni unor foale. Grăbită, fata puse cutiile la loc în cufăr.

— Cu toate că nu s-ar zice, sînt foarte sperioasă, ştii ?

Cu un gest de abandon, Coral se întinse pe pătură, arcuindu-şi trupul pentru ca sînii să-i iasă în evidenţă.

— Foarte sperioasă, repetă, coborînd glasul. Nici nu-ţi poţi închipui cît de uşor mă sperii...

Caporalul îşi desfăcu catarama de la centiron. Apoi, ca şi cum i-ar fi ghicit gîndul, se întoarse şi închise cu grijă fereastra.

Fii cu ochii-n patru. Dacă vezi că e ceva o-ntinzi.

În prima zi, Metralla îl însoţi pînă la locul unde trebuia să distribuie formularele. Era un cartier elegant, aşezat la poalele muntelui, brăzdat de străzi largi, liniştite şi tăcute. O linie de tramvai cam stricată îl punea în legătură cu centrul oraşului. Vehiculele îşi făceau aproape goale cursele şi se opreau la cererea pasagerilor. Încasatorul părea să cunoască din vedere pe toată lumea şi Antonio băgă de seamă că îi privea cu vădită neîncredere.

Băiatul era îmbrăcat ca un adevărat domn, cu costumul şi pantofii noi şi cu cămaşa curată şi scrobită. Înainte de plecare, Profesorul îi dăduse o insignă de email, reprezentînd un Prunc durduliu ca într-o reclamă de lapte condensat. „Cînd suni, întreabă întotdeauna de doamna, îi reaminti el. Femeile sînt mult mai uşor de trombonit.“

Metralla îl lăsă în faţa unui grilaj de fier, peste care se revărsau teii, mimozele şi salcîmii. „Eu tre-

buie să plec. La cinci vin să te iau.“ Antonio îl privi cum se îndepărtează în josul străzii, cu mîinile în buzunare; cînd dădu colţul, îi făcu semn cu mîna.

Era prima oară cînd lucra de unul singur şi şovăi multă vreme înainte de a suna. Casa — mare ca o mînăstire, cu pereţii acoperiţi de iederă — îl îngrozea. Privi multă vreme, printre zăbrelele grilajului, geamurile verzi ale verandei şi ţiglele albăstrui ale acoperişului. Şnurul soneriei se legăna încet lîngă uşă şi cînd trase de el închise ochii, aşteptînd parcă să se declanşeze o catastrofă.

Cînd îi deschise din nou, văzu că nu se întîmplase absolut nimic. Sustrasă ca prin minune legilor timpului, vila dormita în umbra parcului. Sălciile plîngătoare se legănau, zbîrlite de vînt, şi o femeie cu şorţ se apropia pe cărarea cu pietriş.

— Sînteţi atît de amabilă s-o anunţaţi pe doamna ?

Se nimerise ca stăpîna să fie o mare adoratoare a Sfintei Fecioare. Casa era plină de mici altare, firide şi icoane. „Eu o prefer pe Fecioara Maria din Pilar, îi spuse, pentru că e mai spaniolă. Dar, dintre celelalte, cel mai mult ţin la cea din Fátima.“

Băiatul o ascultă cu o figură nevinovată. Doamna era înfăşurată într-un şal cu ciucuri şi se interesă în amănunt de desfăşurarea şi scopurile Cruciadei. În cele din urmă, mulţumită de explicaţiile lui, îi dădu o bancnotă de o sută de *pesetas* şi porunci servitoarei să-l însoţească pînă în stradă.

Încurajat de succes, Antonio repetă vizita la celelalte case din cvartal. După cum îşi putu da

seama îndată, stăpînii lor le construiseră toţi cam după acelaşi proiect. Viaţa părea să se fi oprit dincolo de grilajele lor ascuţite şi de zidurile cu muchea acoperită de cioburi de sticlă, iar calendarul parcă încremenise pe loc, uitat.

Descoperi, cu mirare, că locuitorii lor manifestau un nebănuit entuziasm la ideea Cruciadei. Baricadate în micile lor palate cu grote lurdeze, cu cîini de pază şi cu sipete bine ferecate, vechile familii ţineau neapărat să-şi vadă numele tipărit în paginile Cărţii de Aur.

Antonio era primit pretutindeni cu braţele deschise. Sigur pe sine, le explica interlocutorilor săi motivele acelui grandios omagiu naţional adus Papei. Şi, la plecare, buzunarul se mai umfla cu încă o bancnotă de douăzeci şi cinci, cincizeci sau o sută de *pesetas*.

Metralla şi Profesorul urmau să-l aştepte în staţia de tramvai. Metralla îl cunoştea bine pe patronul unui bar pentru şoferi şi acolo, ascunşi în încăperea din dosul localului, îşi împărţiră cîştigul între ei. Antonio se văzu în posesia unei sume respectabile. Neştiind ce să facă cu atîţia bani, cumpără un stilou cu pastă, o brichetă şi o cutie cu tutun şi le dărui prietenului său.

Cîştiga într-o singură zi, fără nici o osteneală, suma pe care tatăl său o cîştiga într-o săptămînă întreagă, muncind pe deşelate. Cînd se mutase la Refugiu, mama se despărţise de el cu lacrimi în ochi. Dar Antonio ştia că o gură mai puţin uşurează situaţia celorlalţi fraţi ai lui şi peste cîteva zile, cînd veni s-o vadă, îi dădu toţi banii pe care-i avea la el, cu un amestec de dispreţ şi milă.

— Cinstea nu rentează în ţara asta, spusese Profesorul. Aici, cine nu pungăşeşte îşi muşcă pumnii de foame.

Nu. El nu voia să ajungă ca tatăl său, înglodat în datorii şi copleşit de grija copiilor, tîrîndu-şi nenorocit înfrîngerile prin cîrciumi şi spelunci. Dacă lumea e o imensă întreprindere a exploatării, nu va fi el acela care să scoată castanele din foc pentru o mînă de trîntori şi şarlatani.

Într-o seară, cînd coborîră din tramvai, Metralla îl invită la cinematograful din cartier. Rula un film *western* şi sala era ticsită. Aşezaţi pe cîte un scăunaş de lemn, asistară, ţinîndu-şi răsuflarea, la asedierea fortului de către un trib de apaşi.

Publicul urla, răguşit de emoţie. Lucrători, marinari, stivuitori şi tot felul de băieţandri comentau cu voce tare întorsăturile acţiunii, loveau cu pumnii în spetezele scaunelor, băteau din picioare la fiecare victorie a inamicului şi aruncau în jur coji de portocale şi de banane.

Întorcînd capul, Antonio îşi privi îndelung prietenul. Sub cozorocul şepcii, chipul lui Metralla era încordat, ca al unui animal gata să se năpustească. Lumina ecranului i se proiecta pe faţă ca un fulger de magneziu şi-i accentua, parcă dinadins, asprimea şi cruzimea trăsăturilor.

Cuprins de o nelinişte pe care nu şi-o putea explica, băiatul se strădui să se lase din nou absorbit de film. După cîteva secvenţe în timpul cărora asediaţii păreau pe punctul de a fi înfrînţi, povestea se termina pe placul spectatorilor : indienii erau exterminaţi de către trupele de întărire, în

vreme ce, în acordurile unui marş militar, eroii înălţau pe creneluri victoriosul steag cu steluţe.

Metralla ieşi din sală cu un aer visător. Vreo şase puşti alergau pe trotuar mînuind pistoale imaginare şi desfăşurară chiar sub ochii lor un atac înverşunat, urlînd ca pieile-roşii.

Cînd ajunseră în port, se şi făcuse întuneric. Ceasul din turn strălucea, rotund ca un ochi de bou, şi luminile se oglindeau, tremurătoare, în luciul limpede al apei.

Fără să scoată o vorbă, se aşezară pe marginea falezei. În faţa stăvilarului, macaralele stăteau la pîndă, ca nişte uriaşe insecte negre. Luminaţi de fulgerările lămpii de sudat, cîţiva muncitori reparau carena unei nave.

Amîndoi îşi aţintiră privirile asupra bazinului unde ancorase escadra americană. Avea loc o mare recepţie şi vapoarele erau luminate feeric. Puntea vasului amiral era pavoazată cu flamuri şi steguleţe. Se auzi pocnetul zgomotos al unei rachete, urmat îndată de apariţia unui mănunchi vesel de artificii.

— Într-o bună zi las tot şi o-ntind, zise Metralla încet, fascinat încă de strălucirea luminilor.

Smuls brusc din gîndurile sale, băiatul îl privi, îngheţat de groază.

— O-ntinzi ? Unde ?

— Nu ştiu... Departe de-aici... În Texas. Sau în Brazilia... Unde poţi să cîştigi ca lumea. Metralla trase cu furie din ţigară. Sînt sătul să tot umblu peste tot, fără să dau nici o lovitură... În America sînt bani berechet şi muieri din cele mai

valabile. Cu un gest brusc arătă spre navele din escadră. De fiecare dată cînd ginesc cîte unul dintr-astea, îmi vine chef s-o şterg.

— Nu se poate, spuse Antonio. Sînt bine păzite.

— Ştiu... Dar cunosc un tip care pentru patru mii te bagă-n cală.

— Şi dacă te descoperă ? Inima lui Antonio bătea cu putere, ca şi cum prietenul său ar fi trebuit să plece-ntr-adevăr.

— Nu te descoperă. Tipul e în combinaţie cu cei de pe vas.

— Patru mii sînt bani, nu glumă, zise băiatul. În mod mecanic îşi vîrî mîna pînă în fundul buzunarului. După ce cumpărase cadourile pentru Metralla, toată averea lui se reducea la cîteva centime.

— Da. Dar am putea să-i economisim. Pentru prima oară de cînd începuse să vorbească, Metralla se întoarse să-l privească. În doi e totdeauna mai uşor. Ce nu pune deoparte unul, pune celălalt.

— Dar, atunci... Glasul i se sugrumă de emoţie. Cuprins de panică, întrevăzu posibilitatea ca simţurile să-i joace vreun renghi. Dacă sînt opt mii...

— Chiar de-ar fi zece. Metralla aruncă ţigara în apă. Important e să facem călătoria împreună, nu ?

Incapabil de a mai rosti vreun cuvînt, Antonio se mulţumi să confirme printr-o mişcare a capului.

— Şi dacă te gîndeşti mai bine, nici nu e chiar aşa de greu cum pare la prima vedere... Dacă lumea se lasă dusă aşa ca acuma în chestia cu Cartea, cînd o veni Crăciunul...

Explozia unui foc de artificii lansate de pe vasul amiral îl întrerupse la jumătate. Mii de scîntei brăzdară cerul ca nişte stele căzătoare şi, completînd fraza prietenului său, Antonio îşi formulă dorinţa cu voce tare.

— ...o-ntindem.

— Da, zise Metralla. O-ntindem... Şi nici la Paştele cailor nu mai punem piciorul în Spania.

În ziua de Înălţare, termometrul se ridică la peste treizeci de grade. Acoperişurile subţiri ale barăcilor primeau din plin razele soarelui şi locatarii lor deschideau larg ferestrele şi uşile, încercînd în zadar să facă puţin curent.

— După mine, vina o poartă americanii, îşi dădu cu părerea Saturio. Patronul magazinului mi-a spus deunăzi că au adus o bombă atomică ascunsă într-unul din vapoare.

Mama Omului-Pisică făcu o mişcare din buze, arătînd că totul era posibil. În dimineaţa aceea îl obligase pe băiat să o însoţească la biserică şi, la ieşire, se opri în tindă să mai schimbe cîteva vorbe cu nişte vecine.

Omul-Pisică se făcu nevăzut în prima ei clipă de neatenţie şi se întoarse acasă să se schimbe. Era aproape de amiază şi difuzoarele transmiteau din nou discursuri. Fără să se grăbească, ocoli mahalaua prin partea dinspre plajă. O escadrilă de avioane cu reacţie făcea viraje deasupra mării şi

cîţiva băieţi o ocheau de zor cu o puşcă cu aer comprimat.

Băiatul îşi scoase cămaşa şi sandalele. Îmbrăcat cu nişte pantaloni vechi ai tatălui său — plini de petice de diferite culori, cu un crac mai lung decît celălalt — şi gol de la brîu în sus, ieşi pe plajă să vadă dacă nu e rost de vreo învîrteală.

O pălărie de pai cu boruri late îl apăra de razele soarelui. Trăgîndu-şi pantalonii — Omul-Pisică şi-i ridica cu o sfoară, cam pînă prin dreptul coastelor — o porni pe pietrele înfierbîntate, atent să nu se taie în cioburi.

Acoperindu-şi capetele cu şepci sau cu coifuri din hîrtie de ziar, o mulţime de pierde-vară stăteau la umbră, rezemaţi de pereţii cocioabelor. Un vînzător ambulant străbătea încet strada, îmbiindu-i pe trecători cu limonadă şi bere rece, şi vreo duzină de femei cu ulcioare, damigene şi garafe făceau coadă la fîntînă.

La colţul dinspre pasaj, un măturător deschisese o gură de apă. Şuvoiul puternic al furtunului mătura praful strîns pe şosea şi un miros răcoritor şi plăcut, ca de ploaie, îmbiba aerul.

Un grup de copii se repezi sub furtun să se răcorească. Goi, cu pantalonaşi scurţi sau în costume de baie, alergau ţinîndu-se de mînă, cu părul întins şi îmbibat de apă.

Lăsîndu-şi pălăria mai la o parte, Omul-Pisică intră şi el în grup. Şuvoiul de apă se spărgea, rece şi proaspăt, de trupul lui şi, cînd îl lovea din plin, îl silea să se întoarcă cu spatele. Cu gura deschisă, cu ochii pe jumătate închişi, se învîrti vesel în

loc, pînă cînd i se făcu piele de găină şi dinţii începură să-i clănţănească.

Tremurînd de frig, se întinse pe nisip, cu burta la soare. În dimineaţa aceea nu mîncase decît un codru de pîine, şi o foame cumplită îl fulgeră, dintr-o dată, prin stomac. Cu cîteva zile în urmă, tatăl său îi făgăduise cîţiva gologani şi băiatul se hotărî să se ducă la cîrciuma Aragonezului pentru a-i reaminti de promisiune.

Cinzeacă tocmai juca o partidă de cărţi, aşezat la masa din colţ. Plecase de-acasă de vreo trei ceasuri, ca să-şi ude niţeluş gîtlejul, şi acum, judecînd după expresia cam ameţită a feţei sale, începuse să se chercheleascā.

Omul-Pisică venise de multe ori la cîrciumă să-l tapeze de bani şi de fiecare dată fusese primit cu înjurături. Acum însă, în ciuda temerilor lui, Cinzeacă ridică din sprîncene cînd îl văzu apărînd şi îl examină din cap pînă-n picioare, cu vădită bună dispoziţie.

— Aş putea afla şi eu de unde te-ai procopsit cu mutra asta ? întrebă el.

— Mergeam pe stradă şi un paznic m-a stropit cu furtunul, minţi Omul-Pisică.

— Un paznic, un paznic... Mare şmecher mai eşti. Întorcîndu-se către partenerii săi de joc arătă cu degetul spre băiat. Ia uitaţi-vă la el cum umblă... De parcă nici n-ar fi copil de oameni cumsecade...

— Dacă în loc să tragi la măsea aşa cum tragi te-ai ocupa niţeluş de el, interveni Aragonezul făcînd cu ochiul, poate că ar umbla îmbrăcat mai ca lumea.

— Umblă aşa cum are el chef, protestă Cinzeacă. Are acasă cel puţin două costume şi nu le pune niciodată.

— Să nu ne spui că i le-ai cumpărat tu, fiindcă n-o să te credem.

— Nu ; nu i le-am cumpărat eu. Cinzeacă ridică braţul şi goli garafa dintr-o răsuflare. Le-a primit cadou.

— Cadou ? De la cine ?

— De la preoţi. Săptămîna care vine primeşte împărtăşania.

— Nu, zău ? făcu ironic Aragonezul.

Băiatul confirmă din cap şi profită de ocazie ca să strecoare :

— Tată. Dă-mi un *duro*.

— Nu duminica viitoare ; cealaltă, continuă Cinzeacă, făcîndu-se că n-a auzit.

— Dacă l-ai pregătit tu, spuse Aragonezul, băiatul trebuie să fie, cum s-ar zice, tare pe poziţie.

— Bineînţeles că este. Fără şcoală şi fără titlu cum e, are mai multă minte-n cap decît noi toţi la un loc.

Profitînd de elogiile neaşteptate cu care era copleşit, Omul-Pisică îi ceru din nou banii.

— Eu nu zic că n-o fi avînd ceva în căpăţînă, i-o tăie Aragonezul. Da' dacă tot ce ştie a învăţat de la tine, cred că în loc de împărtăşanie o să-i dea răbdări prăjite.

— Eu ştiu să citesc şi să scriu, sări Cinzeacă jignit. Aşa cum mă vezi, nenorocit ca vai de capul meu, află că am şi eu şcoală.

— Păi nu s-ar putea zice, băiete, spuse Aragonezul. După folosul pe care ţi-l aduce...

— Eram primul din clasă, dacă vrei să ştii. Şi ştiam regii goţi ca pe apă.

— Dă-i drumu'... Spune-ne una cu bandiţi, intră în vorbă un cerşetor, sprijinit într-un cot de tejghea.

— Pe toţi. De la primul pînă la ultimul. Să mă bată Dumnezeu dacă vă mint.

— Nu jura că poa' să ţi se-ntîmple vreo nenorocire.

— Viaţa a fost cîinoasă cu mine.

— Viaţa ? interveni Cinci Bani. Băuturica.

— Doar aşa, cîteodată, din întîmplare...

— Bravo, acuma orbeşte-ne de la obraz. Cinci Bani izbucni într-un rîs sec. De parcă n-am şti cu toţii ce lată o faci cînd încasezi Asigurarea... Ai fi-n stare să-ţi tai şi-o mînă, numai să te plătească...

— Pe tine nu te-a-ntrebat nimeni cît e ceasul, se supără Cinzeacă. Aşa că tacă-ţi fleanca.

— Tac cînd am eu chef, e bine ? răspunse tovarăşul său.

Cinzeacă schiţă gestul de a ridica garafa, dar renunţă şi o lăsă pe masă, aducîndu-şi aminte că e goală.

— Puştiul a fost trei săptămîni la predici... Murdar şi dezbrăcat cum e, ar putea să dea lecţii multora din voi.

Ochii lui tulburi, de beţiv, se aţintiră cu mîndrie asupra fiului său. Fără să scape din ochi buzunarul în care tatăl lui ţinea portofelul, băiatul îşi trase pălăria mai pe ceafă. Apa îi şiroia încă din pantaloni şi formase pe duşumea o băltoacă destul de mare.

— Hai, arată-le ce ştii, îl îmboldi Cinzeacă.

— Ce să le spun ?

— Ce vrei tu. Catehismul... Latineasca...

— Îmi dai un *duro ?* întrebă băiatul, plin din nou de speranţe.

— Un *duro* şi, dacă e nevoie, şi mai mult. Ca să se-nveţe minte să mai rîdă de taică-tău...

— Dumnezeu e Unul şi Întreit, zise Omul-Pisică dintr-o răsuflare, înghiţind cuvintele.

— Pe latineşte, pe latineşte...

— Gloriam eterna... Cristum... Anima.

— Vedeţi ? Nu v-am spus eu ?

— Dă-mi banii.

— Încă una. Hai, înc-o frază.

— Santus, Santus, Santus, îşi aminti băiatul.

— Vedeţi ? Vedeţi ? Tatăl său surîdea radios. Mai abitir ca un preot.

Cinci Bani sorbi o înghiţitură de apă din ulcior şi se întoarse, dispreţuitor, către Aragonez.

— Altuia în locul lui i-ar fi crăpat obrazul de ruşine, zise Cinci Bani. Dar ăsta are toval, ce vrei... Nici usturoi n-a mîncat, nici gura nu-i miroase.

— Cînd cineva are ceva de spus, îmi place să mi-o spună în faţă, izbucni Cinzeacă.

— Asta mai lipsea... O fi avînd pretenţia, pe deasupra, să-i mai dau şi explicaţii.

— Sigur că am pretenţia.

— Ruşine, ar trebui să-ţi fie ruşine să-l pui pe propiul tău copil să se dea în spectacol în halul ăsta...

— Ruşine ? Da' de ce ?

Cinci Bani nu-i răspunse. Asemeni unui actor urcat pe podium, îşi declama rolul în faţa publicului :

— Uitaţi-vă la el... Nevoit să ceară de pomană ca să aibă ce mînca, fiindcă taică-său îşi risipeşte toţi banii prin cîrciumi...

(Devenit dintr-o dată centrul atenţiei, Omul-Pisică lăsă ochii în pămînt, cu prefăcută modestie. Viclean, adoptă imediat o figură nenorocită, de martir.)

— ...O inteligenţă de prim ordin, irosită pentru că nimeni nu se ocupă de ea... Vino, flăcăule, vino... Am să-ţi dau eu un *duro*.

— Ba am să i-l dau eu, i-o tăie, enervat, Cinzeacă. Ai face mai bine să-ţi păstrezi gologanii pentru copiii tăi, că tare mai au nevoie.

— Aşa, mai şi umileşte-l pe deasupra... Dă-i-l ca pe o pomană.

— I-l dau aşa cum vreau.

— De nevoie, da... Fiindcă eşti silit.

— De nevoie, zici ? Ochii lui Cinzeacă scînteiară. Na, spuse, scoţînd o bancnotă din portofel. Ia-o, ţi-o dau ţie...

Omul-Pisică o privi, fără a se încumeta s-o atingă. Bancnota era de cincizeci de *pesetas*.

— Hai. Ce mai aştepţi ?...

Băiatul nu se lăsă rugat a doua oară. Mîna se închise în jurul bancnotei asemeni cochiliei unei perle.

— Mi-o dai ?

— Da, domnule.

— Dacă vrei, pot să mai spun şi alte lucruri pe latineşte.

Aragonezul izbucni în rîs.

— Şterge-o mai repede, puştiule... Să nu se răzgîndească...

Convins de înţelepciunea sfatului, băiatul îşi trase pantalonii uzi şi se îndreptă spre ieşire cu paşi şovăitori.

De pe trotuar, unde se oprise în faţa vînzătorului de gogoşi, ascultă, cu gura plină, rechizitoriul violent al lui Cinci Bani şi răspunsurile plîngăreţe şi nedesluşite ale tatălui său.

Pepe trebuia să se ducă la tăinuitorul bandei. Drácula furase zece metri de țeavă dintr-un șopron părăsit din Las Corts și cum Profesorul nu mai dispunea, momentan, de formulare pentru Cruciadă, Antonio se hotărî să-l însoțească.

— Cînd o afla Alberto, să vezi ce se mai înfurie, glumi Țiganul în tramvai. De fiecare dată cînd ies cu altul, e gelos foc.

Tăinuitorul ținea un magazin de fierărie în Pueblo Seco și le avansă, pentru plumb, trei sute de *pesetas*. Pepe îi vîrî, bombănind, în portofel și la întoarcere îl invită pe Antonio la o cîrciumă, să bea ceva.

— Puțin mai încolo stă o tipă care lucrează pentru mine, îi spuse el. De astă-vară îi tot trag clopotele... E bătrînă, dar încă mai face treabă.

— Lucrează ? întrebă Antonio. Cum adică ?

— Cum vrei să lucreze o femeie ? Țiganul își pipăi cărarea proaspăt trasă. Ca damă de consumație, puștiule. Ca damă.

Antonio dădu din cap cu aerul că a înțeles. Cuvinte ca „drăguț", „gagic", „pește" îi sunau ciudat la ureche. În mahala, alături de casa lor, locuia un om cu fața smeadă despre care lumea spunea, în șoaptă, că e întreținut de femei. Intrigat, băiatul hotărî să-l întrebe despre asta pe Metralla.

— Ea mi-a cumpărat țoala asta de pe mine, continuă Pepe, arătînd jacheta cu care era îmbrăcat. Și nădragii. Nu-i lună să nu-mi pice cîte ceva de la ea... Uite-o. Vine.

Femeia se numea Paloma și era cam revărsată. Antonio bău cu ei o halbă de bere și apoi, pretextînd o întîlnire, îi lăsă pe amîndoi în cîrciumă și plecă.

De la Paralelă, luă tramvaiul în direcția mahalalei lor. Se făcuse cald și bufetele erau înțesate de lume. Căutînd să evite străzile pe care s-ar fi putut întîlni cu nevasta iconarului, băiatul se îndreptă spre plajă. Cînd ajunse la Refugiu, tovarășii lui erau strînși roată în fața ușii și Neorealistul le citea cu glas tare ultimul număr din *Cazul*.

„Numele lui Francisco Martín Sabater, alias «El Quico», e cunoscut în toată Catalonia. E un nume cu răsunet tragic, care trece din gură în gură, semănînd pretutindeni groază și panică. Fiecare din delictele comise de criminal constituie o sinistră dovadă de dibăcie și precizie. După cum spunea o personalitate de seamă a poliției barceloneze, Sabater s-a născut pentru a fi criminal așa cum alții s-au născut pentru a fi pianiști sau violoniști.

Necruțător cu oricine i-ar ieși în cale, Sabater trage, de la cîțiva metri distanță, fără a accepta niciodată nici un fel de tratative. Singurul fapt cert

este că banditul a reuşit să impună în Catalonia o adevărată Lege a Tăcerii.

Condeiul nu poate relata cumplîtele fărădelegi comise de acest om, de a cărui natură umană trebuie să ne îndoim. Asasin înnăscut, care ucide pentru plăcerea de a vedea sînge, de multe ori fără alt scop decît satisfacerea instinctelor sale bestiale, Sabater e cît se poate de abil în a-şi modifica înfăţişarea. Uneori apare cu mustăţi, alteori fără. Uneori cu părul lins; alteori cu el ondulat..."

În timp ce Neorealistul citea descrierea minuţioasă a crimei, Antonio urmărea reacţiile tovarăşilor săi. Metralla, Gonzalo, Cristóbal ascultau cu sfinţenie. Drácula singur părea să nu acorde nici o atenţie celor auzite şi căsca zgomotos de sub pături.

— La naiba, exclamă Gonzalo, cînd Neorealistul termină. Ăsta zic şi eu tip!

— Pariez pe oricît că iar le scapă, spuse Cristóbal.

— În orice caz, nu-l înhaţă viu...

Antonio examină cu emoţie fotografia din ziar. Aflase încă din numerele trecute cîte ceva despre delictele lui Sabater, dar pînă atunci nu văzuse niciodată chipul omului acestuia care, după profeţiile reporterului, *„era sortit să moară asasinînd"*. Fotografia, deşi cam ceţoasă, îl satisfăcu pe deplin şi hotărî în sinea lui să o păstreze.

— Ăsta e un om şi jumătate, spuse Metralla.

— Un tip care l-a cunoscut pe vremea războiului, povesti Cristóbal, zicea c-a şters-o de la cazarmă cu un camion.

— Pe vremea războiului erau o mulţime ca el.

— Pe vremea războiului, poate; da' vorba e că acuma e singurul care nu se sinchiseşte de nimeni.

— Fireşte că e singurul. Mîna lui Metralla imită mişcarea iute a unei seceri. Toţi care mai erau au fost lichidaţi.

Antonio începu să se foiască pe locul lui, profund indispus. De fiecare dată cînd auzea vorbindu-se despre revoluţie şi despre război, se simţea tras pe sfoară. Făcîndu-l să se nască într-o epocă lipsită de eroism, destinul îi jucase un renghi dezgustător. Oamenii de pe vremuri luptau cu puşca în mînă şi îşi rezolvau gîlcevile cu arma. Acum însă, după nici douăzeci de ani, presa vorbea cu oroare despre violenţă, moarte, jafuri şi asasinate. Iar monotonia şi mediocritatea vieţii prezente erau vrednice de dispreţ şi silă.

— Dac-aş fi trăit şi eu pe vremea aceea... şopti el.

— Dacă te-ai fi născut ceva mai devreme, zise Metralla, ai fi fost cuţitar ca taică-meu.

— Şi bătrînul meu a fost un tip tare, spuse Cristóbal. Lucra cu cei din FAI [1].

— Cînd a-nceput războiul, al meu a organizat o patrulă şi a lichidat, de la o bătaie de puşcă, mai bine de o sută de bogătaşi.

— L-ai cunoscut? întrebă Antonio cu gura uscată, comparîndu-l în minte cu Cinci Bani.

— Nu; abia mi-l aduc aminte... Cînd a fost executat, n-aveam decît patru ani.

[1] *Federación anarquista ibérica.*

10—3153

— Eu nici n-am ajuns să-l cunosc pe al meu, povesti Cristóbal. Cînd a venit miliţia naţională, l-au omorît sub ochii maică-mi şi se pare că, de spaimă, m-a lepădat înainte de vreme.

— Se vede că din pricina asta vezi atîta frică, rîse Drácula, arătîndu-şi dinţii.

— Pe dracu ! Atunci ar trebui să fiu şi eu fricos, interveni Gonzalo. Maică-mea m-a născut în timpul unui bombardament.

— După cum pute ăsta, replică Cristóbal, s-ar zice că maică-sa l-a făcut într-o hazna.

Toţi izbucniră în rîs şi Antonio se întoarse spre Metralla, ca magnetizat. (Istorisirile pungaşilor despre părinţii lor îl umpleau de invidie şi de admiraţie. Condamnaţi să fie strangulaţi, ca Sabater, fuseseră cu toţii oameni adevăraţi. În loc să se lase pradă resemnării, ca Cinci Bani, nu şovăiseră, în faţa primejdiei, să-şi mînjească mîinile cu sînge.)

— Ce fel de om era taică-tău ?

— Nu ştiu. Metralla îşi mîngîie bărbia, dus pe gînduri. Mama nu mi-a spus mai nimic despre el. Tot ce ştiu e doar din auzite.

— Nu-ţi aduci aminte nici măcar cum arăta ? (Antonio îşi zise că dacă taică-său ar fi ucis, fie şi o singură dată, nu l-ar fi putut uita pînă la sfîrşitul zilelor.)

— În timpul judecăţii, ai mei m-au dus o dată la pension, să-l văd... Cred că era îmbrăcat cu o salopetă albastră... Ce mai ţiu minte e că s-a cîrîit cu maică-mea, fiindcă ea plîngea.

— Cîte condamnări la moarte a avut ? întrebă Neorealistul, scoţîndu-şi ochelarii.

— Ce, parcă mai ştiu eu... Cred că nici pe Sabater nu l-au potcovit cu atîtea.

Cufundat în visurile sale, Antonio încetă să mai asculte. Înarmat cu o puşcă ultimul tip, se văzu într-o tranşee, alături de Metralla, trăgînd în inamic. Poate că, în ţara unde o să debarce, o să fie revoluţii sau războaie civile. Ştirile din America Latină care apăreau în presă vorbeau numai despre răzvrătiri, mişcări şi lovituri de stat. În clipa aceea îşi dori, mai mult ca oricînd, să se îndepărteze de pacea mocirloasă în care se bălăcea.

Neorealistul scosese tigaia ca să pregătească de mîncare, iar Cristóbal, Gonzalo şi Drácula ieşiră să-l ajute. Timp de cîteva minute, Antonio contemplă fotografia lui Sabater. Şi, amintindu-şi deodată de vorbele Ţiganului, îl fixă stăruitor pe Metralla :

— Ce înseamnă să trăieşti pe spinarea unei femei ?

Smuls brusc din gîndurile sale, Metralla ridică sprîncenele şi îşi trecu dosul palmei peste buze. Apoi, ca şi cum întrebarea băiatului ar fi fost cît se poate de amuzantă, izbucni în rîs şi, cu o mişcare iute, îl trînti pe Antonio pe rogojină.

— Nu te priveşte pe tine, puştiulică, zise, apucîndu-l uşor de bărbie. Hai, dă-mi un foc. Vreau să fumez o ţigară.

Săptămîna Suburbiilor se încheiase. Megafoanele transmiseră discursul unui orator cu voce mieroasă, care-i îndemna pe toţi să se închine Inimii Sfinţite şi să recite în familie rugăciunile Sfintei Fecioare, pentru a stăvili în felul acesta înaintarea bolşevismului. Apoi, o procesiune ciudată alcătuită din copii şi femei străbătu piaţa, însoţită de tobele şi trompetele băieţilor din Frontul Tineretului. Copiii lui Saturio purtau în triumf o icoană a Sfintei Fecioare din Fátima, care fu proclamată în mod solemn Patroana şi Protectoarea cartierului.

— Ia te uită la el, şi-a pus cizmele, zise Aragonezul, arătînd spre Saturio. Cică i-a dat apartament.

Convoiul, mărit de zecile de curioşi, trecu agale prin faţa cîrciumii. Începea să se însereze, şi soarele scălda în purpuriu şepcile roşii şi cămăşile albastre ale băieţilor. Un nor fin de praf înconjura

pe preot şi pe cei din convoi cu nimburi aurite, şi făcea să tremure vocile copiilor care psalmodiau :

Virgo potens
Ora pro nobis...
Virgo Clemens
Ora pro nobis...

Unul după altul, clienţii intrară din nou în local. Giner rămase sprijinit de pervazul uşii, pînă cînd glasul tobelor şi al trompetelor se stinse şi ultimii copii îmbrăcaţi în roşu şi albastru se pierdură în depărtare. Băiatul cel mare al lui Cinci Bani trecea strada cu un maldăr de reviste ilustrate şi Giner, fără să se poată hotărî nici să intre nici să iasă, rămase pe loc să-l privească.

Băiatul era bine îmbrăcat, cu o cămaşă de pînză, cu pantofi şi cu şosete. Faţa lui scăldată în soare, aurie, îi aminti dintr-o dată de cineva. În timp ce-şi aprindea o ţigară, se chinui în zadar să-şi dea seama de cine anume. Fără să fi rezolvat problema, schiţă gestul de a porni, dar rămase din nou ţintuit locului.

Da, sufrageria apartamentului lui Costa ; pereţii goi ; fotografia băiatului cu costum de marinar... Amîndoi semănau ca două picături de apă. Cum de nu-şi dăduse seama de la început ?

Împăcat, ca şi cum i s-ar fi luat o povară de pe inimă, se îndreptă fluierînd spre casă. Un vînt rece îi alungase de pe plajă pe cei din urmă vilegiaturişti. Barăcile fuseseră împodobite, în cinstea sărbătorii, cu stegulețe şi draperii, iar megafoanele

— odată terminate rugăciunile şi discursurile — transmiteau marşuri militare.

Cînd ajunse în faţa barăcii, îi auzi pe copii cîntînd la chitară. Uşa dinspre stradă era deschisă şi intră în dormitor să se schimbe. După cum bănuise, soţia lui se dusese la ceremonia prin care cartierul era consacrat Sfintei Fecioare din Fátima.

Cînd se căsătoriseră, Trinidad era o catolică moderată ca şi el ; dar, de cînd plecase de la ţară, părea cuprinsă de un zel religios care creştea cu fiecare zi.

Pe măsură ce firea i se făcea tot mai posacă şi intolerantă, dobîndise o cucernicie pe care n-o avusese înainte şi pe care o insufla cu furie şi copiilor, căutînd parcă în felul acesta mijlocul de a-i îndepărta de tatăl lor. Seara, în camera lui, cînd încerca să recapituleze, frînt de oboseala zilei, cauzele atîtor eşecuri, Giner îi auzea pe toţi trei mormăind rugăciuni în bucătărie.

Evlavia ei era agresivă, caustică, după cum îi erau vorbele şi privirile. În zilele de post refuza cu hotărîre să gătească, iar duminicile şi primele vineri făcea dinadins, cînd se scula, cît mai multă gălăgie cu putinţă. Împinsă de setea ei de răzbunare, transformase dormitorul într-un fel de capelă în care Giner se simţea ca un intrus, pîndit necontenit de zecile de relicve, icoane şi sfinţi.

Dar ceea ce îl amăra mai mult ca orice era faptul că, la optsprezece şi şaisprezece ani cîţi aveau, băieţi lui nu făceau nici un efort pentru a înţelege. Cu ochii închişi, acceptau ca literă de evanghelie tot ce le spunea mama. Giner încercase în zadar să întindă pînă la ei o punte de înţelegere. Alfonso şi Manuel păreau interesaţi numai de cîntece, de luptele cu tauri şi de fotbal. Trăind în cu totul altă lume, dispreţuiau (de fapt ignorau) toate normele care dăduseră un sens vieţii lui.

În timp ce se spăla pe faţă, îi auzi exersînd o melodie cartagineză. Alfonso avea glasul bine timbrat şi îl imita în mod fericit pe Niño de Almaden :

Călăreţii cei vicleni
într-o luni de dimineaţă,
călăreţii cei vicleni
toate merele furară
de la bieţii căruţaşi
care le duceau la piaţă.

Cu prosopul în mînă, intră în dormitor să-i vadă. După întîmplarea cu aparatul de radio, Trinidad îi aţîţase împotriva lui şi Giner se hotărî să folosească împrejurarea pentru a le explica totul. Nemişcat în pragul uşii, aşteptă ca băieţii să termine cîntecul şi, cu o voce mai puţin sigură decît ar fi dorit, le porunci :

— Staţi jos... Am ceva de vorbit cu voi.

Cei doi îl ascultară cu mutre plictisite. Sprijinit de braţul fotoliului, Alfonso îşi curăţa neglijent unghiile. Manuel îşi aprinse fără grabă o ţigară şi începu să acordeze strunele chitarei.

— Mama s-a dus la procesiune, mi se pare... (Ochii lui Manuel exprimau o plictiseală de ne-

descris.) Aş fi vrut să stăm de vorbă cu ea de faţă ; dar cum asta nu e cu putinţă, şi Dumnezeu ştie că nu din vina mea, vreau ca cel puţin voi să ştiţi ce s-a întîmplat.

— Ştim de mult, tată, spuse Manuel cu o voce complet inexpresivă.

— Ştiţi ?... Ce ştiţi ? Giner îşi umezi buzele cu limba. Gîtlejul îi era uscat ca iasca.

— Mama ne-a povestit acum cîteva zile totul. Şi despre scrisoare, şi despre aparatul de radio.

— Poate că nu v-o fi spus chiar aşa cum a fost... (În ciuda eforturilor sale, vocea îi tremura din ce în ce mai tare.)

— Mama nu minte niciodată, i-o tăie scurt Alfonso.

— Nici n-am zis că minte, protestă Giner. Pur şi simplu cred că se înşală... După toate cîte s-au întîmplat, îi e grozav de teamă şi, la drept vorbind, are şi dreptate. (Alfonso făcu o mutră care voia să însemne : „Atunci la ce bun atîta vorbărie ?") Eu aş vrea numai, continuă el, să vă puneţi puţin în pielea mea... Să încercaţi să înţelegeţi de ce m-am apucat atunci de politică...

— Nu ne interesează politica, îl întrerupse Manuel. (Chipul lui era dur şi neclintit, ca cel al unei statui.)

— Cîteodată, cînd vă aud vorbind, am impresia că mă consideraţi un inconştient... Sau mai ştiu eu ce... O pacoste care v-a adus pe cap numai nenorociri. Şi, în oarecare măsură, admit că un străin m-ar putea judeca aşa... Dar voi sînteţi copiii mei... Voi sînteţi obligaţi să mă ascultaţi...

— Mama ne-a interzis să te ascultăm cînd vorbeşti despre politică, îi aminti Manuel. (Şi, trădîndu-şi nerăbdarea, ciupi una din corzile chitarei.)

— Nu e vorba de politică, se apără Giner. E vorba să ştiţi şi voi cine e tatăl vostru.

— Mama ne-a explicat de o mie de ori.

— O, îmi închipui, rîse Giner cu amărăciune. Pentru ea sînt un biet bezmetic care a plecat după lînă şi s-a întors tuns chilug... Dar asta e numai o faţă a adevărului... În timpul Republicii...

— Republica a fost o porcărie, îl întrerupse şi Alfonso. Din pricina ei mama a trebuit să cerşească ani de zile din poartă-n poartă, în timp ce tu erai la-nchisoare.

— Ştiu, ştiu... Privit de la distanţă, totul pare o nebunie... Dar în momentele acelea nimeni nu putea să prevadă ce întorsătură aveau să ia lucrurile... Cînd am intrat în sindicat...

— Ascultă, tată. E mai bine s-o lăsăm baltă. Nici Manuel nici eu n-avem chef să discutăm pe tema asta.

— Dacă află mama, o să se necăjească. Ştii ce tare se supără de fiecare dată cînd ne vorbeşti.

— Dar maică-ta nu poate să mă împiedice să mă explic, zise Giner.

Însă băieţii nu-l mai ascultau şi, considerînd discuţia încheiată, Manuel începu să mîngîie strunele chitarei.

— Hai. Zi o *petenera* [1].

— Nu. Mai bine un *tango flamenco.*

— Stai. Să slăbesc puţin corzile...

[1] Cîntec popular din Andaluzia.

Giner deschise gura să le spună : „încă n-am terminat" ; dar îşi dădu seama că orice încercare de a se face ascultat era sortită eşecului.

Alfonso se întoarse cu spatele (ca şi cum Giner nici n-ar fi existat) şi începu să cînte :

O să-i pună mîine-n fiare
o să-i pună mîine-n fiare
pe toţi cei cu ochii negri
o să-i pună mîine-n fiare...

Rănit pînă în adîncul sufletului, ieşi din cameră clătinîndu-se. Inima îi bătea de parcă ar fi vrut să-i spargă pieptul şi, ca să se mai liniştească, se apucă să răsucească o ţigară. Deodată, cineva bătu cu pumnul în uşă ; Giner se duse să deschidă, cu senzaţia nelămurită că se află pe pragul unei catastrofe.

În stradă aştepta un om bine îmbrăcat şi, cînd îl recunoscu, Giner fu pe punctul de a scoate un strigăt. Viaţa putea fi şi generoasă uneori.

Era Emilio.

Antonio se duse la anticariat să schimbe revistele ilustrate. De la discuţia de pe chei se străduia să cheltuiască cît mai puţin cu putinţă. Gîndul că se va îmbarca clandestin îl chinuia zi şi noapte, ca un coşmar, şi uneori rămînea ore întregi cu privirea aţintită asupra calendarului, calculînd în minte data plecării.

În prima jumătate a lunii iunie continuase să distribuie formularele pentru Cruciada Cordimariană, pînă în ziua cînd — în urma unei note informative a Huntei, care fusese reprodusă în toată presa şi care denunţa „abuzurile inadmisibile ale unor indivizi lipsiţi de scrupule" — Metralla şi Profesorul hotărîră să pună capăt afacerii şi să împartă cîştigul ca doi buni prieteni.

Lui Antonio îi reveni suma de o mie două sute de *pesetas*, pe care o încredinţă, plin de entuziasm, lui Metralla. Hotărîseră, de comun acord, să-şi ţină banii la un loc. Prietenul său avea puse de o parte mai bine de două mii de *pesetas* care, împreună

cu cele ale lui Antonio, constituiau aproximativ jumătate din suma necesară.

— Cu un pic de noroc, își zise, la toamnă ne putem îmbarca.

Cumpărase de la anticariat o hartă soioasă a Americii și, în timp ce străbătea plaja, se apucă să o studieze. În Venezuela și Texas era ușor să-ți faci o situație. După toate aparențele, petrolul țîșnea acolo ca apa și lumea cîștiga sume fabuloase. Metralla pomenise și de New York. Dar New York-ul era mai exploatat.

Deodată auzi că-l strigă cineva și, cuprins de teamă, se întoarse să se uite. Îmbrăcat cu hainele pentru împărtășanie, Ramón alerga în urma lui, gîfîind.

— Tata vrea să vorbească cu tine.

— Cu mine? Despre ce?

— Nu știu... Zice că să vii numaidecît acasă.

După vechiul lui obicei, încerca să-i trezească întîi curiozitatea, pentru a putea cere apoi să i se plătească informațiile. Hotărît să nu se lase prins în plasă, Antonio făcu stînga-mprejur.

— Știu unde stai, spuse Ramón, surîzînd cu viclenie.

Băiatul dădu din umeri, arătînd că puțin îi pasă.

— Știu și cu cine stai.

— Dacă știi, fă bine și ține-ți gura.

— Metralla a șters-o de la casa de corecție, continuă fratele său. Dacă-l denunță careva, drept la zdup se oprește.

— Și tu, răspunse amenințător Antonio, ai să te oprești drept la morgă.

Ramón rîse arătîndu-și dinții. Hainele dăruite de preoți îi erau largi și îl făceau să pară mai slab și mai pricăjit decît era în realitate.

— Tata știe tot, șopti confidențial.

— Adică ce?

— Păi asta... Că stai cu pungașii.

— Tu m-ai turnat?

— Jur că nu.

— Atunci, cine?

— Vorbește cu el. O să-ți explice.

Cinci Bani îl aștepta în ușa barăcii.

— Intră, fiule... îl pofti el.

Paco, Pilarín și Javier își părăsiseră colțișorul ca să vină să-l vadă. Antonio constată cu uimire că pe masa din sufragerie se aflau o tavă enormă cu prăjituri și o sticlă cu vin de Málaga.

— Stai jos, zise Cinci Bani. Vrei un pișcot?

Băiatul acceptă plin de neliniște. Atîta amabilitate din partea familiei îl alarma.

— Ramón mi-a spus că vrei să vorbești cu mine.

— Da. Cinci Bani se așezase și el. Dar pînă una-alta, ia un pahar de Málaga.

Din ce în ce mai uimit, Antonio observă că cei mici aveau la gît șervețele noi. Pilarín avea pîntecele umflat ca o darabană, ca după un ospăț în toată legea, iar Javier se uita, fără nici un pic de apetit, la farfuria plină cu prăjituri.

— Îți place? întrebă Cinci Bani.

— E foarte bun.

— Dacă mai vrei, poți să-ți mai torni.

— Nu. Mi-ajunge, mulțumesc...

Rămaseră amîndoi tăcuți, privindu-se. În cele din urmă, Cinci Bani scoase din buzunar o sti-

cluţă de anason şi trase o duşcă zdravănă, ca pentru a mai prinde curaj.

— Antonio, spuse apoi cu voce solemnă, trebuie să-ţi dau o veste bună.

Băiatul se sprijini de perete şi, cu un gest mecanic, îşi netezi cutele de la pantaloni.

— Cunoşti un domn care are o prăvălie de icoane pe strada San Miguel ?

Rămas dintr-o dată fără glas, se mulţumi să dea afirmativ din cap.

— Nevasta lui a fost azi-dimineaţă pe la noi... o doamnă slabă, nu ştiu dacă ai văzut-o vreodată...

Cinci Bani îl privea ţintă, pîndindu-i fiecare mişcare.

— Ei, bine... Doamna asta are nevoie de un ajutor în casă... Un băiat cam de vîrsta ta, care să facă tot felul de comisioane, să răspundă la telefon...

— Dar eu mi-am găsit de lucru... protestă grăbit Antonio.

— Ce-ţi propune ea nu-i mare filozofie. Din contră, n-o să-ţi ia timp mai de loc... E tocmai ce-ţi trebuie ca să te-ajungi şi tu şi să cîştigi ceva gologani...

— N-am nevoie de alţi gologani, spuse băiatul. O spaimă ciudată părea să-i fi legat limba. Cei pe care-i am îmi ajung şi-mi prea ajung.

— Chiar dac-ar fi aşa, reluă tatăl său, e în interesul tău să primeşti... Doamna vrea să se ocupe de educaţia ta... Zice că vrea să te ţină la şcoală...

— Şi tu i-ai spus că primeşti ? întrebă Antonio, simţind că ochii i se umpleau de lacrimi.

— Bineînţeles. Tatăl său ridică mirat din sprîncene. O ocazie ca asta, cu bani, cu şcoală, cu tot... în vecii vecilor nu te mai întîlneşti cu ea...

Antonio strînse pumnii cu furie. De la început fusese convins că femeia asta o să-i aducă numai necazuri. De fiecare dată cînd îi întîlnea privirea, ochii ei străluceau plini de ură. Încăpăţînarea cu care-l urmărea nici nu s-ar fi putut explica altfel.

— La dracu, exclamă Cinci Bani. Dumnezeu să te mai înţeleagă. Toată lumea se bucură pentru tine şi tu faci mutra asta de martir !

— Mă simt bine aşa cum sînt, răspunse băiatul. Şi n-am de loc chef să mă apuc de altceva.

— N-ai chef să te apuci de altceva, zici ? Cinci Bani miji ochii, cu aerul că nu înţelege. N-ai să spui că preferi să umbli pe-aici, pungăşind...

— Fac ce-mi place.

— Uite, cîteodată parc-ai fi nătărău de tot. Tatăl lui apucă sticla de anason şi-o goli dintr-o răsuflare. O dată se interesează şi de tine cineva...

— N-am nevoie să se intereseze nimeni.

— Doamna asta are o mare influenţă, zise Cinci Bani. Dacă vrea, poate să-ţi facă una s-o ţii minte.

Antonio nu răspunse. În centrul atenţiei tuturor, se simţea ca un animal încolţit din toate părţile.

— Poţi să-i spui să m-aştepte pînă i s-or lungi urechile... În viaţa mea nu pun piciorul la ea-n casă.

Fără să se sinchisească de jalnicele văicăreli ale lui Cinci Bani, ieşi în stradă. Se întuneca, şi vecinii începuseră să scoată steguleţele şi draperiile de la ferestrele cocioabelor. Timp de cîteva minute

rătăci la întîmplare, enervat şi înfuriat pe sine însuşi. Deodată se trezi că Ramón aleargă din nou, gîfîind, în urma lui.

— Dacă-mi dai un *duro*, îţi spun ce s-a întîmplat.

Antonio se opri şi-l privi. Şi de rîndul acesta fratele lui era mai tare pe poziţie.

— Hai ; dă-i drumul.

Ramón făcu fasoane.

— Întîi plăteşte-mi.

Antonio primi : în mîna lui Ramón, moneda se făcu nevăzută ca prin farmec.

— Femeia a venit azi-dimineaţă şi a întrebat de tata.

— Tu erai acasă ?

— Eu i-am deschis uşa.

— Şi ce-a spus ?

— Păi asta... Că are nevoie de un băiat în casă, pentru telefon.

— Şi mai ce ?

— Mai nimica... A vorbit foarte puţin. Şi la plecare, i-a dat banii.

— Banii ?

— Da. Ramón făcu semn din cap. N-ai văzut ce de crăpelniţă era pe masă ?

— I-a dat mult ?

— Mult.

— Cît ?

— Pe puţin trei mii de *pesetas*.

Nu putu să scoată mai mult de la el şi-l lăsă să plece. Cum sosi la Refugiu, îi povesti lui Metralla cele întîmplate.

— Ce dracu o fi vrînd ?

Prietenul său rămase cîteva clipe pe gînduri, preocupat.

— Nu ştiu... În locul tău m-aş duce să văd.

— Tipa mă urmăreşte cît e ziulica de mare. Se uită la mine şi nu zice nici cîrc.

— Dacă vorbeşti cu ea, o să te lămureşti.

— Cîteodată mă gîndesc că o fi nebună...

— Dacă are biştari, o să poţi, oricum, să şuteşti cîte ceva.

— Sînt sigur că-mi poartă sîmbetele.

— În cazul ăsta, un motiv în plus. De vreme ce ştie unde stai, e în stare să te denunţe.

— Crezi ?

— Dacă-i aşa zăludă...

— Ai dreptate... De fiecare dată cînd o văd, m-apucă frica.

— Gîndeşte-te la călătorie.

— La asta mă tot gîndesc.

— Dacă-i umblă gura, ne trezim într-o bună zi cu copoii peste noi.

— Bine. Mă duc.

— Cînd ?

— Cînd vrei tu.

— Mîine ? întrebă Metralla.

— Bine, murmură Antonio. Mîine.

4

După prima împărtăşanie a fiului său, Cinzeacă dispăru timp de trei zile. Unii vecini spuneau că l-ar fi zărit umblînd pe două cărări prin cîrciumile din Cartierul Chinezesc, zăcînd — beat mort — sub un coş de nuiele, la umbra unui şopron sau la capătul bulevardului, ori stînd la taifas cu o femeie de stradă. Singurul fapt neîndoielnic era că hainele dăruite de preoţi dispăruseră o dată cu el şi că, la întoarcere, avea cearcăne la ochi şi nici o para chioară în buzunar.

— Numai Cinci Bani e de vină, povesti el printre sughiţuri de plîns. Eu mă duceam pe chei să descarc şi el m-a oprit : „Hai să tragem o duşcă, una singură", şi nu m-a lăsat pînă nu m-a îmbătat. E un prieten prefăcut... Un frate perfid...

Omul-Pisică era obişnuit cu acest fel de escapade şi — ca şi maică-sa de altfel — nu le acorda prea mare importanţă. Relaţiile dintre tatăl său şi Cinci Bani erau cît se poate de nestatornice, jalonate de certuri crunte şi de împăcări neaşteptate.

Săptămîni întregi nici nu-şi vorbeau unul altuia, pentru ca într-o bună zi, cînd te-ai fi aşteptat mai puţin, să se îmbrăţişeze de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat.

— Cît oi trăi nu mai vorbesc cu el, făgădui Cinzeacă. De data asta, cum am zis aşa rămîne.

Pe chei, şefii de echipă nici nu mai voiau să audă de el, aşa că fu silit să-şi reia, provizoriu, vechea lui ocupaţie de cărăuş. Cocoţat pe un tomberon, transporta pămînt şi moloz de la gară la plajă. Spre marea mirare a băiatului, începu să se întoarcă acasă la ora cinci, iar în ajunul zilei de Sfîntul Ion îi dărui, într-un elan de generozitate, toţi banii din puşculiţă.

— Ia-i, îi spuse. Să ai şi tu cu ce te distra.

Trăgîndu-şi pantalonii, Omul-Pisică porni spre piaţă. Cu toate că abia începuse să se întunece, cerul era brăzdat de mii de rachete, care cădeau ca o ploaie asupra oraşului. În cartier, oamenii forfoteau pe străzi, aruncîndu-şi unul altuia pocnitori, iar pe colină cineva făcu să explodeze focuri bengale.

Trecînd prin faţa casei lui Saturio, se ciocni de Ramón. Băiatul lui Cinci Bani era îmbrăcat, ca şi el, numai în nişte pantalonaşi scurţi ; cei doi o porniră împreună să vadă preparativele ce se făceau în vederea serbării. În faţa cocioabei sale, Saturio improvizase un mic ring de dans, cu steguleţe, flamuri, lampioane şi serpentine. Îmbrăcaţi în arcaşi, Mariano şi Carlitos se plimbau ţanţoşi şi băţoşi încolo şi-ncoace, făcîndu-se că nu observă curiozitatea pe care o stîrneau în jur.

— Mi-e şi silă... zise Ramón. Parcă le-ar fi greaţă să se uite la noi.

— Şi-asta numa' fiindcă le-a dat apartament.

— Taică-său linge toată ziua blidele popilor.

— Lasă-i în pace... Cel mai bine e să nu-i băgăm în seamă.

La colţ fusese instalată o tarabă cu mărunţişuri de la care îşi cumpărară coifuri de hîrtie. De-a lungul pieţii ardeau cîteva focuri. Oraşul începea să se reverse către mare şi plaja era plină de perechi de îndrăgostiţi. Din cînd în cînd, Omul-Pisică şi prietenul său se furişau prin întuneric ca să-i spioneze. Bărbaţi şi femei, bătrîni sau tineri, se îmbrăţişau atît de strîns de parcă ar fi vrut să se contopească într-o singură fiinţă, şi o rupeau apoi la fugă, speriaţi de dungile de lumină de la lanternele paznicilor.

Dar, în ultima vreme, sticleţii începuseră să facă ravagii şi duba poliţiei se îndrepta mereu către comisariat, încărcată pînă la refuz de vinovaţi prinşi în flagrant delict.

— Să vedem dacă anul ăsta ne iese ceva, zise Omul-Pisică, arătînd spre plajă.

— Frate-miu s-a dus de partea cealaltă a haznalelor, şi mi-a spus că peste tot e plin.

— Mîine mă scol la şase... Dacă vrei, trec să te iau.

Obosiţi să tot ţopăie în jurul focurilor, cotiră la dreapta. Chioşcurile de băuturi erau împodobite cu lampioane colorate şi apropierea dintre difuzoare dădea naştere unui amalgam de muzici.

Pe măsură ce se apropiau de Barceloneta, animaţia creştea. Bufetele erau ticsite de lume iar că-

luşeii se învîrteau, luminaţi ca ziua. Americani, turişti şi perechi de îndrăgostiţi petreceau sărbătoarea în mijlocul pocnetelor artificiilor, aţîţaţi de mirosul pătrunzător al grătarelor pe care se frigeau gogoşi şi al bucătăriilor.

— *Misié sil vu plé.*

— Daţi-mi *monei.*

— *Pesetas, mister.*

Un chelner îi ameninţă cu degetul. Deschizîndu-şi drum prin mulţime, fugiră în piaţă. Omul-Pisică reuşise să strîngă un *duro ;* Ramón, numai cîţiva *reales.* În apropierea fîntînii mulţimea era strînsă roată şi, curioşi, se duseră şi ei să vadă ce se întîmplă.

— Uite... E Coral...

Fetişcana era îmbrăcată în roşu aprins, ca pentru a provoca un taur şi acompania, cu castanietele, chitara ţiganului. Rochia îi era umedă, de parcă intrase cu ea sub duş şi, cînd dansa, i se lipea strîns de trup.

Omul-Pisică contemplă, pierdut, umerii ei goi şi pielea întunecată şi mată a picioarelor. Coral avea genele dese şi răsucite, iar ochii îi străluceau ca nişte cioburi de sticlă. Între un dans şi altul, îşi zornăia talgerul şi, cînd îl zări pe Omul-Pisică, trecu dispreţuitoare prin dreptul lui, fără să se apropie.

— Puştii să stea pe la casele lor...

Băiatul vîrî mîinile în buzunare ca să-şi ascundă tulburarea. În clipa aceea ar fi dat jumătate din viaţă ca să rămînă cîteva clipe singur cu ea. Coral rîdea sticlindu-şi dinţii albi şi băiatul îi azvîrli, plin de ciudă, toţi banii pe care-i avea.

— Ei !... Ai căpiat ?

Ramón îl privea cu gura căscată şi începu să bombăne, furios.

Fără să se sinchisească de el (lumea întreagă încetase dintr-o dată să mai aibă vreo importanţă), Omul-Pisică se duse să-şi facă nevoile pe prima ulicioară care-i ieşi în drum.

O îmbrăcaseră ca pe o păpușă : o păpușă care zice tată și mamă, și care deschide și închide ochii întunecați și mari ; avea părul creț ca un cîmp de cicoare și Fuensanta i-l împodobise cu panglici colorate.

— Ia uitați-vă, zise Saturio, cum vi se pare ?

Fetița umbla de-a bușilea pe masă, în rochița ei de mătase cu volănașe la poale. Buzele îi erau puțintel date cu roșu, iar urechile îi dispăreau aproape cu totul sub petalele celor două garoafe de pînză.

— Măi, dar dulce mai e ! exclamă Mercedes. Cine a îmbrăcat-o așa ?

— Eu, răspunse Fuensanta.

— Te-ai întrecut pe tine însăți, fetițo... Parcă-i o păpușă, nu-i așa, Manolo ?

Manolo luă fetița în brațe și își lipi buzele de obrăjorul ei.

— La naiba... Ce n-aș da să am și eu una ca ea.

— N-o mai strînge atîta, măi omule, îl certă Mercedes. O s-o înțepi cu mustățile.

— Da' de unde, e obișnuită, spuse Saturio. Eu o sărut toată ziua.

— Mie, cînd eram mică, nu-mi plăcea.

— Cînd erai mică, poate, replică Manolo. Da' acuma-n schimb...

Fuensanta se lovi cu palma peste genunchi.

— E grozav Manolo ăsta... Are o limbă...

— Oho, făcu Mercedes. Numai porcării spune.

— Porcării, eu ?

— Da, tu. Mercedes se întoarse către Fuensanta, fasolindu-se. De cînd sînt n-am văzut altul mai slobod la gură.

— Cînd o auzi cum vorbește, ai zice că ei nici nu-i place. Fetița pipăia obrazul unchiului ei, încercînd să-i smulgă plasturele. Dar cînd e numai cu mine...

— Manolo !

— Da, Manolo... o maimuțări el.

Fuensanta rîse arătîndu-și dinții.

— Știm noi... Între logodnici...

Mariano și Carlitos începură să se agite, invidioși de succesul surorii lor. Cu opt zile în urmă, unchiul lor îl făcuse *knock-out* pe García și acum îl priveau admirativ, cu niște ochi cît roata carului.

— În regulă, în regulă... zise Manolo, aplecîndu-se să-i îmbrățișeze.

Copiii îi săriră de gît și îl acoperiră de sărutări.

— Tăticu' mă învață să boxez.

— Și pe mine la fel.

— Ieri după masă i-am aplicat un *upercut*.

— Pe Carlitos l-am culcat la podea.

— Isuse, ce pisălogi, se văită Fuensanta. Nu vedeţi că-l plictisiţi ?
— Nu, lasă-i, interveni Mercedes. Manolo e nebun după copii.
— Aşteaptă să aibă trei ca ai noştri şi-o să vezi cum îi trece.
— Eu cred că n-o să mă satur niciodată. Cîteodată îi spun lui Manolo că aş vrea să fac doisprezece...
Saturio o legăna în braţe pe fetiţă.
— Veniţi în sufragerie, propuse ; o să stăm mai comod.
Ca şi celelalte încăperi ale casei, sufrageria era împodobită cu serpentine şi steguleţe. De braţele lămpii atîrnau armonici de hîrtie, fiecare altfel colorată.
— Tăticule, întrebă Carlitos, cînd aprindem artificiile ?
Saturio nu răspunse. În bufet erau şase platouri cu prăjituri şi o duzină de sticle de vin de cea mai bună calitate.
— Dacă n-aveţi nimic contra, putem începe să mîncăm.
Mercedes, Manolo şi copiii se aşezară în jurul mesei. Adela, Paulino şi cei şase veri ai lor promiseseră să vină mai tîrziu.
— Le-ai arătat planul apartamentului ? o întrebă Saturio pe soţia sa.
Fuensanta se duse în odaia de-alături, să-l aducă.
— Cînd vă mutaţi ? întrebă Mercedes.
— La sfîrşitul verii.
— Aţi avut noroc... Fără repartiţie e foarte greu.

— Părintele Bueno s-a îngrijit de toate.
Fuensanta se întoarse cu planul, şi făcu să circule tava cu prăjituri. Toţi începură să înfulece. Prin fereastră se vedeau dîrele luminoase ale rachetelor. Noaptea răsuna de exploziile artificiilor şi petardelor.
— Uitaţi-vă, zise Saturio, desfăşurînd planul.
Între o înghiţitură şi alta le înfăţişă, detaliat, toate avantajele apartamentului. Manolo destupase două sticle şi Fuensanta umplu paharele pînă la gură.
— Un apartament ca ăsta ne-ar trebui şi nouă, spuse Mercedes, bînd dintr-al ei.
— Cum a rămas cu cel pe care trebuia să-l vizitaţi cu Esteve ?...
— Cînd am dat telefon, era deja închiriat.
— Eu credeam că e lucru aranjat.
— Din vina administratorului noi nu putem să ne cununăm.
— Las' că mai vedem noi, zise Manolo.
— Tu eşti un optimist, băiete, oftă Mercedes. Dar eu mi-am pierdut orice speranţă.
— Dacă nu găsim pînă-n august, răspunse Manolo, mă-nsor să ştiu de bine că...
— Dacă mama ne-ar da jumătate din apartamentul ei...
— Las-o pe maică-ta-n pace... Eu, dacă n-am casa mea, mai bine stau în stradă.
— Cîinii n-au atîtea probleme, rîse Fuensanta. Pe un maidan, ori la un colţ de stradă, şi s-a terminat povestea.
— Cred că pînă la urmă şi eu tot aşa o să fac.
Manolo goli paharul dintr-o singură înghiţitură.

Dacă patronul nu-mi aranjează nimic luna viitoare...

— Chiar dacă vorbeşti serios, îl întrerupse Mercedes, să ştii că tot n-ai să obţii nimic forţînd lucrurile.

— Ba bine că nu... Cel puţin n-am să mai umblu aşa ca acuma : parc-aş fi un motan în călduri...

— Şi după asta să vezi ce de încurcături şi bătaie de cap, replică Mercedes. Eu, ca să vă spun sincer, prefer să am un pic de răbdare şi cred că pe la sfîrşitul anului...

— Ai dreptate, fetiţo, aprobă Fuensanta. Pe bărbat trebuie să-l ţii ceva mai la distanţă... Dacă-i dai tot înainte să te ia de nevastă, pe urmă e-n stare să se răzgîndească.

— Eu sînt om de onoare, protestă Manolo. Cînd fac un rău, îl repar.

— Ştiu, ştiu, porumbelule, răspunse Mercedes. Dar, ce vrei... Mie nu-mi plac despăgubirile.

— Femeile trebuie să se mărite întregi, o aprobă din nou Fuensanta.

— Mai e puţin şi se împlineşte un an şi jumătate de cînd tot stăm aşa, mormăi Manolo, şi m-am săturat de nu mai pot.

— Cu cît aştepţi mai mult un lucru, cu atît îţi face mai mare plăcere pe urmă, îl asigură Mercedes.

— Saturio al meu a trebuit să mă aştepte patru ani.

— Sînt oameni care pot să rabde mai mult şi alţii mai puţin, spuse Manolo.

— Dacă-ţi închipui că tu eşti mai breaz decît el, află că te înşeli. Omul meu are un temperament că, ehei...

— Ai văzut ? triumfă Mercedes, strîmbîndu-se la el. Cînd iubeşti cu adevărat o femeie, o aştepţi oricît.

— Da, dar răbdarea mea m-a costat, nu glumă, zise Saturio.

— Lasă că te-ai despăgubit destul pe urmă, puişorule...

— Asta-i spun şi eu lui Manolo... O să cîştige pe urmă timpul pierdut, şi gata.

— Dac-o fi tot ca el, află de la mine că toată noaptea nu te lasă să închizi ochii.

— Doar de-asta te-nsori.

— După ce ne cununăm, spuse Mercedes, mîngîindu-l şi alintîndu-l pe Manolo, o să ai tot ce vrei tu.

— Bineînţeles, încuviinţă Fuensanta. Dar pînă atunci trebuie să rabzi.

Sandvişurile dispăreau cu repeziciune şi Saturio mai destupă încă două sticle.

— Tată, îl rugă Carlitos. Hai să dăm drumul la artificii...

— Sigur, hai, zise Fuensanta ; cu cît le aprinzi mai devreme, cu-atîta te duci mai repede la culcare.

— Aţi auzit ? întrebă Saturio. Cînd vine Adela mergeţi la culcare.

— Vino cu noi, nene, miorlăi Mariano, apucîndu-l pe Manolo de mînecă.

— Mercedes şi cu mine rămînem aici, vorbi cu gura plină Fuensanta.

— Pe fetiţă o iau cu noi, anunţă Saturio.

— Fii atent să nu se ardă cu artificiile.

— Am eu grijă, femeie.

— Cînd aprindem roatele vă strigăm, făgădui Mariano.

Artificiile erau împachetate într-o enormă cutie de carton. În timp ce Saturio o deschidea, Mariano și Carlitos se aplecară și o cercetară cu aviditate. Cu cea mai mare grijă, tatăl lor le arătă, una cîte una, toate comorile cutiei : vulcani japonezi care aruncă, în momentul explodării, o ploaie de scîntei ; artificii care plutesc în aer ca un vîrtej de luminițe colorate ; rachete, subțiri ca spicul grîului, și „mixte", ca lumînările de la pomul de Crăciun ; iar din fundul cutiei scoase un pachet de pocnitori, ambalate în hîrtii colorate, ca bomboanele...

— Aprinde roatele, zise Carlitos.

— Nu. Vulcanii.

— Întîi roatele.

— Dacă vă mai ciondăniți mult, vă trimit pe amîndoi la culcare.

În fața amenințării de a rămîne fără spectacol, frații încetară cearta pe dată. Saturio îi învăță cum să aprindă „mixtele" și le dădu la fiecare cîte o grămăjoară.

— Să vă întoarceți imediat, porunci el.

Mariano și Carlitos dispărură în întuneric, chiuind. Un șuvoi de oameni gălăgioși străbătea cartierul, îndreptîndu-se spre Barceloneta. În timp ce Manolo lega artificiile între ele, Saturio le fixă pe stîlpul de electrică. Cînd termină, așteptă să se întoarcă băieții și apoi aprinse fitilul.

Cu o bubuitură puternică, roatele începură să se învîrte ca niște elice. Prevenite de strigătele lui Mariano, femeile ieșiră și ele să se uite. Fuensanta o ținea pe Mercedes de mijloc și amîndouă se clătinau, de parcă ar fi fost bete.

Manolo își luase nepoțica în brațe și fetița se bucura dînd din mîini și făcînd tot felul de strîmbături. După ce se stinseră roatele, Saturio aprinse vulcanii japonezi, rachetele și focurile bengale.

Apoi, provizia de artificii se termină și felinarul de pe stradă începu să strălucească din nou ca înainte. Se întoarseră tăcuți în sufragerie. Mariano și Carlitos făcuseră ochii mici de somn și Saturio îi trimise în camera lor să se culce.

Nemișcată în pragul ușii, fetița privea încîntată noaptea.

— Încotro ?
— Să dau o raită prin oraş.
— Pot să vin şi eu ?
Metralla ridică din umeri, vrînd parcă să spună : „N-ai decît". Ţiganul şi ceilalţi plecaseră în lipsa lui să dea cine ştie ce lovitură şi Antonio privi cu teamă figura încruntată, mînioasă, a prietenului său.
De cînd încetase să mai strîngă bani pentru Cruciadă, Metralla îi vorbea de cele mai multe ori pe un ton răstit. Antonio stătuse toată după-amiaza acasă la Costa. Soţia iconarului îi luase măsură pentru un costum de haine şi, cu toate că rămăsese de două ori singur în cameră, băiatul nu se încumetase să investigheze săculeţul cu bani pe care femeia îl ţinea sub pat.
— Am să mai încerc mîine o dată, făgădui el.
Metralla îşi turnase pe cap o sticluţă întreagă de apă de colonie şi se pieptăna cu grijă în faţa oglinzii.

— Dacă-n fiecare zi tot laşi pe mîine, nu mai plecăm nici în anu' două mii.
— Sînt sigur că e spioană, se dezvinovăţi Antonio. Cînd iese din cameră, am impresia că stă şi mă pîndeşte prin gaura cheii.
— Şi ieri mi-ai spus la fel, îngeraşule... Dacă n-ai de gînd să te hotărăşti mai repede, ne creşte barba aşteptînd...
În cele din urmă, înduioşat de lacrimile lui, Metralla acceptă să-l ia cu el. Antonio se spălă şi se pieptănă în faţa oglinjoarei şi cînd prietenul lui dădu semnalul de plecare, îl urmă fericit.
Era ultima sărbătoare dinaintea plecării şi Antonio simţi, dintr-o dată, o senzaţie plăcută de detaşare. Spectacolul focurilor care brăzdau noaptea îl fascina. Nepăsător faţă de hotărîrea lui, oraşul îşi arăta, ca de obicei, chipul vesel şi familiar. Dar anul viitor Antonio nu va mai fi aici şi ajunul Sfîntului Ioan, ca şi întreaga lui viaţă, se vor desfăşura pe pămînt străin.
— Ce curios, spuse. E ultima oară că văd focurile astea şi totuşi nu simt nimic...
— Ce dracu-i fi vrînd să simţi ?
— Nu ştiu... Antonio înghiţi în sec. Se spune că atunci cînd îţi părăseşti ţara eşti trist, îţi vine să plîngi... Eu nu. Cred că după ce am să ajung în America n-am să-mi mai aduc aminte de nimic... O să uit totul aşa cum uiţi un coşmar în clipa cînd te-ai deşteptat...
Rostindu-şi cu voce tare gîndurile, le făcea să capete formă şi consistenţă : ca şi cum, depăşind stadiul lor de proiecte, s-ar fi transformat în chip magic în realităţi.

— Cred că o să-mi uit familia, mahalaua... Că n-o să mai conteze nimic decît de la călătorie încolo...

Ocolind plaja prin vecinătatea bufetelor, sosiră la Barceloneta. Metralla cumpărase cîteva duzini de pocnitori şi, fără să-l asculte, se amuza azvîrlindu-le la picioarele fetelor.

— Cîteodată mă gîndesc că n-am început încă să trăiesc cu adevărat, continuă băiatul. Viaţa nu poate fi aşa... În America...

În timp ce străbăteau Promenada, băuse cîteva păhărele de vin şi se simţi, dintr-o dată, incapabil de a mai rosti un cuvînt. Metralla se întîlnise cu un grup de prieteni şi Antonio, ca un somnambul, se urcă cu ei într-un taxi.

(Luminile şi zgomotele exploziilor, lampioanele şi dansurile populare, toate i se învîrteau în cap. Cerul era roşu, ca luminat de un incendiu, iar oraşul părea devastat de flăcări.)

Fără să-şi dea seama cum, se trezi în Cartierul Chinezesc. Cineva îi pusese un fes pe creştetul capului, iar creierul i se învîrtea aidoma unui titirez. Constată, cu mirare, că grupul se mărise cu o mulţime de oameni necunoscuţi. Un ţigan cînta din chitara atîrnată de gît, iar ceilalţi îl acompaniau în cor, cu glasuri răguşite :

Orişice eu îţi îngădui
Dar să nu te legi de mama...

Antonio încercă în zadar să se facă auzit de prietenul său. Metralla mergea în zigzag şi părea că nici nu-şi mai aminteşte de el. La un moment dat, intrară cu toţii într-un vestibul luminat de un felinar roşu. Antonio vru să-i urmeze, dar un om îi tăie drumul.

— Nu e pentru copii, zise el.

Dezorientat, băiatul se uită la grupurile de bărbaţi care intrau şi ieşeau. Pe uşă era pictată o sirenă şi alături de ea, pe o tăbliţă, scria : INTERZIS CELOR SUB OPTSPREZECE ANI. Profitînd de un moment de înghesuială, încercă din nou să se strecoare, dar portarul îl ameninţă cu degetul.

— Şterge-o de aici, am zis.

Nehotărît (capul îi atîrna, greu ca o lespede), trecu de la un grup la altul, întrebînd :

— Ce e înăuntru ?

Dar nimeni nu-i dădea nici o atenţie şi singurul care-l luă în seamă (un om cu o scufiţă de hîrtie, prinsă pe sub bărbie cu o panglică) izbucni în rîs şi făcu cu mîna un gest neînţeles.

Fără să ştie încotro s-o apuce, se aşeză pe marginea trotuarului. Lumea trecea strigînd prin faţa lui şi veselia celorlalţi făcu să i se umple ochii de lacrimi. Înconjurat de bucuria tuturor, se simţea singur, părăsit. Privi multă vreme uşa pe care dispăruse Metralla. I se părea cu neputinţă ca prietenul său să-l fi uitat pînă-ntr-atît. Dorea din adîncul sufletului să-l vadă apărînd în uşă şi să-l audă spunînd : „Mi-ai tras o spaimă, puştiule... Credeam că ai intrat cu noi..." Fără îndoială, nu-şi dăduse încă seama de lipsa lui şi cînd va ieşi îl va lua cu el la vreo cîrciumă.

Îşi simţea trupul spongios, ca un burete, şi adormi. Cînd se trezi, pocnetul artificiilor răsuna în toată strada şi lumea se înghesuia încă în uşile caselor, să privească. Se sculă în picioare, frecîn-

du-se la ochi. Ceasul arăta două şi zece. Metralla plecase, pesemne, fără să-l fi văzut. Să încerce să-l găsească, ar fi însemnat să caute acul în carul cu fîn.

Descurajat, o luă pe Corte del Asalto pînă la capătul bulevardului. Pe măsură ce petrecerea se dezlănţuia mai tare, lumea se îmbulzea spre port şi rarele tramvaie care mai treceau erau ticsite. Antonio se cocoţă pe tamponul unuia dintre ele şi coborî pe chei.

Încercînd să-şi pună în ordine gîndurile răvăşite, se aşeză la un colţ de stradă să mediteze. Veselia zgomotoasă a celor din jur îi făcea rău. Deodată descoperi că, la cîţiva paşi distanţă, mai stătea cineva ghemuit pe marginea trotuarului, ca şi el. Era o fetişcană care se străduia, cu mişcări bruşte, să-şi aranjeze părul ciufulit.

Scînteile artificiilor cădeau pretutindeni în jurul lor. Antonio se ridică în picioare, ca magnetizat, şi se apropie de ea. Coral tot nu-l observă (şi ea era străină de tot ceea ce se petrecea în jur) şi băiatul se aşeză în tăcere alături de ea.

— Ce faci ? De unde vii ?

— Mă aşezasem aici, la colţ, şi mi s-a părut că eşti tu.

— M-am îmbătat, spuse Coral. Îi arătă o sticlă de şampanie aproape goală. Am băut-o eu singură pe toată.

— Şi eu am băut mult, zise el.

— Da ? Fata îl privi, ca să se asigure că nu se laudă. Nu-i nimic... Mai am una.

— Metralla m-a îmbătat turtă.

— Metralla ? Unde e ?

— Nu ştiu... Ieşisem cu el şi l-am pierdut din ochi.

Coral ridică din umeri, vrînd parcă să spună : n-are nici o importanţă.

— Vrei spumă dintr-asta ? îl întrebă, întinzîndu-i sticla.

— O să mi se suie la cap, nu-i aşa ?

— Şi ce dacă ? Nu-i Sfîntul Ion ?

— Ba da... Ai dreptate.

Antonio bău o înghiţitură şi se înecă.

— Cîteodată mă faci să rîd, zise ea.

— E pentru prima oară că o-ncerc.

— Tu n-ai încercat niciodată nimica...

La lumina focurilor pielea ei părea mai arămie, iar dinţii mai albi ca oricînd.

— Îţi place serbarea ?

— Da.

— Pe mine mă scoate din minţi. Lăsînd jos sticla, pocni din degete ca din castaniete. Toată noaptea am dansat...

— Unde ?

— Pe-aicea... Lumea îmi azvîrlea gologani...

— Ai mei s-au şi dus pe gîrlă, spuse băiatul.

Ca şi cum n-ar fi auzit, Coral îi arătă un om care se oprise la vreo cincisprezece metri distanţă.

— De mai bine de-o jumătate de ceas îmi tot face cu ochiul, rîse încetişor.

— Ce vrea ?

— Poţi să-ţi închipui şi tu... Ce vor toţi.

Antonio întoarse capul cu interes : îmbrăcat într-un costum albastru de vară, omul avea gulerul cămăşii desfăcut şi cravata răsucită într-o parte.

— Unde tragi noaptea asta ? întrebă ea pe neaşteptate.
— Nu ştiu... Ideea de a se întoarce la Refugiu fără Metralla îl îngrozea. Oriunde...
— Eu nu vreau să mă duc acasă. Sînt sătulă s-o tot aud horăind pe bătrînă...
— Pe vremea asta e mai bine sub cerul liber.
— Ştiu eu un loc grozav... Dacă vrei, putem merge împreună.
— Bine, primi el.
Cînd se ridică în picioare, Coral îşi netezi cutele de la rochie. În timp ce Antonio lua a doua sticlă de şampanie, ea o apucă pe cea goală şi o făcu ţăndări izbind-o de un zid de cărămizi dărăpănat.
— Mergem ?
— Mergem.
Pentru ca tipul care-o urmărea pe Coral să le piardă urmele, se amestecară într-un grup de beţivi. Plaja era plină de oameni care petreceau. În piaţă ardeau cîteva focuri şi o bandă de cheflii alerga, strigînd, de-a lungul ţărmului.
Cînd ajunseră în faţa cîrciumii Aragonezului, o luară pe o străduţă laterală. Coral îl ducea de mînă şi Antonio simţea apăsarea degetelor ei uscate şi fierbinţi. Pe măsură ce înaintau, serbarea părea să se îndepărteze. Stîlpii rari ai reţelei electrice luminau trist şi un cîine se ţinu cîtăva vreme după ei, lătrînd.
NICI UN CĂMIN FĂRĂ LUM... Zidul gării era plin de spărturi şi se strecurară înăuntru printr-una din ele. Un şir enorm de vagoane dormita în lumina lunii. Se auzea şuieratul unei locomotive, aproape acoperit de pocniturile îndepărtate ale artificiilor, şi o luminiţă minusculă indica locuinţa acarului.
— Pe aici, îl trase fata.
Iarba acoperise liniile pe care nu se circula şi vagoanele păreau să zacă aici de secole. Spre marea sa surprindere, Antonio descoperi că multe dintre ele erau locuite. Unul era acoperit de viţă sălbatică, iar dintr-altul se auzea plînsul monoton al unui copil.
Coral se opri în faţa unui tren de marfă al cărui capăt se pierdea în întuneric. După cîteva clipe de şovăială, se căţără pe una din platforme şi îl ajută pe Antonio să se urce. Vagonul era aşternut cu paie şi fata se întinse pe jos, suspinînd.
— Vino-ncoace, Ochiosule.
Antonio se lungi şi el, fără să dea drumul sticlei de şampanie.
— Înainte să găsească Refugiul, îi povesti Coral, Metralla locuia aici, cu mine.
Băiatul nu spuse nimic. Un mănunchi colorat de artificii tocmai explodase în întuneric şi scutura deasupra lor o ploaie de scîntei.
— Locul e bun şi poţi s-o faci în linişte.
— Ce să faci ?
— Aa, rîse Coral. Uitasem că nu eşti decît un băieţel.
Ridicîndu-se brusc, îi apropie capul de al ei.
— Cu o mutră aşa de drăgălaşă ca a ta, e de-a dreptul o crimă.
Antonio simţi, pe neaşteptate, atingerea buzelor ei, răcoarea umedă a limbii...
— N-o închide, ce naiba... Doar nu te muşc.

Cu inima bătîndu-i ca un ciocan, Antonio nu se mai împotrivi. Coral îi trecuse braţul în jurul gîtului şi, cu mîna cealaltă, îi mîngîia uşor şoldul.

Timp de aproape un minut rămaseră îmbrăţişaţi, sărutîndu-se. Apoi, brusc, fata îl împinse la o parte şi luă sticla de şampanie.

— Întîi să bem, propuse ea.

Antonio lăsă capul într-o parte, fără a îndrăzni să o privească. Mîna i se crispase pe cutele rochiei ei şi constată, uimit, că erau umede.

— Te-ai scăldat îmbrăcată ?

— Da. Cînd se usucă, pînza se lipeşte mai bine de trup... Metralla m-a învăţat.

— Metralla ?

— N-ai văzut cum poartă pantalonii ? rîse ea. Cînd merge, parcă-ar fi în pielea goală.

Lovise sticla de marginea vagonului şi şampania ţîşni ca o fîntînă de spumă.

— Hai, bea...

Antonio bău cu înghiţituri mici, de teamă să nu se înece din nou.

— Îţi place ? îl întrebă Coral.

— Grozav mai pişcă...

Ea trase o duşcă serioasă, făcînd jgheab cu degetele.

— E marca cea mai bună care se găseşte. Am dat doisprezece *duros* pe fiecare sticlă.

— Mai dă-mi o dată.

— Fii atent cum o apuci... Dacă te apleci aşa, o să te tai.

Antonio o ascultă, întins pe paie. Capul începea să i se învîrtească, cu o senzaţie încîntătoare, şi îşi simţea trupul uşor, ca de burete.

— E ultima oară că petrec Sfîntul Ion aici, mărturisi el.

— Ultima oară ? De ce ultima ?

— La anu' n-o să mai fiu în Spania.

— Pleci ? Coral bău, la rîndul ei, din sticlă. Unde ?

— Nu ştiu... În America.

— De ce ?

— Aici nu se întîmplă niciodată nimic... Toate zilele sînt la fel.

Fata îşi plimba încetişor mîna pe trupul lui.

— Ce faci ?

În loc să-i răspundă, Coral îl ridică de după umeri şi-i dădu să bea.

— Nu-ţi fie frică.

O ascultă fără împotrivire. Ochii i se închideau de somn şi pleoapele îi erau presărate de steluţe. Auzea, în surdină, exploziile artificiilor... Locomotiva scoase încă un şuierat...

— Ne mişcăm, observă el deodată.

— E trenul, şopti ea. A pornit.

— Plecăm... Plecăm din Barcelona.

— Departe... Departe de tot...

Stîlpii de telegraf se apropiau şi rămîneau în urmă, apoi se apropiau din nou şi iar dispăreau ; artificiile desenau în noapte tot felul de arabescuri ; locomotiva sufla din greu, gîfîia...

Şi, dintr-o dată, totul dispăru şi Antonio se văzu în Venezuela (transformat în Sabater) şi în Texas (mai temut decît *Catîrul*). Metralla era un bandit celebru, ca şi el, şi amîndoi strînseseră o avere fabuloasă.

Zorii îi găsiră pe micii beţivi dormind adînc (călătoria nu durase decît cîteva minute), cu trupurile îmbrăţişate în paie.

În cele din urmă vinul se termină şi platourile cu prăjituri se goliră. Saturio deschise dulapul din bucătărie şi începu să examineze una cîte una sticlele care mai rămăseseră înăuntru, privindu-le atent în lumină. În afară de lada cea nouă de Coca-Cola, nu mai găsi decît o jumătate de litru de piperment şi o sticlă mică de Málaga.

— Asta e tot ce-am mai găsit, spuse el, punîndu-le pe masă.

— Nu-i nimic, nu te necăji, răspunse Adela. O să ne-ajungă.

— Cînd eşti niţel afumat, zise şi Paulino, nici nu mai contează ce bei.

— Da, aprobă vărul cel mărunţel. Mie poţi să-mi dai şi spirt medicinal, că tot îl beau.

Erau aşezaţi în cerc, fiecare cu cîte o pălăriuţă de hîrtie pe cap, înghesuiţi unii-ntr-alţii de parc-ar fi căutat să se încălzească.

— Ce preferi ? îl întrebă Saturio pe Paulino. Málaga sau piperment ?

— Mi-e totuna... Da' pune şi-un pic de izmă.

Fuensanta se întoarse, rîzînd, către ceilalți.

— Se vede că noaptea asta are de gînd să muncească din greu.

— Să muncesc ? Paulino făcu o mutră mirată.

— Pipermentul e foarte bun pentru așa ceva, explică ea.

— A, da ? exclamă Mercedes. Nu știam.

— Nici eu nu știu... Dar așa se zice.

— Cunosc eu un bătrînel care ia în fiecare zi, spuse Manolo.

— Paulino al meu n-are nevoie de așa ceva, protestă Adela. Mai degrabă i-ar trebui o băutură cu efect contrar.

— Și lui Saturio al meu la fel.

— Eu cred că pe-aicea pe la noi oamenii sînt altfel decît prin alte părți, își dădu cu părerea Manolo. Dacă n-avem o bucățică bună la îndemînă...

— Cînd eram la armată, povesti Saturio, ne puneau prafuri în mîncare.

— Prafuri ? Pentru ce ?

— Păi tocmai pentru asta. Ca să ne mai potolească.

— Bine vă făcea, aprobă Mercedes. Toți burlacii ar trebui să ia.

— Tare-aș vrea să știu ce naiba v-ați face atunci voi, femeile.

— Am aștepta, replică Mercedes cu cochetărie. Pînă la căsătorie.

— Atunci nimeni nu s-ar mai îndrăgosti de nimeni, spuse Adela. Lumea n-ar mai fi lume.

— Cu atîtea prafuri dintr-astea, zise unul dintre veri, te pomenești că pîn-la urmă rămîi adormit pe veci.

— Văleu, exclamă Fuensanta. De nu i-ar trece cuiva prin cap să-i dea și lui Saturio al meu vreun filtru dintr-astea.

Era așezată pe genunchii lui și, cu o mișcare bruscă, îl cuprinse cu brațele pe după gît și începu să-l sărute cu furie.

— Astîmpără-te, muiere... Las-o pentru mai tîrziu.

Sub pălăriuța cordobeză, fața Fuensantei era roșie și congestionată.

— Între bărbat și nevastă e îngăduit orice.

— Bineînțeles, spuse Paulino. Și mie îmi place s-o sărut pe pisicuța mea. Și, în rîsetele tuturor, își puse afirmația în aplicare.

— Eu pe Manolo al meu nu-l las să guste nici un strop din băutura asta a voastră, îi asigură Mercedes.

— Așa, așa, încuviință vărul cel pleșuv. Cei neînsurați să nu bea.

— Numai cei însurați, rîse Adela. Ei și cu nevestele lor.

— Sigur, ce naiba... Doar e Sfîntul Ion ; trebuie să-l sărbătorim...

Trecînd din mînă în mînă, sticla făcu înconjurul mesei. Aparatul de radio era deschis la maximum și o voce de femeie urla din răsputeri *Amor, amor*.

— Dansăm ? propuse Paulino.

— Eu nu... Prefer să stau pe genunchii bărbățelului meu.

— E prea cald, spuse şi Mercedes.
— Eu m-am făcut lac de sudoare.
— Atunci hai să spunem bancuri.
— Asta da, aprobă Adela.
— Cine ştie să spună ?
— Manolo le spune cu un haz nebun...
— Aoleo, făcu Mercedes, fandosindu-se. Atunci eu îmi astup urechile.
— Îţi astupi urechile ? Da' de ce ?
— Dacă le spui tu, îmi închipui ce deocheate trebuie să fie.
— Şi ce dacă ? răspunse Manolo. Uită-te la Adela şi la Fuensanta. Nu sînt şi ele femei tot ca tine ?
— E cu totul altceva : ele sînt măritate.
— Măritate sau nemăritate, totuna e.
— În vremurile astea, fetele nemăritate ştiu de toate.

Făcînd înconjurul mesei, pipermentul fusese băut pînă la ultimul strop, aşa că Manolo făcu să circule sticla de Málaga.

— Dă-i drumul, te ascultăm, îl îndemnă Paulino.

Manolo îşi scoase fesul de hîrtie, ca şi cum l-ar fi împiedicat să gîndească.

— Îl ştiţi pe cel cu nevasta care se duce la doctor ?

Toţi răspunseră că nu.

Cu voce aşezată, povesti toate amănuntele anecdotei şi aşteptă ca toţi să izbucnească în rîs pentru ca să rîdă şi el.

— Ţineţi-mă, că mor ! reuşi să îngîne Mercedes, apucîndu-se cu mîinile de şale.

— Manolo ăsta are o limbă...
— Eu ştiam bancul ; dar în altă variantă.
— Şi eu ; dar aşa e mult mai tare.
— Îl ştiţi pe cel cu girafa şi maimuţa ? continuă Manolo.
— Nu, spuse Fuensanta, hohotind. Hai, spune-l...
— Stai niţel, îl opri Paulino. Să aduc un pahar cu apă.
— Ia o sticlă de Coca-Cola, îi spuse Saturio. Am pus cîteva lîngă uşă ca să se mai răcească.
— Adu-mi şi mie una, îl rugă vărul cel mărunţel.
— Şi mie una.
— Şi mie.
— Aşteaptă puţin, zise Adela. Vin şi eu să-ţi ajut să le cari.

Clătinîndu-se, cu pălăriuţele pe o ureche, se îndreptară spre uşa de intrare. Undeva în cartier tocmai exploda o rachetă, iar Fuensanta dădu drumul şi mai tare aparatului de radio.

— Pe urmă vă povestesc şi eu una tare de tot, făgădui ea, după cîteva clipe de tăcere.

Nici nu-şi terminase bine vorba, cînd de afară se auzi un strigăt ascuţit. Adela năvăli în sufragerie, lividă şi descompusă, şi toţi săriră în picioare, ca nişte marionete.

— Ce s-a întîmplat ?
— Fetiţa...
— Ce ?
— Fetiţa...
— Doamne sfinte !

13—3153

Zguduindu-se ca sub lovitura unui bici, Saturio se năpusti spre uşă. Cînd se ridică, răsturnă masa, iar paharele şi sticlele goale se rostogoliră cu zgomot pe duşumele.

— Lăsaţi-mă.

Toţi voiau să iasă în acelaşi timp cu el, aşa că fu silit să-şi facă loc cu coatele. Adela bîiguia încă : „fetiţa, fetiţa" şi Saturio simţi că inima i se opreşte în loc. Paulino îngenunchease lîngă cutia cu artificii şi, la sosirea lui, îl privi cu ochi sticloşi, rătăciţi.

— Era pe jos, îngînă el, prostit. Cînd am văzut-o, se zvîrcolea toată.

Saturio o luă în braţe şi o apropie de lumină : micuţa avea obrajii vineţi şi buzele pline de spumă. Din cînd în cînd şi le mişca, de parcă i-ar fi fost sete, şi un tremur ciudat îi convulsiona muşchii feţei.

Închise ochii, ca într-un coşmar, încercînd în zadar să se trezească. Simţea băutura apăsîndu-i ca o cărămidă pe stomac şi, fără să lase fetiţa din braţe, se aplecă deasupra lăzii de Coca-Cola să vomite.

Vedea feţele livide ale celorlalţi, ochii lor holbaţi şi gurile căscate, dar nu putea percepe nici măcar un cuvînt. Urechile îi bîzîiau şi, narcotizat parcă, privi trupul înţepenit, în nesimţire, al soţiei sale.

— A înghiţit pulberea dintr-o petardă, auzi în cele din urmă.

— Uite... Hîrtia a rămas.

— A băgat-o în gură crezînd că e bomboană...

Fetiţa se făcuse vînătă ca un iris. Buclele îi erau încă împodobite cu funde, iar urechiuşele cu garoafele de pînză. Părea o păpuşă : o păpuşă bătrînă şi vopsită, cu ochii rotunzi ca nişte bile şi cu braţele inerte şi albe.

— S-a otrăvit...

— Trebuie să facem ceva.

— Să-i facem vînt cu evantaiul, ca să aibă aer.

— Să-i dăm puţină apă...

— Să chemăm un doctor...

— S-o ducem la dispensar...

Manolo, Mercedes şi ceilalţi se învîrteau încolo şi încoace, cu feţele albe ca varul sub pălăriuţele de hîrtie. Casa se transformase într-un cîmp de bătălie, împodobit — în chip grotesc — ca de sărbătoare. Serpentinele se legănau în vînt, asemeni unor zorele fără viaţă, cu tulpinile secerate, iar lampioanele colorate scăldau totul într-o lumină ireală, batjocoritoare.

Dintr-o dată, tot acel decor se făcu nevăzut şi Saturio se pomeni alergînd, cu fetiţa uitată în braţele lui. Cineva (Manolo ?) se repezise după el, în timp ce rachetele şi focurile bengale, artificiile şi petardele clipeau şi scînteiau în jurul lor, iar oameni cu pălăriuţe ca a lui îi tăiau drumul cu rîsete tăioase ca loviturile de cuţit şi îi azvîrleau în faţă cîte un pumn de confeti.

— Doamne, Doamne, Doamne !...

Repeta printre dinţi, ca o implorare, cu deznădejde şi cu furie, strîngînd la piept trupuşorul împodobit al fetiţei, rănit de veselia celorlalţi, fără să ştie încotro îl duc paşii.

— Dispensarul, gemu. Unde e dispensarul ?

Fețele celor din jur pluteau în aer, vopsite și fără expresie ca niște măști și, înainte de a fi avut timpul să-l audă, dispăreau în noapte, înghițite de întuneric. Fetița era tot cu ochii deschiși și, fără să se oprească din fugă, încercă să-i șteargă, cu buzele, spuma de pe gură.

— Moare, bîigui el. Trebuie s-o salvez...

Dar nimeni nu părea să-l priceapă și Saturio făcu stînga-mprejur, rotindu-se ca un titirez. Focurile aruncau lumini sinistre pe fețele celor din jur. Și toți făceau cu ochiul ca niște blestemați, scornind tot felul de strîmbături și de rîsete drăcești...

— Cîinilor, le strigă. Să vă trăsnească Dumnezeu...

Apoi, dintr-o dată, se trezi așezat pe marginea trotuarului și rîzînd în hohote. Pălăriuța de hîrtie îi căzuse de pe cap și sclipea alături de el, pe asfalt, aidoma unei flori. În jurul lui se formase o roată de curioși și o tînără cu ochelari o examina pe fetiță.

— Trebuie s-o salvez, repeta el într-una, printre hohote de rîs. S-o salvez... S-o salvez...

Sosi un om cu halat alb și transportă în ambulanță trupul moartei.

Așezaseră sicriul pe masa din sufragerie. Trupul fetiței odihnea într-un coșciug de lemn. Cutia nu era cu mult mai mare decît cea a unei păpuși ; vopsită toată în alb, era înconjurată de o mare de flori.

Micuța își păstrase podoabele de la serbare : rochița de balerină, panglicile colorate și mărgelele. Fuensanta îi pusese în obraji două pete de rumeneală, iar pe buze îi desenase o inimioară de carmin. Părul îi era pieptănat cu grijă în cozi, și mînuțele, împreunate delicat pe piept, țineau o orhidee de pînză.

Baraca era încă plină de urmele petrecerii. Flamurile și stegulețele de la intrare fluturau în vînt, serpentinele atîrnau prin colțuri ca niște liane, iar becurile erau împodobite cu lampioane de hîrtie. Casa era plină de oameni care intrau și ieșeau, se opreau cîteva clipe să privească fetița, se apropiau de părinți și le strîngeau mîna.

— Vă împărtășesc durerea.

Saturio le mulţumea tuturor în mod mecanic. Îmbrăcat în negru de sus pînă jos, avea faţa brăzdată de cute adînci, de parcă ar fi îmbătrînit într-o singură noapte. Alături de el, Fuensanta plîngea ascunzîndu-şi faţa în batistă. Manolo, Mercedes, Adela şi Paulino îşi făceau vînt şi suspinau. Se făcuse o căldură înăbuşitoare şi aerul era stătut. Cu feţele pline de sudoare, toţi priveau sicriul în tăcere.

— Parc-ar fi un îngeraş, şopti cineva.

— Nu-i lipsesc decît aripioarele.

— Dumnezeu a vrut s-o ia la El.

— Întotdeauna îi ia pe cei mai buni.

Copiii umblau gravi de colo pînă colo. Carlitos îşi îndeplinea rolul de amfitrion, oferindu-le tuturor de băut.

— Ce preferaţi ? Limonadă sau Coca-Cola ?

Cinci Bani acceptă o Coca-Cola. Cu sticla în mînă, privea abătut scena. Din cînd în cînd spiona cu coada ochiului uşa de la intrare, pîndind sosirea lui Cinzeacă.

— E scandalos, îi şopti la ureche lui Evaristo. Pariez pe orice că s-a dus la lucru...

Deodată, la intrare se auzi un zgomot de voci şi lumea se trase în lături lăsîndu-l pe preot să treacă. Părintele avea faţa udă, de parcă atunci ar fi ieşit de sub duş, şi înainte de a îmbrăţişa familia îşi şterse sudoarea cu dosul mîinii.

— Resemnare, murmură el suflînd din greu. Trebuie să ne supunem voinţei lui Dumnezeu...

Unul cîte unul, se aşezară din nou. Soarele bătea din plin în acoperişul subţire al barăcii şi petalele florilor începeau să se răsucească, ofilite şi îngălbenite.

— Isuse, ce căldură.

— Te sufoci, şi mai multe nu.

— Beţi o Coca-Cola, părinte.

— Mulţumesc... Daţi-mi întîi evantaiul.

Fuensanta izbucni din nou în plîns, cu faţa ascunsă în palme.

— La urma urmei e mai fericită decît noi, femeie, o mîngîie Adela.

— Sigur. Cel puţin a încetat să mai sufere.

— Acuma ne-o fi privind de sus din cer.

Un roi de muşte zbîrnîiau în jurul sicriului şi Mercedes, plină de evlavie, se străduia să le alunge. Manolo îşi golea, cu înghiţituri mici, sticla de Coca-Cola, iar Părintele se ruga sau moţăia, cu ochii pe jumătate închişi.

— Toţi ne naştem ca să murim.

— Nu sîntem nimic.

— La toţi ne vine rîndul.

Afară se auziră din nou glasuri şi Cinci Bani ieşi în prag, curios să vadă ce se întîmplă. Un alt preot, însoţit de doi băieţi de cor, tocmai coborîse dintr-un furgon şi examina plin de mirare stegu-leţele de la intrare.

— Au venit...

— Sînt la uşă...

— Faceţi loc.

Doi funcţionari de la pompele funebre coborîră să scoată coşciugul. Cinci Bani auzi din stradă bocetele Fuensantei şi cuvintele resemnate ale preotului.

— Fetiţa mea... Îmi iau fetiţa...

Preotul spuse că Dumnezeu trimite nenorocirile pentru a-l pune pe om la încercare şi-i aminti că viaţa este, şi va fi întotdeauna, o eternă Vale a Plîngerilor.

Cei doi funcţionari se întoarseră cu sicriul şi îl băgară în furgon. Cel de al doilea preot şi băieţii de cor se aşezară chiar în spatele maşinii. Saturio şi copiii aşteptau, solemni şi ţepeni, în fruntea cortegiului. Cinci Bani intră şi el în grupul prietenilor. Alaiul se puse în mişcare, iar preotul şi cei doi băieţi începură să cînte.

Cotind pe prima străduţă la stînga, se îndreptară spre şoseaua care mergea de-a lungul căii ferate. Soarele îi dogorea fără milă drept în creştet şi un vînt duşmănos ridica vîrtejuri de praf care se lipeau, ca cenuşa, de gîtlej.

Toată mahalaua venise să asiste la înmormîntarea fetiţei şi, la fiecare pas, noi grupuri de copii şi de oameni mari se alipeau cortegiului. Cinci Bani o zări pe nevasta lui, pe Giner, pe Emilio, pe soţia lui Cinzeacă.

Furgonul înainta încet, ocolind hîrtoapele drumului, iar băieţii de cor şi preotul psalmodiau în latineşte cu glasuri tărăgănate. Cinci Bani păşea cu privirile aţintite la cizmele găurite ale lui Evaristo şi se chinuia să-şi facă vînt cu mîna.

— Fir-ar să fie ! Ce căldură !... În viaţa mea n-am mai apucat una ca asta.

— Păi pregăteşte-te, îi spuse cel de alături de el. Că abia a-nceput.

— Nevastă-mea a auzit că e din pricina bombei.

— Da. Trebuie să fie vreo chestie cu atomii...

Se apropiau de pasaj. Cîţiva cîini răpciugoşi scormoneau cu boturile în praful de pe marginea drumului şi, la apropierea cortegiului, o rupseră la fugă, prudenţi. O duhoare dulceagă, putredă îi învălui dintr-o dată, sufocîndu-i. Se aflau în centrul regiunii de depozitare a gunoaielor şi şoferul începu să claxoneze nervos.

— Ce s-a întîmplat ?

Se opriră, prăfuiţi şi asudaţi, ameţiţi de duhoarea insuportabilă a gunoaielor şi de dogoarea nemiloasă a soarelui. Preotul şi băieţii de cor încetară să mai mormăie latineasca lor şi toţi priviră furgonul negru, nemişcat şi gesturile mînioase ale funcţionarilor de la pompele funebre.

O căruţă se împotmolise într-unul din hîrtoapele drumului : o căruţă încărcată cu nisip pînă deasupra loitrelor, şi a cărei mîrţoagă se încăpăţîna să nu se mişte din loc, nesinchisindu-se cîtuşi de puţin de blestemele şi înjurăturile stăpînului. Cinci Bani se desprinse încîntat din cortegiu şi se repezi spre ea. Îl recunoscuse pe cărăuş după culoarea cămăşii. Era Cinzeacă.

— Lăsaţi-mă pe mine, le strigă celor de la pompele funebre. Mă ocup eu de asta...

Căruţa avea o hulubă ruptă şi prietenul său pusese o proptea. Cu faţa congestionată, trăgea de hăţuri, străduindu-se în zadar să scoată calul din hîrtop.

— Mişcă-te de-aici, ce naiba, strigă la el Cinci Bani. Lasă-ne să trecem !

Fără să răspundă, Cinzeacă smuci din nou de căpăstru. Mîrţoaga trase o copită, dar, spre marea satisfacţie a lui Cinci Bani, nu se urni din loc.

— Nu i-a fost de-ajuns că n-a venit, se întoarse el către cei de la pompele funebre ; mai vrea, pe deasupra, să ne şi pună beţe-n roate.

— Eu nu pun beţe-n roate şi nici nu vreau să-ncurc pe nimeni, răspunse prietenul său, abia trăgîndu-şi sufletul. Gloaba asta e de vină, că s-a împotmolit...

— Asta să i-o spui lu' mutu. Cinci Bani ridică glasul, pentru a se face auzit de preot. Dacă ai fi fost un prieten adevărat, ai fi venit la înmormîntare, ca toată lumea... Dar domnul, nu... Domnul s-a dus la lucru...

— Eu am o familie-ntreagă de-ntreţinut, spuse Cinzeacă. La mine acasă nu se trăieşte din căpătat, ca la tine.

— Aţi văzut ? Cinci Bani se întoarse către cortegiu. Nu e mulţumit că ne-a barat drumul, acum ne mai şi insultă.

— Eu nu barez drumul nimănui şi nu insult pe nimeni.

— Taci din gură... Măcar din respect pentru părintele care-i aici de faţă, taci din gură...

— Tu mă stîrneşti. Eu n-am căutat nimănui nod în papură.

— Sînteţi martori cu toţii la ce zice...

— Minţi.

— Ai inimă de piatră, asta e... Să-ţi baţi joc de o nenorocire ca asta...

Cînd se uitară în jur, calul pornise singur, iar furgonul, preotul, băieţii de cor şi alaiul întreg se pierdeau în depărtare.

Întărîtaţi de soare, beţi parcă din pricina arşiţei, continuară să se certe, fără alţi martori decît cîinii hămesiţi care scormoneau prin gunoaie şi mîrţoaga melancolică, vinovată de toate neajunsurile.

În bar luminile erau stinse, așa că se lăsă condus de Aragonez. În odaia din dosul cîrciumii se intra prin stînga tejghelei, iar ușa era mascată printr-o draperie. Încă din prag își dădu seama, satisfăcut, că veniseră cu toții la întîlnire : Emilio și Costa, bătrînul și stivuitorii. Așezați în jurul mesei, ascultau cu atenție transmisia de la radio.

— E delegatul, explică Emilio, făcînd cu ochiul.

Aragonezul se duse să mai aducă un pahar și îl umplu ochi cu vin roșu. Aparatul emitea un zgomot nedeslușit, preludiu obligatoriu al întrunirilor oficiale. O mare de glasuri repeta în cor numele lui Franco, iar apoi, supunîndu-se parcă unui semnal nevăzut, vuietul începu să se potolească puțin cîte puțin.

— Să ascultăm ce spune, zîmbi larg unul dintre stivuitori.

Giner se așeză pe un scăunaș. Cele povestite de Emilio la întoarcerea din Franța îl impresionaseră puternic și, pentru întîia oară după mulți ani, începea să nutrească din nou speranțe. O dorință năvalnică de a acționa îl împingea ca un pinten.

Întîlnirea aceasta intimă între prieteni ar putea fi un prim pas, hotărîtor poate. Împărtășindu-și unii altora ideile, ar putea ajunge la o hotărîre importantă.

— *„Camarazi Sindicaliști*, tună glasul. *Un salut și nimic mai mult, pentru a nu vă plictisi și pentru că ne place să fim mai lungi la faptă decît la vorbă..."*

Aragonezul se duse să mai aducă o damigeană de vin și toți începură să vorbească în același timp. Vocea care izbucnise din aparatul de radio le redase buna dispoziție și, zîmbindu-și unii altora, ciocniră paharele.

— Le-ai povestit ? întrebă Giner.

— Da, puțin, răspunse Emilio.

— Atunci nu ne mai rămîne decît să începem.

— Să-l așteptăm pe Aragonez, zise stivuitorul cel scund.

Cînd patronul se întoarse cu damigeana, Emilio făcu radioul mai încet.

— Dă-i drumul, te ascultăm, spuse el.

Giner își drese glasul. În seara dinainte scrisese un discurs lung, pe care-l rupsese în bucăți înainte de a pleca, lăsîndu-se pe seama improvizației.

Cu coatele sprijinite de masă, fără să privească pe nimeni, începu să le înfățișeze toate gîndurile care-i chinuiau nopțile de nesomn : comunitatea oamenilor cu drepturi și a celor care trăiau îngrămădiți în barăci, a centrului și a periferiilor...

Puterea, banii, baionetele, radioul, ziarele — spuse — aparțin oamenilor din centru. Și unii și alții au înfățișări asemănătoare, dar numai cei dintîi sînt oameni. Hrăpăreți, cu o sete atît de ne-

potolită încît ar fi în stare să soarbă marea întreagă fără să se sature, ei monopolizează Adevărul și Demnitatea, Sufletul și Conștiința, iar oamenii de la periferii nu au nici o putere împotriva lor, pentru că au fost despuiați de tot ce aveau, pînă și de folosirea cuvîntului...

— De folosirea cuvîntului ? murmură stivuitorul cel mustăcios. Cum adică ?

Giner își șterse sudoarea de pe frunte. Ceea ce voia să spună i se părea cît se poate de clar, dar, cînd era vorba să explice și celorlalți, toată această claritate dispărea. El însuși își dădea seama că ceea ce spune e confuz, dar nu reușea în nici un chip să evite acest lucru.

...Oamenii din centru, explică el, și-au însușit limbajul celor de la periferii. Înainte vreme, cuvintele erau ca monedele : existau monede bune și monede false. Acum nu mai circulă decît monede false. Pîine, Dreptate, Om — toate aceste cuvinte și-au pierdut adevăratele înțelesuri. Nu sînt altceva decît nume găunoase, instrumente puse în slujba minciunii. Este totuna dacă spui DA sau NU. Oamenii periferiilor pot spune mult și bine NU, pentru că acest NU este luat totdeauna drept un DA ; pot spune DA, și acest DA al lor va fi NU. Oamenii din centru le-au luat, încetul cu încetul, tot vocabularul, ca să-l vlăguiască transplantîndu-l pe un teren sterp. Din gurile lor nu poate să iasă adevărul, după cum nu poate să răsară iarbă din asfaltul trotuarelor lor. Conștiința lor nu are nici un fel de îngrădire, dar la pungă sînt strîmți. Pîinea lor nu este Pîine, omul lor nu este Om. Fiecare cuvînt al lor ascunde o capcană ;

fiecare frază, un vicleșug... Iar cei de la periferii trebuie să tacă. Ei nu se pot sluji de cuvînt...

Giner se opri să-și tragă răsuflarea și își plimbă privirea pe chipurile prietenilor săi. Stivuitorii, Emilio și Aragonezul îl urmăreau cu atenție. Evaristo răsturna mucurile de țigară dintr-o tinichea în alta. Fără a-și părăsi surîsul său serafic, Costa încuviința dînd încetișor din cap.

— În fața lor, sîntem goi și fără glas... continuă. Lupta este atît de inegală, încît de multe ori v-ați zis, fără îndoială, că nici nu merită osteneala s-o mai luăm de la capăt. Cinci, zece, cincisprezece ani de sforțări zadarnice vă par mai mult decît suficienți, și de vreme ce nu avem decît o singură viață...

— Pe mine m-au ciomăgit destul pînă acum, șopti cel de-al treilea stivuitor. Așa că de-acu-ncolo mandea nu mai scoate castanele din foc în locul nimănui...

— Înainte și eu socoteam tot așa, continuă Giner, trecînd sub tăcere intervenția stivuitorului. Zi după zi, cînd veneam acasă, nevasta îmi amintea de anii ei de umiliri și de foame și aproape că mă convinsese și pe mine că totul e inutil...

— Oamenii sînt pățiți, îl întrerupse iarăși stivuitorul. După toate cîte s-au întîmplat...

— Ajunsesem chiar să cred că ideea de Libertate nu e decît o înșelătorie, de vreme ce ne-a dus la o asemenea catastrofă, la un asemenea impas fără ieșire... Oriunde aș fi privit în urmă, în viața mea de pînă atunci, nu vedeam decît deziluzii și năluciri... Și ieri, dintr-o dată, pe cînd mă întorceam de la înmormîntare, am avut un fel de reve-

laţie... Am înţeles că viaţa mea nu s-a scurs fără rost... Că, în ciuda aparenţelor, are şi ea un sens...

Se opri, căutînd să-şi dea seama de reacţiile tovarăşilor săi. (La radio, Glasul continua să vorbească : *„Voi sînteţi cei care vor instaura domnia păcii, pentru că sînteţi generoşi şi pentru că, în sîngele fiilor voştri şi al fiilor fiilor voştri, va fi veşnic vie amintirea suferinţelor voastre şi a luptei voastre victorioase pentru ordine şi dreptate socială...“)*

— Am înţeles că înfrîngerea mea, ca şi a voastră a tuturor, a avut un sens, că sforţările noastre n-au rămas fără rezultat, că putem şi sîntem obligaţi să începem totul din nou.

— Să începem din nou ? întrebă mustăciosul. Ce să începem ?

— Să acţionăm, reluă el. Să discutăm fiecare semn de întrebare, aşa ca azi, şi să lucrăm fiecare în sectorul nostru, căutînd mijlocul de a ne uni.

Se lăsă o tăcere lungă, încremenită ; Giner îşi descheie gulerul cămăşii.

— O uniune de felul ăsta, într-un moment ca cel de acum, îşi spuse părerea stivuitorul cel scund, mi se pare utopică.

— Şi mie, recunoscu el. Dar, cu toate acestea, avem obligaţia să încercăm.

Cînd ridică ochii, văzu că prietenii săi îl priveau cu un amestec de dezamăgire şi stupoare. Cu totul absent la cele ce se discutau, Evaristo continua să-şi mute mucurile de ţigară dintr-o cutie în alta. Costa îşi păstrase surîsul său serafic.

— Eu cred, spuse, făcînd un efort de concentrare, că utopie este ceea ce n-am dorit destul de intens. Cuvintele îi lipseau din nou şi încercă să găsească o formulă mai fericită : Ieri, cînd mă întorceam de la cimitir, mi-am dat seama că trebuie să fim utopici dacă vrem ca lucrurile să se schimbe. Avea damigeana la îndemînă şi îşi umplu agitat paharul. Unitatea n-o să se înfăptuiască niciodată dacă n-o cerem tocmai în momentul în care e imposibil de realizat, spuse dintr-o răsuflare, după ce bău din pahar. Toţi dorim Dreptatea, dar n-o s-o obţinem niciodată dacă n-o cerem acum, cînd ştim sigur că ei n-o să vrea să ne asculte.

— Nu te înţeleg, spuse stivuitorul cel scund.

— Să luăm un exemplu. Giner umplu încă o dată paharul şi-l dădu pe gît. Un lucru bine cunoscut : drepturile nu se dau ; trebuie să le cucereşti. Ridică privirea pînă a se convinge că toţi îl urmăresc. Ei bine. Cu asta e la fel. Ca să cerem libertatea, nu trebuie să aşteptăm momentul cînd cererea noastră o să fie realizabilă, căci pentru ca ea să fie realizabilă într-o zi, trebuie s-o cerem acuma, cînd e încă o utopie.

— Cred că te înţeleg, spuse Emilio, privindu-l cu sprîncenele încruntate.

— Cu alte cuvinte... În timp ce mă-ntorceam acasă mi-am dat seama că trebuie să fim utopici ca să fim eficienţi. Şi cînd am ajuns să văd limpede acest lucru, totul a dobîndit pentru mine un sens...

Privirea i se opri o clipă la reclama colorată de Coca-Cola. (*„Camarazi*, spunea Glasul de la radio, *acţiunea e grea, dar ea e făcută pentru oameni tari, căliţi în lupte bărbăteşti, ca acelea pe care voi şi părinţii voştri le-aţi purtat în tranşee...“)*

14—3153

— Toate... Înfrîngerea mea şi a voastră... Cea a oamenilor de la periferiile tuturor oraşelor... Prima Republică a fost o acţiune utopică ; la fel şi cea de a doua [1]... Am înţeles toate astea dintr-o dată : totul a fost pînă acum imposibil, şi totuşi necesar. Şi mi-am dat seama că nu putem renunţa la utopie, pentru că, datorită înfrîngerilor noastre de pînă acum şi a înfrîngerilor pe care le vom mai suferi, Republica o să se nască într-o bună zi şi abia atunci va trăi cu adevărat.

— Toate astea-s tare complicate, spuse mustăciosul, scărpinîndu-se în cap.

— Tare complicate şi tare greu de priceput, îi ţinu isonul cel scund.

— Dacă te-am înţeles bine, spuse încet Emilio cu ochii strălucitori, ceea ce ne propui e să acţionăm, acceptînd din capul locului înfrîngerea.

— Da, spuse Giner.

— Sacrificul.

— Da. Sacrificiul.

Un ropot furtunos de aplauze acoperi sfîrşitul discursului. O fanfară intonă cîteva măsuri din Imnul Naţional. Delegatul rosti invocaţiile rituale şi, ca la început, mulţimea repetă în cor Numele.

[1] Prima republică spaniolă a durat din 1873 pînă în 1874 cînd urmează domnia regelui Alfons al XII-lea ; a doua republică durează din 1931 pînă în 1939 cînd se instalează dictatura franchistă.

Cînd se făcu din nou linişte, Aragonezul închise aparatul de radio.

— Sacrificiul este capacitatea cea mai sublimă a omului, zise Costa, cu neaşteptat elan.

— O fi sublim şi cum îi mai vrea-mneata să-i spui, răspunse stivuitorul cel scund, dar vezi că, printre oameni aşa ca noi, n-ai să găseşti nici unul dispus să se sacrifice pentru idealuri şi fapte sfinte dintr-astea.

— Fiecare-şi vede de ale lui, spuse şi cel de-al treilea stivuitor. Cafeneaua, o înjurătură din cînd în cînd...

— Cîte un film, meciurile, luptele cu taurii...

— Cîte un chefuleţ cînd se nimereşte...

Evaristo închise cutiile cu mucuri de ţigări şi începu să fluiere.

— Eu n-am avut niciodată idealuri, continuă Costa cu obrajii îmbujoraţi, dar i-am admirat întotdeauna pe cei care aveau. Indiferent ce ideal... Oricare...

Fără a se putea hotărî să mai deschidă gura, sleit de efortul discursului, Giner îi asculta, descurajat.

— Nu e vorba să ne sacrificăm prosteşte, de dragul martiriului, zise Emilio, venindu-i într-ajutor. Ceea ce propune prietenul nostru e să lucrăm cu umilinţă şi cu modestie pentru un ţel ceva mai îndepărtat.

— Să lucrăm ?... Foarte bine, îl întrerupse mustăciosul ; dar cum ?

— Fiecare în sectorul lui, reluă Emilio. El, la garaj ; tu, la întreprinderea ta ; eu, la a mea...

— Cheiul e plin de turnători, şopti stivuitorul cel scund ; şi luna trecută l-au umflat pe unul dintr-ai noştri.

— Orice acţiune presupune un risc. Dacă nu ne hotărîm să sărim în arenă, n-o să mai reuşim niciodată să ne unim.

Giner îl privi plin de recunoştinţă. Emilio vorbea cu o voce hotărîtă şi stivuitorii îl ascultau cu interes.

— Dacă vrem să dobîndim ceva, trebuie să şi riscăm. Dacă nu, n-avem dreptul să ne văicărim şi înseamnă că ne merităm soarta.

— Eu cunosc vreo cîţiva cu care s-ar putea vorbi fără nici o primejdie, spuse, după o uşoară ezitare, mustăciosul.

— Păi tocmai despre asta e vorba : să recrutăm oameni siguri şi să discutăm cu ei toate aceste lucruri... Dacă fiecare din noi ar găsi cîte cinci oameni şi fiecare din aceştia ar găsi alţi cinci, şi tot aşa mai departe, închipuiţi-vă la ce rezultat am

ajunge... Pe vremuri, părinţii noştri au obţinut o mulţime de victorii în felul acesta.

Discuţiile păreau s-o apuce, în sfîrşit, pe drumul cel bun şi Giner îi privi pe stivuitori, pe Aragonez şi pe Emilio cu inima zvîcnindu-i de emoţie. Într-o clipă văzu din nou, în faţa lui, comunitatea tuturor celor deposedaţi de drepturi. Părticelele care-o alcătuiau, izolate pînă atunci, se strîngeau încetul cu încetul la un loc, constituind un tot. Poate că sosise ceasul Unirii. După cum spunea şi Emilio, multe dintre acţiunile care în cele din urmă izbîndiseră avuseseră începuturi dintre cele mai grele... Dar, în clipa în care se pregătea să-şi înfăţişeze planul, cineva bătu la uşa barului, şi toţi tăcură, cu răsuflările tăiate.

— Deschideţi, porunci un glas.

— Deschideţi... Poliţia...

Loviturile se înteţiră şi deveniră violente ca o ploaie cu piatră răpăind pe un acoperiş de ardezie. Se întoarseră cu toţii, îngheţaţi, spre singura fereastră a odăiţei, rotundă ca un ochi de bou. Şi, din expresia abătută a tuturor, Giner înţelese că nu mai era nici o scăpare.

— Am auzit tot, spuse o voce cunoscută.

— Lăsaţi-ne şi pe noi să complotăm...

— Deschideţi, sau vă denunţăm...

Aragonezul se ridică, scoţînd un oftat. Emilio şi stivuitorii schimbară între ei priviri întrebătoare. Absorbit din nou de munca sa, Evaristo continua să aleagă mucurile de ţigară.

— Aşteptaţi puţin, spuse patronul.

Vizitatorii își pierduseră răbdarea și Aragonezul le deschise în sfîrșit ușa barului. Cei din odaia din spate auziră exclamații de bucurie și strigăte de bun venit. Apoi pașii se apropiară și de după draperie își făcură apariția Cinzeacă și Cinci Bani.
— Sîntem cam afumați.
— Am tras o beție de nici nu ne mai putem ține pe picioare.
— N-am dormit de-alaltăieri...
— Eram certați și acuma ne-am împăcat din nou.
Giner îi privi exasperat. Cinzeacă își lăsase cămașa pe cine știe unde și acum era gol de la brîu în sus. Cinci Bani avea un deget bandajat și o vînătaie deasupra sprîncenei. Nici unul dintre ei nu-și putea ține echilibrul și stăteau îmbrățișați ca să nu se prăbușească.
— Ieri ne-am dus să vedem tîrfele.
— Cinci Bani s-a luat la hartă cu un zdrahon.
— Degetul mi l-am strivit în ușa tramvaiului.
— Încasatorul a fost obraznic cu noi și ne-a dat jos... Fără să aștepte invitația Aragonezului, Cinci Bani înșfăcă damigeana cu vin și trase o dușcă zdravănă.
— Azi e o zi mare pentru amîndoi...
— Cinzeacă e un frate adevărat...
— Mi-a spus că nu-s în stare să las căruța acolo, și eu am lăsat-o.
— Cu gloabă cu tot...
— Eu nu sînt un fitecine... Sînt un prieten...
Își surîdeau, fericiți și ațîțați, iar apoi, punîndu-și fiecare cîte o mînă pe umărul celuilalt, începură să cînte :

Trăiască Socialismul !
Cu toții-l așteptăm ;
Cui vrea să trîndăvească
Mîncare nu-i mai dăm...

— Ssst, făcu Aragonezul, să nu vă audă cineva.
— Ba să ne-audă, răspunse Cinci Bani. Nu ne pasă.
— Noi ținem cu Libertatea...
— Cu Libertatea și cu Anarhia.
— Vrem să fie totul gratis.
— Sîntem dispuși s-o strigăm în plină stradă...
— Să i-o spunem în față și lui Franco.
Aragonezul le adusese două scaune și amîndoi se lăsară să cadă pe ele, inerți ca niște saci.
— Dați-i drumul, vorbiți, zise Cinci Bani. Vă ascultăm...
Nimeni nu se hotărî să dea curs invitației. Stivuitorii păstrau o tăcere ostilă și șoptiră cîteva cuvinte la urechea lui Emilio.
— Prietenii mei și cu mine ne ducem la culcare.
— Mîine trebuie să ne sculăm o dată cu zorile, explică stivuitorul cel scund.
— Eu cred... începu Giner.
Dar Cinci Bani îl trase spre el și-l sărută cu zgomot pe obraz.
— Lasă-i. Să se care...

— Da. O să complotăm mai bine singuri.

Istovit, nemaiavînd putere nici pentru a se ridica, îi privi plecînd, cu nesfîrşită tristeţe. Emilio, Costa şi bătrînul îşi luaseră şi ei rămas bun, şi în odaie rămaseră numai Aragonezul şi beţivii.

În timp ce-şi golea paharul (îl cuprinse, dintr-o dată, o sete cumplită) îi auzi cîntîndu-şi veseli refrenul, pe melodia Imnului Republicii.

5

O primăvară neaşteptată se revărsase în viaţa soţiei iconarului. Banii pe care-i dăduse părinţilor băiatului avuseseră un efect imediat. După două zile, Antonio se şi prezentase acasă la ea şi, începînd de atunci, venea să-i ţină tovărăşie cea mai mare parte a zilei.

La început, băiatul îi pusese tot felul de întrebări despre munca pe care urma s-o îndeplinească ; nici comisioanele pe care ea îl trimitea din cînd în cînd să le facă, nici extrem de rarele chemări telefonice nu justificau salariul pe care îl primea, cadourile şi hainele. Dar Antonio părea să se fi obişnuit repede cu trîndăvia şi, trîntit pe canapeaua din salon, îşi trecea timpul devorînd romane de aventuri.

Închis fiecare în sine însuşi, stăteau ceasuri în şir fără să scoată o vorbă. Femeia ar fi dorit să-l facă să povestească despre familia lui, despre viaţa la Refugiu ; dar, în ciuda sforţărilor pe care le făcea, nu reuşea niciodată să spargă gheaţa. Cînd

voia să înceapă, un nod i se punea în gîtlej şi ceva mai puternic decît ea o împiedica să rostească vreun cuvînt.

De multe ori se surprindea vorbindu-i pe un ton aspru. Antonio ridica rareori ochii s-o privească şi se mulţumea să-i răspundă în monosilabe. „Da, doamnă“, „Nu, doamnă“, era cam tot ce spunea. Cînd ea îi dădea bani pentru îngheţată sau pentru romane, se silea să-i zîmbească ; dar de obicei se mărginea la îngăimarea unui „mulţumesc“.

În prima zi, de cum sosise, se uitase la fotografia lui Jorge, atîrnată pe peretele sufrageriei. Extraordinara asemănare între privirea copilului din fotografie şi propria lui privire, nu-i atrăsese, însă, cîtuşi de puţin atenţia. Femeia îi povesti că e băiatul ei şi că a murit. Dar cum Antonio nu-i punea nici o întrebare, încetă conversaţia, descurajată.

— Nu ştiu cum să-l fac să înţeleagă că vreau să fim prieteni, îi spuse Estelei, cînd aceasta veni s-o vadă.

— Ai răbdare, femeie... Băiatul trebuie să se simtă încă străin, şi n-are încredere...

— Am încercat tot ce mi-a stat în puteri... tot...

— Aşteaptă cîteva săptămîni şi ai să vezi. Cel pe care l-a adoptat Nieves o iubeşte acuma de parc-ar fi copilul ei.

Din ziua aceea, adoptă o nouă tactică. Băiatul stătea mereu în defensivă, ca şi cum s-ar fi temut de ceva rău din partea ei şi atunci, de acord cu Estela, hotărî să-i lase lui orice iniţiativă, pentru a-i cîştiga, încetul cu încetul, încrederea.

— Nu-ncerca să te impui dintr-o dată... Cel mai bine e să laşi apele să curgă în voie.

Într-o dimineaţă, Antonio se urcă cu ea în pod. După făgăduiala făcută familiei, în octombrie băiatul trebuia să meargă la şcoală şi, pentru a pregăti terenul, îi arătă vechile manuale ale lui Jorge.

Ghemuit pe duşumele, Antonio le cercetă fără prea mare interes. În schimb, se opri cu ochi strălucitori la un uriaş planiglob colorat.

— Şi ăsta ? Al cui e ?

Ea îi spuse că poate să şi-l ia dacă-l interesează şi, din momentul acela, Antonio începu să petreacă ore întregi aplecat deasupra hărţii.

— La ce te uiţi ? îl întrebă odată.

Băiatul întoarse capul încet, ca şi cum s-ar fi trezit dintr-un vis.

— La America.

— Ţi-ar plăcea să te duci acolo ?

Antonio ezită cîteva clipe înainte de a răspunde şi apoi ridică din umeri.

— Sînt mai mulţumit în Spania.

Răspunsul era, în mod evident, o minciună, şi femeia nu se încumetă să-l întrebe mai mult. (În loc să-i lege, apropierea părea să fi ridicat între ei o nouă barieră. Dialogul nu reuşea niciodată să se înfiripeze. Erau ca două aparate de radio care transmit programe diferite.)

— Şi el ? o întrebă Estela duminica următoare. El ce zice ?

— Claponul ?

— Da... bărbatul tău.

— Nimic, rîse ea, absolut nimic...

Închis în dormitorul lui, ca un Buda, Costa renunţase în cele din urmă să-i mai vorbească. În fiecare dimineaţă se scula devreme ca să plece la

prăvălie şi nu se întorcea acasă decît după miezul nopţii.

— Acum, de cînd îl am pe băiat, nici nu-mi mai pasă de el. Ca şi cum s-ar fi transformat dintr-o dată într-un străin...

— Şi băiatul ? Ce spune băiatul despre el ?

— I-am povestit tot... Chipul în care am făcut copilul şi toate celelalte... Vreau ca mai tîrziu să-l dispreţuiască şi el. Chiar dacă, deocamdată, nu poate pricepe mare lucru...

În ziua Sfintei Fecioare din Carmen (îşi amintea perfect, Estela plecase la Madrid încă din ajun), descoperi că băiatul fura. Dimineaţa lăsase în poşetă o bancnotă de o sută de *pesetas* şi seara, cînd voise să achite nota la restaurant, constată că bancnota dispăruse.

Faptul se repetă a doua zi, şi-n ziua următoare. Cu un amestec de plăcere şi amărăciune, punea de fiecare dată bancnota la loc. (Ascunsă îndărătul dulapului de pe culoar, îl spiona pe băiat în timp ce fura. Inima îi bătea cu putere şi o teamă de neînţeles o făcea să-şi ţină răsuflarea, ca şi cum ea ar fi fost vinovata.)

Antonio părea să fie conştient de acest joc şi accepta, în mod tacit, complicitatea ei. (Furtul, ştiut şi admis de amîndoi, crea, într-un fel, o punte de legătură.)

Pe măsură ce vara înainta, dorinţele o chinuiau cu tot mai mare violenţă. Noaptea, în vreme ce se zvîrcolea în pat enervată de căldură, întorcîndu-se de pe o parte pe alta fără a reuşi să închidă ochii, chipul lui Antonio, delicat şi nemilos, apropiat şi

depărtat în acelaşi timp, se înfiripa din umbră, alături de ea, şi plutea, grav şi uşor, ca o mască.

Femeia întindea braţele şi încerca să-l cuprindă. O nelinişte pe care n-o mai încercase niciodată pînă atunci o făcea să se foiască între cearşafuri. Băiatul îi apărea totdeauna zîmbitor, cu expresia visătoare pe care i-o văzuse cînd privea harta. Mîinile ei îl mîngîiau încetişor, iar buzele se apropiau şi se lipeau de ale lui.

Într-o noapte i se păru că-i aude glasul în stradă şi sări din pat, dezbrăcată. Trupul îi era încordat ca un arc, iar vinele îi vibrau asemeni conductelor de apă. Ghemuită pe una din trepte, repetă în zadar numele lui. De afară se auzeau voci de beţivi şi se cutremură, cuprinsă dintr-o dată de teamă. Se întoarse pe dibuite în dormitor. Oglinda se afla lîngă balcon şi de afară pătrundea puţină lumină. Multă vreme îşi privi, fascinată, propriul chip. Părul despletit i se răvăşise, şi noaptea îi accentua, nemiloasă, zbîrciturile. Acoperindu-şi faţa cu mîinile, izbucni în plîns.

În stradă, beţivii continuau să se ciondănească.

Metralla luă bancnota de douăzeci de *duros* şi-l bătu uşor cu palma pe umăr.

— Aşa mai merge, îngeraşule, spuse el.

Fără să răspundă la zîmbetul lui, Antonio se aşeză pe rogojină. Ca totdeauna cînd se întorcea de la soţia iconarului, se simţea trist şi deprimat. Trecuse mai bine de o lună de cînd se dusese pentru prima oară la ea în casă şi nu ştia cîtă vreme va mai trebui s-o suporte.

— Ai răbdare, ce dracu', îi spunea prietenul său.

Dar Metralla nu stătea închis cu ea în casă cîte opt ceasuri pe zi, simţind privirea ei de nebună aţintită asupra lui, mereu la pîndă. Metralla se mulţumea să încaseze banii, fără a fi nevoit să rabde nici tăcerea ei ostilă, nici glasul, nici rîsul ei. De cînd Antonio începuse să-i fure banii din poşetă, îl privea cu o expresie mai ciudată ca de obicei. Vicleană şi răzbunătoare cum era, aştepta fără îndoială un prilej potrivit pentru a-l denunţa...

— Îţi spun eu că-ntr-o bună zi, cînd nici prin cap n-o să ne treacă, o să trimită sticleţii la Refugiu, insista el. Şi atunci, adio călătorie...

— Dacă şi-ar fi dat seama că o uşurezi de bani ţi-ar fi dat de mult papucii.

— Se ascunde pe culoar ca să mă pîndească... Îţi jur c-am auzit-o.

— Dacă te vede şi te lasă-n pace, înseamnă că nici nu-i pasă.

Era cu neputinţă să-l scoată din ale lui. Antonio încercase toate mijloacele, dar Metralla era neînduplecat. Atîta vreme cît aşteptau prilejul s-o şteargă, repeta el într-una, trebuia să tacă şi să-nghită... Banii pe care-i subtiliza erau necesari pentru călătorie... Dacă Antonio voia să dea înapoi, n-avea decît să spună.

— Nu ; nu dau înapoi, se apără el enervat. Dar o cunosc mai bine decît tine şi ştiu ce-i poate pielea. Dac-ai vedea-o-n fiecare zi aşa cum o văd eu...

— Tu continuă la fel ca pînă acum şi aşteaptă.

— Să aştept ? Ce ?

— Să avem toţi banii strînşi.

— Ieri am văzut sertarul în care-şi ţine banii, reluă Antonio. Dacă tipul îţi spune data plecării, eu îi şutesc chiar în ziua respectivă.

După o scurtă discuţie, sfîrşiră prin a se pune de acord. Metralla îi spuse că pe la începutul lui august urma să acosteze un mare transatlantic în care ar fi fost posibil să se strecoare. Dacă Antonio se obliga să pună mîna pe toată suma dintr-o dată, atunci ar fi mai prudent să întrerupă furtul pînă în momentul sosirii vaporului.

— Cît crezi că are bătrîna ?

— Nu știu... Mult.
— Ești sigur că ai să te încumeți să-i iei ?
— Sînt sigur.
— Îmi juri ?
— Îți dau cuvîntul meu.

Din ziua aceea, băiatul stătea ore întregi visînd în fața calendarului. Timpul petrecut în casa nevestei iconarului, sau stînd la taifas cu pungașii, încetă să-i mai pară lung și inutil și se transformă într-o simplă paranteză de așteptare, care urma să se închidă, definitiv, la sosirea vaporului.

Întins pe plajă, alături de prietenul său, își trecea vremea bătînd cîmpii și făcînd tot felul de planuri. Gîndul că încă nu începuse cu adevărat să trăiască adăuga călătoriei o emoție în plus. „Mi-ar plăcea ca cele trei săptămîni care au rămas — spunea — să le petrec dormind. Nu mai vreau să văd, să aud, să aflu nimic... Cu cît vor fi mai puține amintirile pe care le voi lua cu mine, cu atît îmi va fi mai ușor să le uit".

Cu un vîrf de creion socotise pe un carnețel orele, minutele și secundele pe care trebuia să le mai petreacă în Spania : „Cinci sute patru ore. Trei mii două sute patruzeci de minute. Un milon opt sute paisprezece mii patru sute secunde..." Metralla îl invită de cîteva ori la cinema, dar Antonio nu vru să accepte. „Filmele îmi plac foarte mult — motiva el — așa că prefer să nu le văd. Dacă merg, știu că au să mă distragă. Și nu vreau să mă gîndesc la nimic altceva decît la călătorie..."

Zilele erau lungi și călduroase, și cînd pleca din casa iconarului se oprea pe plajă să mediteze. Refugiul își pierduse atracția pe care o avea odinioară pentru el. Disciplina bandei slăbise încetul cu încetul și, de pe la începutul verii, fiecare făcea cam ce-l tăia capul.

Într-o bună zi, Țiganul se mută cu iubita lui în Cartierul Chinezesc. Alberto îl căută toată noaptea și a doua zi dispăru și el, fără să spună unde. Gonzalo și Cristóbal nu vorbeau cu Drácula. Neorealistul se îmbolnăvi și o săptămînă întreagă delira. Metralla renunțase să-și mai exercite autoritatea și, după fiecare nouă spargere, se iscau neînțelegeri și certuri.

Viața îi era ipotecată pînă la data îmbarcării și Antonio evita pe cît posibil tovărășia prietenilor săi. Mergea ca un automat de la casa iconarului la Refugiu și de la Refugiu la casa iconarului, dar era de fapt străin la tot ceea ce se petrecea în jur.

Nevasta iconarului îi vorbea fără încetare despre copilul ei și Antonio o asculta absorbit, fără să audă însă nimic din ceea ce-i spunea ea. Din pricina intensei așteptări, creierul i se golise cu totul și abia dacă mai reușea să priceapă cuvintele. Seara, culcat pe nisip, făcea un ultim calcul al timpului rămas și, întors la Refugiu, smulgea încă o filă din calendar.

Pe măsură ce se apropia ziua îmbarcării, Metralla se arăta tot mai agitat și febril, și, fără să-i spună o vorbă, ieșea să hoinărească singur prin cartier. Antonio îi pîndea întoarcerea plin de neliniște. Noaptea îi părea cumplit de lungă fără el. Visase odată că i se întîmplase un accident și tremura pentru soarta călătoriei.

Într-o zi, nemaiputînd să se stăpînească, se luă după el și-l urmări, la o distanță destul de mare.

Cînd ajunse cam prin dreptul bufetelor, Metralla se depărtă de plajă şi străbătu străduţele Barcelonetei cu mîinile înfundate în buzunar. Dar, înainte de a fi descoperit unde se ducea, Antonio întoarse capul, îndemnat parcă de o presimţire, şi zări silueta femeii, lipită de zidul unei case.

Descurajat, se întoarse din nou la Refugiu. Găsi pe jos o bucată de cretă şi scrise pe bordura trotuarului :

NOUĂ ZILE

Luna strălucea, rotundă ca o monedă, şi Antonio traversă plaja pentru a scurta drumul spre fort.

Furtul fu dus la îndeplinire cu o uşurinţă neaşteptată. Băiatul îl înfăptuise de zeci de ori în minte şi constată, cu surprindere, că inima nu-i bătea mai tare ca de obicei. Plicul conţinea un pachet de bancnote de o mie, pe care le pipăi înainte de a le vîrî în buzunar. Apoi încuie cu grijă sertarul biroului şi puse cheia la loc, în bomboniera de argint.

Ceasul de pe comodă arăta şase şi zece. Metralla îl aştepta pe chei la şase şi jumătate, aşa că ieşi din cameră fără să se grăbească. Femeia moţăia pe canapeaua din salon şi Antonio se strecură pînă în vestibul în vîrful picioarelor.

— Antonio...

Duşmanca lui de moarte îi rostea numele prin somn şi băiatul o ascultă, ţinîndu-şi răsuflarea. Cu o satisfacţie plină de cruzime, încercă să-şi închipuie reacţia ei în momentul cînd se va trezi. În dimineaţa aceea, Antonio îi scrisese o scrisoare de adio şi, la plecare, o azvîrlise în cutia poştală din colţ.

„Plec pentru todeauna din Spania, spunea. *Nu încercaţ să mă căutaţ. Bani pe care v-i iam luat din plic o să vi înapoiez prin mandat poştal cînd am să fiu bogat"*.

Băiatul ocoli grilajul cheiului şi se îndreptă spre locul de întîlnire. Aşezat pe un colac de frînghie, începu să numere banii din plic.

Soarele colora în galben deschis fumul vapoarelor şi pescăruşii atingeau în zbor geamandurile, agitîndu-şi aripile ca nişte evantaie. Privi statuia lui Columb şi turnuleţele bacului. La cheiul din faţă acostase un transatlantic uriaş. Oare acesta o fi al lor ? Timp de cîteva secunde se lăsă, cu ochii închişi, pradă fanteziei. Deodată simţi atingerea unei mîini şi se întoarse. Era prietenul său.

— Ţi-e rău ?

Antonio clătină negativ din cap. Metralla avea şapca trasă pe ceafă şi era îmbrăcat cu cămaşa şi pantalonii lui de marinar. Obrazul îi era proaspăt bărbierit şi părul îi mirosea a apă de colonie.

Fără să scoată o vorbă, băiatul îi întinse plicul. Metralla numără hîrtiile, fascinat, şi cînd termină îl privi cu duioşie.

— Sînt zece mii ?

— Da.

— La dracu !... În viaţa mea n-am văzut atîţia bani la un loc...

Prietenul său îşi trecea limba peste buze şi mîngîia pachetul, dus parcă pe altă lume.

— Şi femeia ?

— Doarmea.

— Eşti sigur că nu te-a văzut ?

— Sigur.

— De bănuit, cu siguranţă că o să bănuiască.

— Nu contează. Cînd o să anunţe poliţia, o să fim de mult în larg.

— Da, fireşte.

Un vapor sună din sirena lui plîngăreaţă şi pescăruşii de pe geamandură îşi luară speriaţi zborul.

— Peste cîteva minute trebuie să mă întîlnesc cu tipul. După ce aranjez cu el toată chestia, spuse Metralla arătînd spre transatlantic, ne întîlnim acolo, la nouă.

— În ce loc ?

— Lîngă macara.

— Nu pot să vin şi eu cu tine, acuma ? întrebă băiatul.

— Nu. Trebuie să vorbesc cu el între patru ochi.

— Unde ?

— Într-un bar din Ramblas.

Se sculase în picioare, trădîndu-şi nerăbdarea, iar Antonio se ridică şi el, plin de nelinişte.

— Ai şi plecat ?

— Da. Altfel am să ajung tîrziu.

— Atunci la nouă, pe chei, lîngă macara.

— Exact.

Simţea o dorinţă nesăbuită de a-i striga : lasă-mă să vin cu tine, nu vreau să rămîn singur orele astea două ; dar frica făcea să-i îngheţe cuvintele pe buze, împiedicîndu-l să articuleze vreun sunet.

— Salut, puştiulică, spuse Metralla, apucîndu-l cu mîna de bărbie.

— Salut, ne vedem peste două ceasuri, şopti băiatul.

Aşezat din nou între frînghii, îl privi cum se îndepărtează. Metralla mergea sigur de sine şi se întoarse de cîteva ori, surîzîndu-i. Apropierea plecării nu părea să-l afecteze, aşa ca pe ei, şi-i arătă cu mîna în direcţia Gării Maritime. Apoi făcu un salt mortal de echilibrist şi dispăru dincolo de grilaj, rîzînd în hohote.

Fără să-şi dea seama de ce, piruetа îi retrezise toată neliniştea şi, dintr-un salt, Antonio fu în picioare. Grilajul care înconjura cheiul avea mai multe ieşiri, şi băiatul se pomeni în Promenada Naţională. Dar, cu toate că făcu înconjurul complet al cuartalului, nu-l zări pe Metralla nicăieri : de îndată ce executase săritura sa de saltimbanc, acesta dispăruse fără urmă.

Băiatul se opri la un bar să ia o bere şi apoi se întoarse din nou pe chei. Era posibil ca nevasta iconarului să fi şi anunţat poliţia, şi în apropierea mahalalei lor ar fi riscat să fie descoperit. Zece mii de *pesetas* reprezenta o sumă însemnată... Ziarele de seară vor vorbi fără îndoială despre furt şi fotografia lui va apărea, ca şi cea a lui Sabater, pe prima pagină din *Cazul.*

Cercetă cu prudenţă silueta vameşului, nemişcat lîngă ghereta lui. La ora aceea, comisarul emisese cu siguranţă mandatul de arestare şi Antonio îşi închipui, pentru o clipă, că e urmărit de cîţiva copoi. Văzuse la cinematograf multe scene de felul acesta, şi se întrebă ce-ar face Sabater în locul lui. Avea la el fotografia banditului şi o privi îndelung, ca să mai prindă curaj. *„Tîlharul va cădea în mîinile noastre* — citi el, cutremurîndu-se — *dar ştim că nu-l vom putea prinde viu. E asemeni unei fiare încolţite. Va muri asasinînd..."*

Străduindu-se să nu atragă atenţia, se strecură pînă la maldărul de lăzi sprijinite de zidul şopronului. Ferit de orice privire indiscretă, trecu în revistă, pentru ultima oară, tot bagajul pe care-l avea : dicţionarul englez şi pila, cuţitul din Albacete, harta Americii şi cartuşele.

(Soarele dispăruse în sfîrşit dincolo de Montjuich şi lumina se destrăma încet în aer. Ultimele rîndunele se întorceau de pe stăvilar, alungate de trecători, iar cadeţii de pe nava-şcoală din apropiere coborîră, solemn, steagul de pe catarg.)

Rămase multă vreme aplecat asupra hărţii Americii. Cartea de Geografie a nevestei iconarului cuprindea o prezentare amănunţită a ţărilor prin care urmau să treacă şi învăţase pe dinafară hotarele şi suprafeţele lor, populaţia, oraşele şi condiţiile naturale. Cînd nu mai văzu să citească, privi ceasul luminos din turn şi se ridică în picioare. Acele indicatoare arătau nouă fără zece. Dacă nu se grăbea, întîrzia la întîlnire.

Strîngînd cuţitul între degete, străbătu cheiurile pustii, trecînd pe sub fasciculele de lumină ale reflectoarelor. În faţa lui Columb se aflau o mulţime de americani şi de poliţişti, aşa că făcu un mic ocol pentru a evita o eventuală capcană. Curierul de Mallorca tocmai pleca, strălucind de lumini, şi băiatul coti la stînga, în direcţia transatlanticului.

Cînd ajunse lîngă macara, văzu că era ceasul nouă fără un minut. Metralla nu venise încă, aşa încît Antonio se aşeză pe o ladă să-l aştepte.

Inima îi bătea cu putere din pricina goanei și începu să pîndească, cu respirația tăiată, forfota trecătorilor.

— *Domnii călători care nu au trecut încă pe la Vamă sînt rugați să îndeplinească de urgență această formalitate, pentru ca...*

Megafonul repetă comunicarea în franceză și engleză. Membrii echipajului suiau și coborau pasarela, iar macaralele descărcau bagajele pe vapor...

Fără să-și poată stăpîni nerăbdarea, se ridică în picioare. Timp de cîteva minute (cel mai important lucru era să nu se gîndească la nimic) privi imaginea orașului reflectată în oglinda apei. Apoi trecu o șalupă rapidă și imaginea se frînse în mii de bucăți.

— Metralla !

Strigătul izbucnise fără voia lui, și fusese acoperit îndată de șuieratul unei sirene. Dar băiatul cu șapca își continuă nepăsător drumul, și Antonio cercetă din nou, cu ochii scăldați în lacrimi, cheiurile pustii.

Gara Maritimă era înconjurată de un grilaj de metal. Începînd să-și piardă încrederea în prietenul său, încercă, desperat, să-l escaladeze. Un polițist patrula, cu pușca pe umăr și, cînd îl văzu, îl amenință de departe.

— Șterge-o, puștiule...

Speriat, băiatul se întoarse la postul lui de lîngă macara. Megafonul transmitea noi comunicări, iar pasagerii de pe puntea vaporului își luau rămas bun și fluturau batistele.

Cu creierul golit, continuă să aștepte. Ceasul din turn arăta acum zece și zece, vaporul ridica ancora și pe chei nu se mai vedea țipenie de om. Apoi, pe lîngă el trecu un bărbat care-l întrebă unde se află Clubul Maritim ; tonul vesel și calm al vocii lui îl scoase din sărite. Îi răspunse, țipînd, că nu știe și nici nu-l interesează și, pierzînd complet controlul asupra nervilor săi, o luă la fugă înspre Barceloneta, plîngînd cu hohote. (Citi, ca într-un coșmar, LE HAVRE, STOCKHOLM, LONDON, PANAMA, BUENOS AIRES... Vapoarele, strînse pentru puțină vreme la un loc lîngă chei, aveau să se împrăștie ca semințele în vînt, pentru a străbate, pe suprafața rotundă a planetei, nenumărate mări și oceane...)

Orașul îl purta încolo și-ncoace, ca un stomac uriaș și, timp de cîteva ceasuri, rătăci fără nici un țel pe străzile lui. Jucase totul pe o singură carte și acum, cînd pierduse, se simțea gol, pustiu...

Fără să se mire de fel, se pomeni fața-n față cu soția iconarului și-i arătă cu mîna spre port.

— A plecat.

— Da.

— N-am să-l mai văd niciodată...

— Niciodată.

Apoi se trezi, dezbrăcat, în camera lui, plîngînd și delirînd cu glas tare. Femeia era întinsă alături de el, ca o amantă, și Antonio îi vorbea despre furt, despre călătorie și despre trădarea lui Metralla... Uneori oboseala îl dobora și avea senzația că se

prăbușește într-o fîntînă. Iar cînd se deștepta din nou, femeia era tot alături de el, la pîndă, mîngîindu-i părul, fruntea, obrajii, mîinile. Chipul ei plutea deasupra lui ca o mască și, privindu-i ochii strălucitori și măriți de fericire, Antonio înțelese, cu un amestec de tristețe și ușurare, că din clipa aceea copilăria lui se terminase și că, de acum înainte, nu va mai putea scăpa niciodată.

6

Pe la jumătatea lui iulie, un nou val de căldură se abătu asupra cartierului. Timp de o săptămînă şi mai bine, termometrul se menţinu la peste patruzeci de grade. Jumătate din fîntîni secară şi femeile trebuiră să stea din nou la coadă pentru apă.

Zvonurile publice atribuiau faptul, ca de obicei, armei secrete a americanilor. „Vor să ne distrugă recolta, ca să ne oblige s-o cumpărăm pe-a lor", afirmau cei mai competenţi. Cu acoperişurile lor subţiri de tablă sau de ardezie, barăcile se transformaseră în veritabile cuptoare. Soarele dogorea fără contenire din zori şi pînă la lăsarea întunericului şi, cît era ziua de lungă, sufla o briză fierbinte, ieşită parcă dintr-o fierărie.

Canicula încorda nervii tuturor şi în fiece clipă izbucneau certuri şi bătăi. Un om îşi răni grav nevasta cu cuţitul, iar un altul îşi lovi fiul cu ciocanul. Presa din oraş se făcu ecoul acestor întîmplări şi *Avangarda* publică articolul unui eminent

sociolog, cu privire la *„indicele scăzut al moralităţii claselor mai puţin favorizate"*.

Pentru a pune capăt situaţiei, autorităţile hotărîră să sporească vigilenţa şi, într-o dimineaţă, cartierul se trezi împînzit de copoi. Din ziua aceea, Omul-Pisică îi vedea mereu cum străbat încet plaja în faţa întinderii pîrjolite a cocioabelor şi barăcilor, îmbrăcaţi în verde şi negru ca nişte insecte, cu tricornul strălucind în soare şi cu puşca mitralieră pe umăr.

Oraşul întreg se revărsa către mare şi băiatul cutreiera plaja, cerşind bani de la turişti. Fără altă îmbrăcăminte decît vechii lui pantaloni, arătîndu-şi coastele care-i împungeau pielea, îşi încerca norocul de dimineaţa pînă seara, improvizînd surîsuri şi rugăminţi, strîmbături de durere şi priviri de înfometat.

— Doamnă, buna mea doamnă...

— Fie-vă milă de un biet orfan...

— Un bănuţ şi Dumnezeu o să vă răsplătească...

Într-o zi, poliţiştii se opriră în faţa unei cocioabe acoperite cu tablă şi o luară de acolo pe Coral. Omul-Pisică îşi petrecuse dimineaţa pe la bufete şi, cînd află, se duse într-un suflet la Comisariat, cu ochii plini de lacrimi.

Din seara sărbătorii Sfîntului Ion se gîndea necontenit la fată şi, fără să-i spună nimic, îi punea în fiecare zi cîte un mic dar în faţa uşii. (Banii cheltuiţi înainte pe bomboane sau îngheţate îi întrebuinţa acum cumpărînd ilustrate colorate, panglici, ochelari de soare şi inele.)

Amintirea lui Coral, goală sub rochia ei roşie, îl urmărea ca o obsesie şi, fugind de tovărăşia prietenilor săi, Omul-Pisică se ascundea deseori pe sub arcadele podului. Aici, ferit de orice priviri, se delecta evocînd-o cu ochii închişi, pînă cînd inima începea să-i bată ca un tam-tam.

Fără să-şi dea seama cum, se trezi în faţa Comisariatului. Uşa era dată de perete, dar un gardian îi tăie drumul.

— Ce cauţi ?

Băiatul ridică speriat capul.

— Pe o verişoară de-a mea, minţi el. O fată care stă acolo la barăci, lîngă haznale...

— Nu mai e aici, răspunse gardianul, fără să-l privească. Au mutat-o.

— Unde ?

— Noi nu ştim nimic. Omul pocni din degete. Hai, şterge-o...

Omul-Pisică se depărtă cu cîţiva paşi şi se aşeză pe o bancă de pe Promenadă. Tramvaiele urcau pline pînă la refuz şi un domn gras striga după un taxi. Fără să se dea încă bătut, cercetă faţada clădirii. În cea mai mare parte a încăperilor lumina era aprinsă şi băiatul se ridică pe vîrfuri, curios, încercînd să privească pe geam.

— Ţi-am spus o dată că nu-i aici, puştiule, îi strigă gardianul. Au dus-o mai adineaori la Casa de corecţie.

— La Casa de corecţie ?

— Da... Rasă-n cap.

Băiatul se îndepărtă, zăpăcit. Nepoata lui Eulogio îşi îngropase acolo tinereţea. Deţinutele, povestea ea, umblau îmbrăcate în pînză de sac şi munceau ca nişte sclave toată sfînta duminică.

— Cît timp le ține ? o întrebase odată Omul-Pisică.
Și își aminti, cu groază, de răspunsul fetei :
— Ehei... Depinde... Pe unele din ele, cinci sau zece ani... Pe altele, toată viața...
Ocrotit de întuneric, privi multă vreme baraca închisă. Cineva făcuse curățenie înăuntru și, covîrșit de tristețe, descoperi ilustratele lui, rupte bucăți și azvîrlite în drum.
Coral nu mai era aici ; poate că n-avea s-o mai vadă niciodată...
A doua zi pîndi din nou ; și a treia zi, și-n ziua următoare. Și cocioaba rămînea tot închisă, iar ilustratele străluceau în țărînă.
Imaginea unei Coral rase-n cap și înfășurate în zdrențe mizerabile de sac se suprapuse puțin cîte puțin celeilalte : a fetișcanei oacheșe și îmbrăcate-n roșu, strălucitoare și pline de viață.
În ziua de Sfîntul Iacob se dezlănțui o furtună cu tunete și fulgere și Omul-Pisică ieși cu prietenii săi la cerșit.
La întoarcere, trecu împreună cu Ramón prin fața casei lui Coral. O familie încărcată de copii se instalase în ea, iar rămășițele ilustratelor dispăruseră, tîrîte de ploaie.
Timpul ștersese totul și băiatul constată uimit că inima nu-i mai tresărea la amintirea ei.

Cu o săptămînă înainte de a-i fi expirat permisul de ieșire din țară, Emilio se întoarse în Franța. Încercările sale de a găsi un post convenabil de ajustor fuseseră zadarnice și, descurajat de liniștea aparentă care domnea peste tot, hotărî să emigreze din nou.
Ca și data trecută, Giner îl conduse la gară și-l urmări cu privirea de pe peron pînă cînd se pierdu în depărtare. „Am să mă întorc repede. Poate de Crăciun", îi spusese la plecare. Dar din felul în care-și ferea privirea, Giner înțelese că Emilio îl mințea și că, de fapt, era tot atît de convins ca și el că nu se vor mai vedea niciodată.
Istovit de arșiță și de tristețe, o porni agale spre casă. Ideea de a rămîne din nou între patru ochi cu soția lui îl obosea de pe acum. Duminica trecută, în timpul unei corride, Alfonso fusese luat în coarne de un tăuraș și, cu toate că nu avea decît o rană ușoară, Trinidad făcuse din asta o dramă îngrozitoare. Cu glasul ei ascuțit, îl acuzase că el e vinovatul direct al nenorocirii și îi

insultase în fața medicului care venise să-i scoată băiatului copcile.

— Asta ne mai lipsea... să iasă tot ca tine... După toate cîte le-am pătimit... Doamne, Dumnezeule, ce pedeapsă !...

Accidentul îi părea un semn ceresc și cocioaba se umplu de noi icoane. O statuie luminoasă a Sfintei Fecioare din Fátima fu instalată în sufragerie, alături de Cina cea de Taină, lucrată în stuc, iar complicatei binecuvîntări a mesei i se adăugă o rugăciune pentru viitoarea convertire a Rusiei la Inima Neîntinată a Mariei.

Patronul îi dăduse o învoire de o zi și se opri la cîrciumă să bea ceva. Cînd intră, Aragonezul umplea ulciorul cu apă, iar cerșetorii jucau cărți într-un colț. Cinzeacă tocmai căsca, sprijinit cu coatele de tejghea și, cînd îl zări, veni în întîmpinarea lui cu un aer misterios.

— Ssst... făcu, ducînd degetul la buze. Să nu vorbești cu el...

Urmărind direcția privirii lui, Giner văzu figura umilită a lui Cinci Bani. Așezat pe jos, ca și cum picioarele nu l-ar mai fi putut susține, se dezbrăcase de cămașa lui jegoasă și își scărpina blana neagră de pe piept.

— Ne-am certat pentru totdeauna, îi mărturisi Cinzeacă. E un prieten perfid... Un frate prefăcut...

Căutînd să scape de explicațiile lui gîngăvite, Giner se așeză la singura masă liberă. În dreapta lui, un om bea o sticlă de coniac și trebui să facă un efort pentru a-l recunoaște. Saturio avea barba nerasă de multe zile și părea să fi îmbătrînit cu

zece ani. Pielea de pe obraji îi era albăstrie și lividă, iar ochii îi străluceau, injectați. La un moment dat, cineva îl atinse din greșeală și Saturio sări în picioare, furios.

— Lăsați-mă-n pace, ce dracu ! strigă el. Nici aici nu poate omul să bea liniștit ?

În local se făcu tăcere și vinovatul se îndepărtă murmurînd scuze. Dindărătul tejghelei, Aragonezul clătină încet din cap.

— Ce e cu el ? întrebă Giner cînd plăti.

— Nu știu... Aragonezul privea, ca și el, fața crispată a lui Saturio și hainele lui boțite și pline de pete. De o săptămînă încoace, stă aici cît e ziulica de mare...

— Trebuie să fie din pricina fetiței, fără doar și poate...

— Da. Lovitura l-a dărîmat de tot.

Incapabil să mai suporte spectacolul, Giner ieși la soare, în piață. Pîcla învăluia peisajul în celofan și marea sclipea ca o întindere de sticlă. În mahalaua arsă și istovită, megafoanele sporovăiau, nepăsătoare la căldură. Pîndind o adiere de briză, locuitorii deschiseseră larg ușile cocioabelor și, din cînd în cînd, absurdă ca o halucinație, o avionetă zbura, însetată, pe deasupra plăjii.

— Dom'le Giner...

Se întoarse să se uite, punîndu-și palma streașină la ochi din pricina luminii orbitoare. O femeie venea alergînd înspre el, cu fața scăldată în sudoare ; Giner o privi fără să-și dea prea bine seama cine e.

— L-ați văzut ?

După gestul pe care-l făcu, arătîndu-i cîrciuma Aragonezului, mai degrabă decît după rochia neagră, mototolită, pe care o purta, înțelese că era nevasta lui Saturio.

— Da.

Fuensanta plîngea sau asudase și își ștergea sudoarea (sau lacrimile) cu o batistă uriașă.

— Dumneavoastră care aveți carte și educație trebuie să vorbiți cu el, începu ea.

— Da.

— De cînd cu mititica, nu mai e omul de pînă acuma, dom'le Giner... Nu mai crede în nimic și umblă ca scos din minți...

— Da. Giner încerca, în zadar, să înghită ; capul îl durea de parcă stătea să-i crape.

— Alaltăieri s-a certat cu părintele Bueno și am pierdut apartamentul...

— Da.

— Nu face altceva decît să bea și iar să bea, și patronul spune că nu se mai duce la lucru.

Dintr-o dată, ca într-o sală de cinematograf la defectarea sonorului, încetă să-i mai audă glasul : Fuensanta își apropiase fața congestionată de fața lui, iar buzele i se mișcau fără să articuleze nici un sunet. (Deasupra lor, soarele pîrjolea piața.)

— Da. Da. Da. Da. Da.

Lumina îl orbea cu totul și o porni din loc, ca ars. Femeia implora și gîfîia în urma lui, dar Giner grăbi pasul, insensibil la durerea și lacrimile ei.

(Ei nu erau nimic. Cei zece mii de bărbați, femei și copii din cartier duceau o viață de viermi. Picături de apă, care nu alcătuiesc o mare. Albine lucrătoare, care nici măcar nu constituie un roi.)

Fără să știe de ce, continuă să alerge la întîmplare printre grămezile putrede de gunoaie.

Printre pleoapele întredeschise, soarele îl tăia ca un cuțit. Pe jos era numai pietriș și moloz și rătăci la întîmplare pînă cînd simți în sandale mîngîierea mării.

Ajunsese la capătul mahalalei, acolo unde începea calea ferată, și privi, aiurit, îmbulzeala de curioși din jurul căsuței lui Evaristo.

Cînd funcţionarii de la Tribunal se opriră în faţa uşii sale, bătrînul îi primi cu un zîmbet prietenos. Casa lui era una dintre ultimele din cartier şi nu primea niciodată vizita nimănui. În dimineaţa aceea, Aragonezul îi dăduse raţia săptămînală de mucuri de ţigări şi acum, aşezat pe treptele din faţa intrării, se chinuia, cu răbdare, să le sorteze.

Cel care înaintase primul îi întinse o foaie de hîrtie şi, cînd îşi puse ochelarii, Evaristo văzu că e un ordin de evacuare. Fără să-şi părăsească zîmbetul, cercetă chipul molatec şi fără expresie al funcţionarului şi feţele plictisite, de circumstanţă, ale jandarmilor.

Vreme de cîteva clipe îşi închipui că e vorba de o glumă. Vreun şmecher din cartier, rău intenţionat şi care avusese de gînd să-i tragă o spaimă... Dar omul cu hîrtia nu părea cîtuşi de puţin dispus să glumească şi cerceta cu atenţie, din uşă, patul de lemn, masa, soba şi cutiile cu mucuri de ţigări.

— Aveţi unde să vă mutaţi ? îl întrebă.

— Nu, răspunse bătrînul.

Funcţionarul ridică din umeri vrînd parcă să spună : toţi înşiră aceleaşi baliverne. Îndată ce-şi învinseră primele clipe de teamă, vecinii începură să se îmbulzească plini de curiozitate, pentru a vedea ce se întîmplă. Un camion pentru căratul mobilei se oprise la cîţiva metri depărtare şi abia cînd oamenii intrară în cocioabă şi azvîrliră mobilele în el, Evaristo înţelese, în sfîrşit, ce se petrece.

Inima încetă deodată să-i mai bată şi ochii i se umplură de lacrimi mari. Căsuţa, sărăcăcioasă şi mică, era singurul lucru pe care-l avea pe lume. Să-l dea afară însemna să-l condamne să moară de foame sau de ruşine, în stradă sau într-un azil.

Ca într-un coşmar, îl văzu pe Giner care-şi croia drum printre şirurile de gură-cască, strigînd cît îl ţinea gura şi insultîndu-i pe jandarmi. Cînd îşi veni în fire, uşa căsuţei era sigilată şi camionul dispăruse, cu patul, cu mobilele, cu Giner şi cu poliţiştii. Vecinii se strînseseră roată în jurul lui, atenţi şi îngrijoraţi, iar o femeie îi oferea o ceaşcă de ceai de tei cu zahăr.

— Bea o înghiţitură, tăicuţă...

— Dacă vrei, poţi veni să mănînci cu noi.

— Cumnatu-meu e plecat şi avem un pat liber...

Evaristo le mulţumi tuturor şi se strecură cum putu. Cu desagii atîrnaţi pe umăr cutreieră cartierul de la un capăt la altul, fără nici un ţel precis.

Vestea despre cele întîmplate se răspîndise cu iuţeala fulgerului şi, peste tot pe unde trecea, surprindea pe feţele oamenilor expresia milei şi a simpatiei. Mînios, îşi iuţi pasul. Gîtlejul îl ustura

de sete şi se opri, înfierbîntat, pe la cîteva baruri, ca să bea ceva.

Străzile Barcelonetei erau înţesate de lume şi, în mijlocul pieţei, o flaşnetă cînta dansuri catalane. Pe Promenada Naţională, doi tineri se apropiară să-i dea de pomană dar, văzînd expresia de pe faţa lui, se retraseră cerîndu-şi scuze.

Mai era puţin pînă la închiderea magazinelor şi Evaristo intră într-o librărie să cumpere două plicuri. Aşezat la o masă de bar, întocmi cu cea mai mare grijă, o scrisoare adresată Şefului Poliţiei, asigurîndu-l de totala nevinovăţie a lui Giner şi implorîndu-l să-l pună imediat în libertate.

Celălalt plic îl adresă Excelenţei Sale Domnului Căpitan General al celei de a Patra Regiuni Militare şi puse înăuntru toate decoraţiile sale din Africa şi din Filipine. Oficiul Poştal se afla la cîţiva paşi de aici şi se duse să stampileze cele două scrisori ca să le trimită recomandate.

Cînd ieşi, puse în portofel chitanţa dată de funcţionară şi se îndreptă, ceva mai liniştit, spre cartierul său. Setea tot nu-i dădea pace şi se opri să mai bea o bere. În timp ce mergea, soarele coborîse dincolo de creasta munţilor şi un vînt cald stîrnea, din loc în loc, vîrtejuri mici de praf.

Aşezat lîngă nişte tufişuri de mărăcini, privi cum se lăsa amurgul. Apoi întunericul se făcu din ce în ce mai des şi, cînd răsări luna, bătrînul o porni din nou la drum.

Noaptea, toată regiunea aceea era pustie şi Evaristo o străbătu încet, ocolind grămezile de gunoi. Sufla un vînt umed şi lipicios şi, cu desagii pe umăr, urcă povîrnişul dealului.

De sus, de pe culme, domina întreaga piaţă a gării şi privirea i se opri asupra inscripţiei de pe zid. NICI UN CĂMIN FĂRĂ LUMINĂ, NICI UN SPANIOL FĂRĂ PÎINE, glăsuia lozinca.

Evaristo se aşeză comod între ierburi şi o privi multă vreme ţintă. Apoi îşi scoase briciul din buzunar şi, cu mîinile deasupra cutiilor, ca să nu murdărească iarba, îşi tăie venele.

7

Zorii zilei de duminică unsprezece august găsiră cartierul împodobit ca de sărbătoare ; Excelența-sa Domnul Delegat își anunțase vizita pentru orele unsprezece și, încă din ajun, echipe de dulgheri și muncitori zileri lucrau intens la întinerirea barăcilor. O delegație a Frontului Tineretului mergea din casă în casă, distribuind embleme și steguleţe pentru pavoazare, iar în fața tribunei, care fusese ridicată în piață, li se împărțeau copiilor jucării și dulciuri.

Cînd ieşi în uşă, Carlitos crezu la început că e victima unor halucinații. Draperiile și damascurile ascundeau igrasia și murdăria cocioabelor și, de-a lungul celor cincizeci de metri cît ținea piața, n-ai fi găsit nici măcar un gram de gunoi. Steagurile fluturau vesele în bătaia vîntului și cineva pusese glastre cu pini și chiparoși pe tot traseul cortegiului.

Hunta Catiheților Părintelui Bueno se dovedise cît se poate de zeloasă și, de cîteva săptămîni în-

coace, în localul Frontului Tineretului aveau loc mereu tot felul de adunări şi mitinguri dedicate pregătirii vizitei. Cîteva dări de seamă scoseseră în relief caracterul transcendental al inaugurării noului bloc de locuinţe şi, după dezbateri furtunoase, Comisia de organizare hotărî ca solemnitatea să fie realizată cu cea mai mare pompă posibilă.

O alocaţie specială acordată de către ajutorul de primar lăsa cîmp liber de acţiune geniului organizatoric al Huntei. Un maestru naţional, pensionar, compusese pentru această împrejurare un lung poem panegiric ; dar în ultimul moment, părintele, invidios de primirea entuziastă făcută poemului de către colegii săi, hotărî să-l înlocuiască printr-un discurs scris de el însuşi.

În seara aceea, Carlitos fu convocat în localul din piaţetă. Părintele Bueno îl primi, tremurînd de emoţie, şi îl duse îl sala unde Comisia delibera. „Trebuie să-ţi dau o veste minunată", îi spuse. Şi, aprobat de zîmbetul părintesc şi binevoitor al celorlalţi, îl anunţă că, dintre toţi copiii din cartier, fusese ales tocmai el pentru a rosti discursul de bun-venit.

Fără să înţeleagă prea bine ce se petrece, Carlitos se văzu copleşit de felicitări, de zîmbete complice, de bătăi pe umăr şi de strîngeri de mînă. Domnii din Huntă ţinuseră neapărat să-i precizeze că e vorba de o mare onoare, iar o doamnă adăugă că niciodată nu le va putea mulţumi îndeajuns pentru acest serviciu. (În timp ce aştepta, cu discursul împăturit în mînă, momentul începerii repetiţiei, îl auzise pe preot şoptind : „Da ; e băiatul cel mare al lui Saturio... Tatăl lui a decăzut mult în ultima vreme... Ar fi păcat ca exemplul lui să le dăuneze copiilor...")

Începînd din ziua aceea, urma să repete în fiecare seară : *„Vrem să fim harnici şi vrem să fim smeriţi... Vrem să fim veseli şi vrem să fim supuşi... Domnul, care ne-a luat atîţia fraţi, ne-a dat în schimb un păstor bun..."* Părintele asculta cu mare atenţie cum citeşte şi, din cînd în cînd, îl corecta cu glas înflăcărat :

— Mai multă hotărîre... Mai multă hotărîre... Paragraful ăsta trebuie să-l declami cu forţă, ca un tînăr care are toată viaţa înaintea lui, nu ca un bătrîn ramolit... Încă o dată, haide...

— *...Se vesteşte marele eveniment. Se şi aud răsunînd daltele care taie cele dintîi pietre pentru palatele eliberării noastre...*

— Şi mai multă hotărîre.

— *...cîntînd, cu puştile împodobite cu trandafirii păcii şi atîrnate în balcoane, la lumina strălucitorului soare al Spaniei...*

Carlitos termina repetiţiile istovit. Uneori părintele îl lua cu el să-i dea cîte o gustare, dar invitaţia lui, în loc să-l bucure ca înainte, îi mărea tristeţea şi oboseala. De cîtva timp hoinărea singur pe uliţele mahalalei şi, cînd îi vedea pe ceilalţi băieţi rîzînd şi jucîndu-se, se îndepărta de ei cu o dureroasă senzaţie de izolare.

Cîrciuma Aragonezului îl atrăgea ca un magnet. Tatăl său îşi petrecea aici întreaga zi şi băiatul, cu nasul turtit de geam, îl privea, ceasuri de-a rîndul, cum bea. Odată, cînd se întorcea de la repetiţie, descoperi că nu era singur. Cîţiva puştani

zdrenţăroşi se uitau şi ei înăuntru şi, din seara aceea, se împrieteniră.

Repetase toată noaptea, cu o emoţie ciudată, numele lor : Paco, Ramón, Omul-Pisică... A doua zi îi întîlni din nou şi, printr-o înţelegere tacită, începură să iasă împreună.

Noii săi tovarăşi erau dibaci şi cît se poate de inventivi în materie de trucuri şi născociri de orice soi. Împrăştiindu-se pe plajă la orele de mare aglomeraţie, cereau de pomană cu glasuri plîngăreţe şi, la întoarcere, buzunarele le erau umflate de *pesetas* şi *duros*.

Cînd plecau, Carlitos îi privea cu invidie. Părintele Bueno îl aştepta la repetiţie şi, făcînd haz de necaz, băiatul declama în aulă interminabilul său discurs :

— *Pentru noi nu există alt roşu decît cel al faldurilor arzătoare ale steagului nostru de eliberare socială... Roşul este una din culorile curcubeului şi, cînd nobila pasiune pentru dreptate îl flutură spre cerul Patriei, atunci acest roşu vibrează şi se contopeşte cu celelalte culori pentru a se transforma în albul unic, în albul stindardului de pace între oamenii de bună credinţă...*

În ajunul festivităţii, repetiţiile ţinură toată ziua. Părintele umbla agitat de colo pînă colo, iar membrii Comisiei păreau cuprinşi de isterie. Urcat pe estrada aulei, îmbrăcat cu cămaşa albastră şi şapca roşie, declamă pînă aproape să rămînă fără glas, sub privirile severe şi vigilente ale doamnelor şi domnilor din Huntă :

— *Un popor care este capabil de aceste fapte eroice ale spiritului, de aceste întîlniri cu Dumnezeu, e un popor alcătuit din fiinţe extraordinare, care, o dată pornite pe făgaşul culturii...*

În sfîrşit sosi şi ziua mult aşteptată şi Carlitos se trezi în mijlocul unui ocean de lume care-l felicita şi-l îmbrăţişa, îi îndrepta şapca pe cap şi-i netezea cutele cămăşii. Ameţit (ca şi cum ar fi fost vorba de altcineva), se văzu cocoţat la o tribună împodobită cu ghirlande de flori, în timp ce cartierul întreg părea să radieze de fericire sub roşul şi auriul stindardelor, iar un megafon atotputernic meliţa cu veselie marşuri militare.

— Vin... Vin...

Aplecîndu-se peste balustradă, spionă alaiul care înainta prin piaţa proaspăt măturată : Delegatul, enorm în hainele lui de culoare închisă, ajustate pe corp... Doi domni cu veste negre şi eşarfe de demnitari... Părintele Bueno, care surîdea şi îşi freca mîinile de parcă şi le-ar fi săpunit...

Înaintau, înaintau spre el şi o spaimă cumplită i se urcă în gîtlej. Cocoţaţi pe acoperişul unei barăci, Ramón şi Omul-Pisică rîdeau şi dădeau cu tifla. Şi dintr-o dată, ca unui condamnat înainte de a muri, viaţa i se înfăţişă, întreagă, înaintea ochilor ; îşi aminti de Saturio şi de fetiţă, de Giner şi de bătrînul evacuat din cocioabă. Lacrimile îi curgeau pe obraji fără să şi le poată stăvili, turburîndu-i imaginea grupului surîzător şi paşnic care se apropia, iar cînd muzica încetă şi preotul îi făcu semn cu mîna, nu izbuti decît să îngaime :

— Domnule delegat... Sîntem săraci... Tatăl meu...

Foaia cu discursul îi alunecase dintre degete și difuzoarele își reluară programul, întrerupînd tăcerea penibilă.

Cu coatele pe balustrada tribunei, fără să-și poată încă explica cele întîmplate, privi cortegiul autorităților care-și continua drumul printre cele două șiruri de oameni tăcuți, indiferent la fastuosul fîlfîit al steagurilor și la ritmul vesel și antrenant al marșurilor.

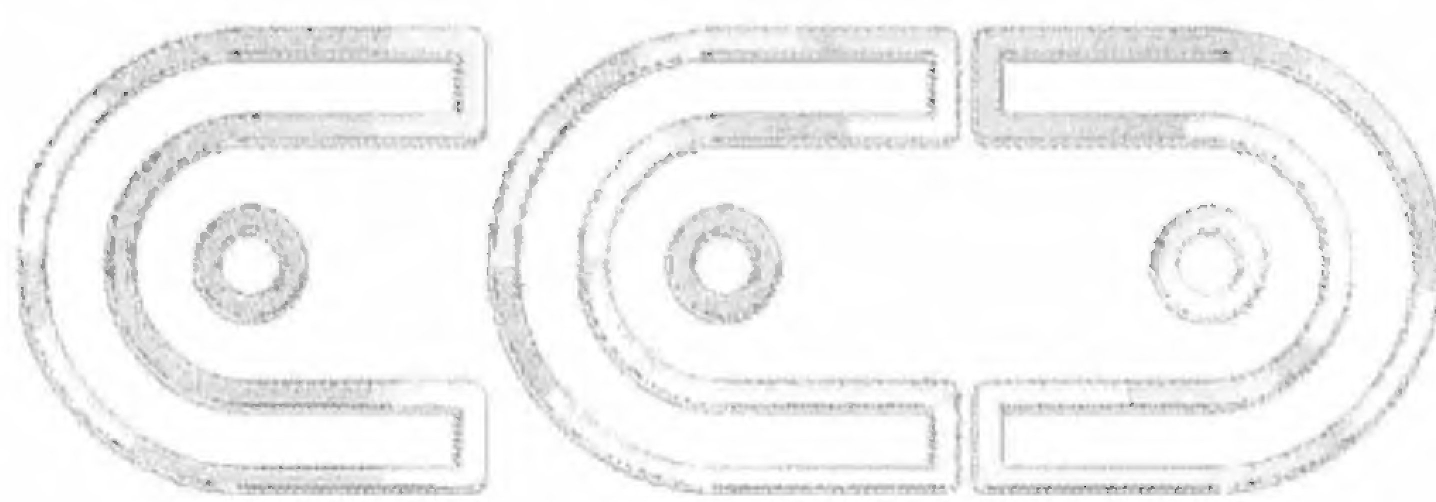
...Dar o altă Spanie se naște :
Spania daltei și-a asprului baros,
cu acea tinerețe eternă ce crește
din trecutul neamului, viguros.
O Spanie neînduplecată și salvatoare,
Spanie ce răsare
purtînd secure în mîna răzbunătoare,
Spanie a furiei și-a ideii.

Antonio Machado : ***Viitorul efemer***

---

[1] Antonio Machado : *Poezii și poeme*, traducere de Aurel Rău, pag. 179, E.L.U., București, 1964.

Scanare și prelucrare digitală

AVENTURA

de

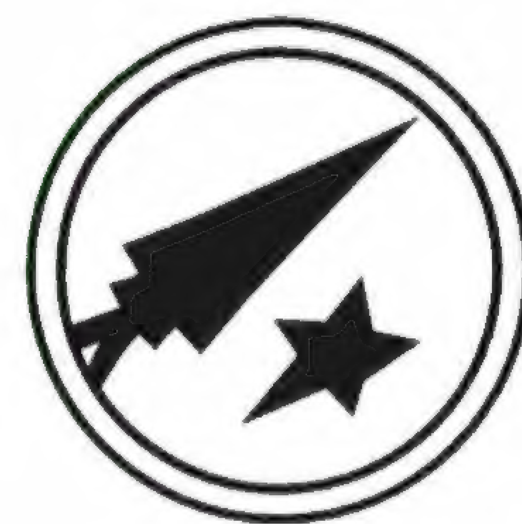

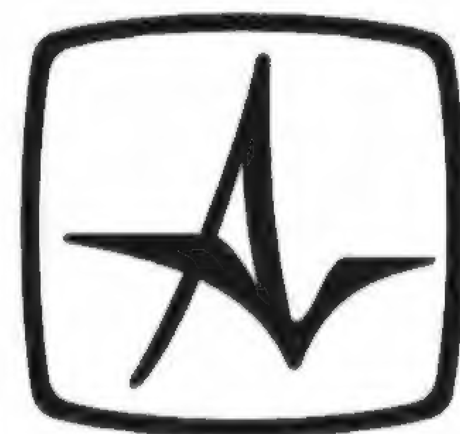
Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2023

